

**Sequitur Preceptū
Quintū. scz Non oc
cides. Capitulū primū**

Preceptum Quintū ē
Non occides. De
quō tria principaliter
sūt vidēda. **P**rimo
de homicidio in se. **S**ecundo de
causis homicidij. vicz primis
et ppinquis quō sunt ira. invidia.
odiu. detractio. et alie filie inui
die. In recōciliacōis obmissio
et fraterne correctionis quō omnia
cā sunt vel esse pnt homicidij
corpis vel aie. et hic phibetur
Tercō de scandalo et de derisio
ne. que occasio sunt occisōis
anime et corpis. De homicidio
in se tria ponentur. **P**rimo quō
iuste quis occidere possit. et quē
modis iniuste. **S**ecundo quo
mō alie lesiones corporales etiā
sub hoc precepto phibentur.
Tercio de hīs que valent ad
fugiendum et detestandum homi
cidij. **Q**uintum ad primū no
tādū sūm **tho. 2. 2. q. lxxij.** quō du
plex ē occisio. qued iusta. alia
iniusta hic phibita. Ad occi
sionem iustā hoīs tria requi
runtur. **P**rimo causa iusta ut
quō occidatur p culpa. p quā
talē mortem et occisionē meru
erit. **U**nde **exod. xxij.** maleficos
ne patiaris viuere. **S**ecundo
ordo ut fuetur in occisione iu

ris ordo. et maxime quō hmoi oc
cisio iubendo vel erequēdo fi
at ab eo qui hz auctoritate; le
gitime ptatis ut iudex vel plat9
Unde **numei. xxv.** homicida sū
testib; pūetur. **E**t **deu. xxi.** Fili
us iobediēs pntib; iubetur ad
seniores ciuitatis et ad portā
iudicij duci. **R**o. xiiij. quō iudi
cas alienū seruū. dño suo stat
aut cadit. **T**ercū requisitum
est iustus animus ita quō iudex
mandās et mister erequēs oc
cidat propf bonum finē et rē
intencōne. ut propf obuacōez
iusticie et corrcōem culpe. **U**nde
deu. xvi. quō iustū est iuste ere
gris. **I**udex igitur vel pnceps
vel ali9 sūm talia tria occidens
non peccat. ut **aug9** pbat. i. de
ciui. dei. et hec occisio non phi
betur. s; iniusta occisio hoīs nō
aialiū irzōnalū. i. qui quis do
minū hz quō hīs licite pōt vti
occidendo. **I**deo alia ē occisio
hoīs iniusta hic phibita. et
fit quadrupliciter. **P**rimo quō oc
ciditur innocēs quō nullā penam
meruit. **S**ecundo quō occiditur
nocens. et quō meruit puniri. licz
non meruit mortē. s; minorē
penā. **T**ercō quādo qui meruit
mortem occiditur: non serua
to legitimo ordine iuis maxi
me quādo occiditur ab eo qui
mō hz auctoritate legitime ptā
tis. **Q**uarto quādo quis occidit

Quintum**Preceptum**

p culpa sua. et ab hñte auctoi-
tatem s; non fit iusto aīo vel fi-
ne. ut amore vīdicte v; ppter
c' aliū aliqūē i debitū finē. **¶** Fit
aut trāsgressio. xv. modis cōi
hoc pceptum. put colligit ex
t. v. 2. 2. q. lxiiij. **¶** Et ex alexan. de
hal. in suo terco. q. xx. **¶** Prio qñ
iudex vel alter occidit innocen-
tem voluntarie. puta eū q̄ nul-
lam penam apd iudicē meruit
Exo. xxij. Innocētē et iustū
ne occidas. **¶** Secdo qñ iudex v; al-
alī? volūtariē et scienter occidit
quī meruit penā corpalem. sed
non mortē. puta aham penam
carceris. scz vbera cōis v; simi-
lem. **¶** Tercō qñ iudex vel alī oc-
cidit volūtariē vel innocētē v; in-
nocentem. non seruato ordīne
Juris pzetacto. maxime si occi-
dens nō h; auctoitatē legitīe
ptātis. ut qz nō iudex vel qz in
bello non iusto occidit hostē
¶ Vñ **Actu. xxv.** Non est cōsue-
tudo romanis. qz aliquis dam-
netur. **¶** Prius q̄ is qui accusat
pntes habeat accusatores et
locū defendendi accipiat. nul-
lus em̄ ut dicit **Aug.** de ci. dei.
h; auctoitatē recipiēdi vitam
alteri qui auctoitatē a deo nō
accepit q̄ dicit **deut. xxxij.** Ego
occidam et ego viuere faciā. p-
cutiam et ego sanabo eū. **¶** Qñ
to qui occidit hōiem mala intē
cōne. etiā alias reū et accusatū

Capitulum**Primum**

sufficiēter. puta lūoē vīdicte
aut appetitu pene. **¶** Quīto q̄ oc-
cidit opulfus necitate euitabi-
li tñ. puta qz inuadentē se et oc-
cidere volētē euadere posset fu-
giēdo vel adiutorū aliorū in-
uocādo. et nō vult ppter vēcundi-
am. **¶** Aut alio aliquo mō posset
se saluare s; nō vult et occidit
eū talis homicida est cōtī hoc
pceptum. ut cōmūter tenēt do-
ctores. **¶** Sexto qui dando
d' operā rei illicitē. et quā euitare
deber; occidit hominē casu. et p-
ter intē cōne. ut qui violētē
pcutit vter; pgnantis. non in-
tendens occidere infantem nec
matrem. si inde sequatur mors
mulieris. vel fet;: res est homi-
cidij. maxime si fetus fuit aīa
tus **Exo. xxi.** Quia dat opam
rei illicitē. **¶** Vel si q̄ picit lapi-
dē vel iaculū versus locū. vbi
trāsitus hominū esse consuevit
¶ Idem est iudiciū. et sic de simili-
bz. **¶** Septimo. qui dando opaz
rei licite nō tñ adhibēdo dilige-
tiam debitam. occidit pter intē
cōne hōies. **¶** **¶** Et si quis i loco pb-
lico vbi consueuerūt hōies trā-
sire secat arbore. dat opaz rei li-
cite. **¶** S; si nō adhib; dilige-
tiam debitā. vic; circūspiciēdo. **¶** Aut
alte clamando ut sibi caueant
hōmines. occidatur aliquis: re-
us est homicidij. **¶** De quo casu
deutro. xix. habes. et sic de alijs

Quintum

Preceptum

Octavo qui vult a intendit
 alium iniuste occidere. coram
 deo homicida est. etiam si nunquam exe-
 quatur ope. unde super illud **Deu.**
8. Non occides. dicit gloria. re vel
 voluntate. **Nono** qui iubet aliquem
 iniuste occidi. ut pilatus. ma-
 nus lavans christum precepit dari
 militibus et crucifigi. **Decimo** qui
 suadet a consilium dat ad iniquam
 hominis occisionem. aut per tali iniquam
 hominis occisionem instat fieri
 da et rogat. Et sic secundum marcum
 iudei christum crucifixerunt homo a ter-
 tia lingua. unde secundum augustinum. picu-
 lose decipiuntur qui est in animo non
 homicidas illos quorum consilio.
 fraude vel exhortatione homines oc-
 ciduntur. **Undecimo** qui odit per
 inimicum qui vult de se de rat vel op-
 tat sibi mortem. a hoc solum ex
 appetitu vindicte et malum alteri
 us. unde **1. ioh. 1. 11.** Qui odit
 fratrem suum homicida est. scilicet me-
 te a voluntate. quam deus princi-
 paliter respicit. **Duodecimo**. qui ne-
 gligit per posse a morte liberare
 hominem quem non scit positum in extre-
 ma necessitate a periculo vite.
 ut cum non scit aliquem hominem in tali
 articulo constitutum: quod circa eum
 appareret signa peribilia extre-
 me necessitatis future. non ei subveni-
 atur. si tunc homo negligit illi per
 posse subvenire de suo dando
 aut aliunde procurando: homicida
 reputatur. et agit contra presens

Capitulum

Primum

preceptum. unde **Ambrosius**. pasce fame
 morientem. si non pauperis occidi-
 sti. **Et augustinus**. li. octava faustum. Si
 incurras in eum famelicum. qui mori
 posset nisi porrigendo cibum subven-
 ias. iam tu homicida tenebe-
 ris. **Terdecimo** mulier que
 est causa abortus. seu ex nimia
 ingluvie. aut ex nimia stricti-
 tudine vestimentorum. ad lasciviam
 ordinata. aut ex nimia agi-
 tatione forte in choreis corporis
 aut alijs similibus vanis. aut qui
 cumque alio indebito modo. **Et si fe-**
tus iam sit animatus: tunc pre-
catum est graviter quod est verum ho-
 micidium. **Circa hunc modum**
ta viri quam mulieres interdum rei-
sunt qui luxuriantur cum impre-
gnatis unde dicit dominus **Alb. li.**
suo de animalibus. li. ix. trac. i. c. ij.
Sape accidit inquit quod quedam
mulieres simul abortiunt a occi-
piunt. ita quod in vno concubitu
uno exit per abortum. a aliter intrat
per conceptum. a hoc frequenter
accidit in hominibus qui multum dele-
ctantur in copulatione. Sape etiam
contingit quod quando vir copulat cum muli-
ere pregrante post octavum men-
sem opletum mulier abortum
facit. et ideo periculosum est tales
moueri saltando aut choisando
post conceptum. quantumcumque semen
bene receptum sit. Nulla au-
tem aliorum animalium femina omnino
ab homine recipit a sustinet copulationem

Quintum**Preceptū**

post impregnationem. mulier vero tunc plus appetit. equa tamen aliquando simile patitur. **Nec ibi.** Idem libro. x. tracta. ij. ca. ij. dicit qd. cauendum est etiam. tam viro qm. impregnate mulieri a multis alijs. **Casus** inquit abortus concepti fetus sunt multi valde. **Aliquan-**do fit abortus ex percussione. aut ex casu ab alto. aut per exercitum corporale laboriosum aut ex vehementi saltu. **Adhuc** et passiones anime aliquando faciunt abortum. **Sicut** ira vehemens. aut tristitia. aut timor. **Similit** faciunt aliqui frig. sup. fluum aeris. et etiam supflua calida. **Vnde** longa balnea medica etiam eis prohibet. **Fit** etiam aliquando abortus ex replecōne vehementi aut facie tate plurima nauseata. **Idē** li. ix. tracta. ij. ca. viij. dicit. **Femina** obstetricandi indiget magno exercitō. eo qd. de facili in partu piclitatur et mater et partus. nisi vterq. caueatur valde. **Hec** de alberto. que tñ non sunt oia. predican da vulgo. nisi quedā et cū cautela maxima ne discant malefacere qui nescierunt. **Quarto** decimo peccat cōtra hoc pceptū qui dat mulieri venenum sterilitatis. aut mulier que hmoi recipit ppter hoc ut iam nō cōcipiatur puer. **Aut** quocumq.

Capitulū**Primum**

alio mō illicito impediunt voluntarie. ne commixtione viri et mulieris fetus concipiatur.

Quinto decimo peccat homi cidio qui sibi manus incit. se voluntarie occidēdo. nisi ex specialī dei reuelacōe certa hoc fieret ut de sampsoē dicit **Augg.** primo de ci. dei. **In** quolibz alio casu peccat mōlīter se occidēs et tñto grauius qñto agit contra naturalem inclinacōem. q. quilibet tenetur se diligere ex racōne. et diligit naturaliter. et sic peccat contrā naturalē incliā cōnem. id est contra caritatem sui. et contra iustitiam cōmunē cuius membrū est et sibi admittit homo tpus penitendi. hic etia; reus est sui q. sic viuūt vel agit ppter quod vitā suam nōbilitē abbreviat. et nōbilitē accelerat mortem. **Vnde** **Jeromim.** dicit. **Non** refert vtrum puo tempore aut magno te interimas. **Et** hoc s. m. bonauē. i. iij. di. xv. contigit dupliciter. **Primo** cū q. sibi dimittit vitam et accelerat mortē. et facit hoc scienter voluntarie et ex intencōne. **Et** de illo loquitur **Jeromimus.** et est graue peccatum. **Sit** exempli gratia inter plura vnū exemplum. **Alquis** sic se sanctū putat vl' iustū ut securus de glā iā impacēs p. p. r. se affligit per indiscreta ieiunia

vigilias. et cetera exercitia corporalia. et propter hoc sibi abbreviat vitam ut cito sit cum christo. Tales male agunt et perducunt non nunquam vitam presentem et futuram. Sicut simile legitur in collatione patrum collatione .iiij. moysi de patre qui se in puteum precipitavit. Secundo contingit hoc cum quis sibi abbreviat vitam et accelerat mortem. dando opera rei inutili superflue et illicite. ut solet fieri per nimiam crapulam et superflua potatione. Hic est contra primum præceptum.

Quo ad .iiij. principalem notandum. 2. q. cxxij. q. licet in hoc mandato expressimatur solum homicidium cum dicitur. Non occides. tamen in illo homicidio tanquam in principali et maximo corporis non cummeto intelliguntur omnia alia corporis non cummeta prohibita et naturalium lesio. puta mutilatio. vulneratio. incarceration. verberatio. quiter lesio. et similia. primo prohibetur etiam affectus talia inferendi vel operatio vel consilium iussio et consensio. Sicut dictum fuit de homicidio vnum in talibus contra hoc præceptum faciunt multi. Primo iudex vel alius qui innocentem verberat. vulnerat et similia facit. qui talia in eo non meruerit quod sibi imponit. Secundo iudex vel alius qui nocentem ledit. vulnerat. carcere et similibus. sed plus quam meruit. Tertio qui talia facit

ret nocentem non secundum ordinem iuris maxime quando ledens non habet privum endi legitimum potestatem. Quarto iudex vel privata persona mutilans vel ledens nocentem etiam secundum ordinem iuris. qui non facit talia iusto animo. sed vindictio. Quarto qui dat operam rei illicite. et per hoc ledit aliquem in corpore. ut in exemplis prius de homicidio patuit. Sexto qui dat operam rei licite. non tamen adhibet diligentiam debitam. et sic ledit ut prius. Septimo qui iubet suadet vel auxiliium dat vel homo. ut iniusta lesio iusto proximo inferatur vel etiam qui male se retrahit eum. qui huius defendere voluit. aut conservare ab homini iniusta lesione. Octavo qui ex odio optat aut desiderat primo homini mutilationem vel lesionem. aut gaudium. ideo solum quod non cummetum primo est illatum. Nono qui mutilaret se membro aliquo de improbo casu quo membrum esset nocivum corpori. seu periculoso ratione putredinis. nisi hoc aliquando ex spiritali instinctu fieret spiritus sancti. sicut de marco pollicem sibi amputati legitur. vel origene. qui se castravit. ut fidei inter mulieres sine suspitione predicare valeret quod licitum fuit si a deo habuit. alias nulli licet se mutilare. Non prima. quod nullus nisi deus et res

publica ptātem h; aliquē pua
re vita aut mēbro viuo. **Qui**
dicit. **Ego occidā et ego viuē**
faciam. **Secūda** racō qz etiā am
putato mēbro q̄cūq; ad pcca
tum inclināte. xl coopante vi
ciū in volūtate in nullo est era
dicatū. **Nulli** ergo ut dic. **crib.**
sup **Math.** lic; se castrare. cor
pora it' mēbrz abscondendo. sed
mēs castrāda ē. et corp? simili
ter p fugam mulierz. p ieiūmiū
p custodiā visus et alioz sēluū
et maxime p vigilacōez aie ad
expurgādas cogitacōnes ma
las. **Ibi** eiē radix pccā et essētia
puta i volūtate s̄m **Crib.** vbi p
us sup wrbo. **Sūt** eunuchi q̄
se castrauerūt p̄t' r̄gnū celoꝝ
Non inq; mēbroz abscondē
dic. s; cogitacōnū **Abscōdere** ei
membz demōiacē tēptacōis ē
Plotādū tñ qz p̄nceps q̄ p̄
est ciuitati a regno q̄ ē p̄fecta
coitas h; i suos s̄bditos p̄fectā
ptāte cohercendi. **Et** iō p̄t eis
p se xl p aliū q̄ ei? ptāte fungi
tur infligere penas etiā irrepā
biles. maiores et minores s̄m
merita delictoz. **Veruādo** p̄fā
ta triā in p̄mo mēbro p̄fita
Pater vero qui solū p̄est fami
lie domestice q̄ est imp̄fecta cō
munitas hab; imp̄fectam ptā
tem cohercendi sc; solū s̄m leuī
ores penas q̄ nō inferūt irrecu
pabile nocumētum quēadmo

dū ē verberacō medio cris. quā
iubz spūscūs p salomōez. **pū.**
xij. d. **Qui** pat virge odit fili
um. **Et** infra noli subtrahere di
sciplinam a puero. **Si** enim p
culleris eū virga: nō morietur
Tu virga pcutis eum. et aiam
eius de iferno liberabis. **Nā** pa
ter familias tria tenetur sibi s̄b
ditis. **Primo** nutrimentum cor
pis. **Secūdo** de cōmā que corre
ctiōib; xl verberare interdum
crefcit. **Si** sine tercō paz val;
Ideo etiā deb; dare exēplum bo
nū. que si non h; timeat illud
Ap̄li. i. thi. v. **Si** quis suor et
maxime domesticoz curā non
hab; fidem negauit. et infideli
ē d̄terior. **Quo** ad tertū p̄
cipale ad cessandū ab occasiōe
et lesiōib; alijs nō inferēdis
multa valēt. **Primo** doc; talia
abominari natūa. nā ōne ai
mal diligit sibi simile **Eccā. xij.**
Et racō naturalis deat p̄rio nō
iferēdū qd sibi odit fieri. **Secū**
do. cohibere d̄lex; m̄gna pena
quā ex scriptura legim; infligi
inuasoi; tā in p̄nti q̄ in futu
ro. **Vñ math. xxvi.** **Oēs** q̄ ac
ceperit gladiū gladio pibunt
Et gen. ix. **Quicumq;** effudit
hūanū sāguine: fūdetur sāguis
illi? qd p̄t itelligi tā de futura
q̄ de p̄nti pena. **Tercō** horroz
h; pccā vi; effusiōis sāguis qz
clamat ad d̄ū cōn. adūsarium

Sunt autem quatuor peccata clamantia ad deum quorum quartum est homicidium. et in alijs tribus quod sunt quod dicitur homicidium: deo etiam clamare dicuntur ad deum. **Primum** est homicidium. **gen. iij.** de primo homine homicida dicitur. **wx** sanguinis fratris tui abel clamat ad me de terra: scilicet ad te vindicandum. **Iuxta** dicitur. **Maledictus** eris super terram. que aperuit os suum: et suscepit sanguinem fratris tui de manu tua: **gen. iij.** **Secundum** est opprobrium innocentium de quo **exo. ij.** **Clamor** filiorum israel ad me venit. videlicet afflictione eorum qua ab egyptiis opprimuntur. **Tertium** est peccatum sodomiticum. de quo **gen. xvij.** **Clamor** sodomorum et gomorreorum multiplicatus est. **Quintum** est de decem mercenariariorum. de quo **Jacob. v.** **Ecce** merces operariorum que messuerunt regiones vestras qui fraudati sunt a vobis: clamat et clamor eorum in aures domini sabaoth intromittit. **In** peccato eius contra naturam effunditur illud quod potuit esse materia humani corporis. **In** opprobrio vero innocentium et detractione mercedis mercenariorum vita pauperibus aufertur. **vn. eccl. xxx. iij.** panis egetium vita pauperis est quod defraudat illum. **hoc** sanguinis est. **Et** ibidem. **Qui** aufert in sudore panem quasi qui occidit

proximum suum. **Et** ibidem. **Qui** effundit sanguinem et qui fraudem facit mercenario fratres sunt. **Quarto** debet prohibere rationem naturalis. **vn. seneca.** ferina rabies est ista sanguinea et vulnere letari. et hec est abiectio homini siluestre animal transire. **Quinto** cohibere deberet custodia angelum proximi quem invades graviter offendit. **Math. xvij. vi.** **de** te ne contemnas unum ex his pusillis. **Angeli** enim eorum in celis semper videt faciem patris mei qui in celis est. **Si** autem offenderet regem frantie: qui sub eius latere tutum invaderet. **Sexto** quod fratres sumus plus omnibus animalibus quod omnes unum patrem habemus et in celis unum christum scilicet qui quem libet tam potest se redemit. **vn. de** dicere debet illud **gen. xxxvij.** **Quid** prodeit nobis si occiderimus fratrem nostrum: et celaveimus sanguinem eius. **Septimo** ymago dei in proximo quam vilipendit quis et inhabitacionem spiritus sancti cuius templum est homo unde **gen. ix.** postquam deus dixit **Quicumque** effuderit humanum sanguinem fundetur sanguis illius: subditur causa **Ad** ymaginem quippe dei factus est homo. **Ideo** et habitaculum dei est homo. **i. cor. iij.** **Nescitis** quod templum dei estis vos et spiritus dei habitat in vobis. **Si** quis autem templum

de quo dicitur marc. ix. Magister autem tulit filium meum ad te habentem spiritum mutum. qui ubiqueque propheterit eum: allidit eum et spumat et stridet dentibus. Tercio assimilatur olle nimium habenti de igne que ebulliendo emittit quod in ea erat optimum et postea crepat. vn̄ proubi. xv. Os fatuorum ebullit stulticiam. Quanto rapino assimilatur. qui ignem ex se producit. sicut iosephum ex impetu venti a se et alia destruit. Quanto bestis et apro. canis rabido et urso assimilatur ira. Idcirco assimilatur serpentibus ignitis qui interfecerunt filios israel in deserto. numer. xxi. Hoc et etiam corpori multipliciter. Primo amarum reddit hominem. quia ira sicut damus est eua poraco fellis. et sicut Augustinus in epistola ad nebridium. ira crescente augetur fel in corpore. Secundo tristitiam ingeit. animus gaudens etate florens facit. sed spiritus tristis exsiccat ossa. puer. xvij. Tercio membrum valitudinem et sanitatem adimit quod totum corpus propter sanguinis ebullitionem et spirituum turbationem alteratur sicut medicos. Quarto vitia cito priuat. unde sicut philosophus. Aialia iracunda breuior est hominibus propter eos ceteris paribus. Quinto demoni interdum corpus totum propter iram possiden-

dem traditur. ut accidit interdum blasphemantibus in ira. Hoc et etiam rebus. quod iratis familia triste seruit. Amici tales fugiunt: et prudentes horrent. ex quibus pauca temporalia iratus percurat. Tercio malum ire ostenditur quod dyabolo multum placet. Primo quod valde potens efficitur ad destruendum bona virtutum mediante ira. sicut etiam homo mediante igne qui est maxime actiuus multa mala facit. de quo igne potest intelligi illud Iob. i. ad te domine clamabo. quod ignis comedit speciosa deserti. et flamma succendit omnia ligna regionis. Secundo placet dyabolo: quod rationis cecitatem inducit ira ad quam sequuntur multa mala. unde sicut puer. xiiij. dicitur. Reges celesti acceptus est mister intelligens. Sic regi infernali cecus. Nam iratus se in patientem facit: filios. uxorem familiam et extraneos. et illicita omnia sibi licita putat iratus. quod omnis ira appetit vindictam sub ratione et apparencia iusti. Ideo puer. xv. Expediit magis velle occurrere raptis fetibus quam fatuo confidenti sibi in stulticia sua. Tercio dyabolo placet quod bona multa sibi percurat per iram. Non enim vnus hominem per iram lucratur. sed interdum genealogiam totam vel patriam per iras. unde

Quintum

Preceptum

pu. xv. Vir iracundus rixas p
uocat. qui autem paciens est miti
gat fuscitatas. Exemplum de ca
ne iracundo. qui omnes alios pro
uocat. **Q**uintum ad secundum quoniam
ira sit peccatum. natura. vel meritum.
Sciendum quod secundum the. i. 2. q. lvi.
Et. 2. 2. q. Cxviii. Et philosophus in. **Re**
th. Ira septem gradus potest habere
Primus est ymaginatio vera vel
falsa. de lesione vel puerpensione
facta tibi in persona tua rebus
amicis et hominibus. Et ibi est fundamen
tum omnis ire. Quia quilibet ira a ta
li incipit ymaginatioe que sepe
falso immititur interdum est. vero.
Ex quo patet quod uerum huiusmodi quod omnia
sibi illata putat iusta esse. et dei
miseri cordis salutare flagellum.
difficiliter irascitur. quod tribulatio
nes non recipit ut lesiones si
hic dei patris medicinales iusti
ones: **Secundus** gradus est postquam
quis iudicauit se lesum vel vilipen
sum ab alio: cum naturale sit nocu
menta repellere: surgit quodam uolun
tatis et impetuosis animi motus
quod est appetitio vindicte vel motus
inclinans fortiter ad vindicte ir
rogationem. et hic appetitus vi
dicte potestie irascibilis est ir
put est passio **Vnde** super illo ma
th. v. **O**is qui irascitur fratri suo
dicit gloriose. Ira est uoluntatis motus
animi ad nocendum. hinc ira
si est tam subita in aliquo ut pre
ueniat omnem deliberationem rationem

Capitulum

Secundum

nis et omnem motum volunta
tis. Dicitur primus motus. Et
quia non est in potestate nostra si
cut nec ceteri primi motus. Id
circo non est peccatum. sed pe
na potest esse peccati. **Hec** enim
ira non est peccatum quod diu non
dependet a voluntate positue.
scilicet eam volendo. aut priua
tue ei non resistendo cum pos
sit. **Vnde** Augustinus super il
lo ps. **I**rascimini et nolite pecca
re. **S**i surgit motus ire quod pro
pter penam peccati non est in
potestate nostra saltem mone
at conscientia. ut ei non con
sentiat ratio. ut mente que regula
ta est secundum deum seruiamus legi
dei. si adhuc carne seruiamus le
gi peccati. **Ad** illum autem mo
tum qui est appetitus vindicte
vel repulsionis nocenti. id
est ire sequitur naturaliter tria
Primo euaporatio fellis. **Vnde**
Augustinus in epistola ad nebr
dium. **A**ssiduitate irascendi fel
crescere etiam medici affirmant
Cremento autem fellis rursus
et facile ac prope nullis causis
existentibus irascimur. **I**ta quod
suo motu animus facit in corpo
re: ad eum rursus commouendum
ualebit. **S**ecundo sequitur ascen
sio et accensio sanguinis circa
cor. et cordis dilatatio. **Vnde**
materialiter **Aristoteles** diffi
nit iram dicens. **I**ra est accensio

sanguinis circa cor. totū etiam corpus oñter calefit. Tercio sequitur turbacō a inordina-
 cio spūum a humorū. q̄ tria cōplectens dām. sic dicit. Ira ē feruor eius q̄ circa cor est sāguinis ex vāporacōe. fēllis vel p̄r returbacōnem hēns. Sicut ei ad motum localem naturalit̄ sequitur in corpe apto calor. sic ad appetitum v̄ndicte vel repulsionem nocumētū natura lit̄ sequitur i corpe p̄fata tria.

Tertius gr̄dus est cū racō possit p̄p̄e talem discordia cōez a v̄lūtas possit moderari vel extinguere. a neutrū sit. h̄ negligent̄ ab̄ se h̄nt et tñ possent vigilantia sua talia rep̄mere et tunc sit na peccatū: v̄iale q̄dē qñ ira preueit rōez. sic ut p̄mittitur. a v̄ltra nō progreditur nōbilit̄. vigili ei animo hō m̄ teiora tanq̄ oim bonoz a maloz p̄cipalissima assidue custodire debret. ne hostis quacūq; parte lederet. sed q̄ hoc pauci faciunt. idcirco v̄ras virtutes pauci possidēt. licet multi de exteriorib; magnā vim faciant. vñ. i. thi. iiii. Corpalis exercitatio ad modicū vtilis est pietas autē ad oia. Quartus gradus est qñ racō p̄cipit irā et appetitum v̄ndicte. h̄ tñ de lib̄racōem racōis irā p̄uenit. et tunc v̄lūtas pot̄ in irā cōsēire

saltem suz rep̄ticiē: p̄ficie iram volendo vel in ea oplacēdo. aut p̄uatiue ei non resistendo. h̄ eā in animo cōtinuat vel inualecere sinit. et sic est v̄niale. h̄ maius q̄ in tercio gradu: saltem quādo ira adhuc recens est q̄ deliberacōe racōis moderari nō potuit qd̄ d̄z p̄pter eos q̄ statū irati v̄rbis maledicis seu maledictis. vel gladio p̄ximos ledūt qui non excusantur. ut sup̄ de blasphem̄a patuit p̄cepto. ij. c. iiii. d.

Quintus gradus et duo sequētes sunt quos xp̄us p̄hibuit math. v. dices. Ois q̄ irascitur fratri suo reus erit iudicō. Qui aut̄ dixerit fratri suo racha reus erit consilio. Qui aut̄ dixerit fatue. reus erit gelēne ignis. Vnde dicit th̄. 2. 2. vbi p̄us dominus math. v. tñ p̄mit tres gradus ire: non sp̄s. qui gradus accipiuntur s̄m p̄cessum hūani act̄. i. quo p̄mo aliquid i corde occipitur. et q̄tum ad hoc dicit. Qui irascitur fratri suo. Secūdo autē cū p̄ aliqua signa exteriora manifestatur exteri. eciā atē q̄ p̄rumpat in effectū et q̄tum ad hoc dicit. Qui dicit fratri suo Racha. qd̄ ē interiectio irascēntis. Tercius gradus ē quādo peccm̄ interi? cōceptum ad effectū p̄ducitur. Est aut̄ effectus ire nocumētū alterius s̄b rōne

Quintum**Preceptum**

vindictæ. **M**inimum autem no-
cumentozum est quod fit solo
verbo. **E**t ideo quantum ad hoc
dicit. **Q**ui dicit fratri suo fatue
Vnde **S**im **A**ugustinus in primo
gradu est vnum scz ira tm In se-
cundo duo. scz ira a vx. In ter-
co vtro tria. scz ira a vx a i vo-
ce vitupacois expssio. **E**t sic
ptz qz secus addit sup pmu. et
ficiu sup vtruqz. vn si pmu est
pctm moze i casu i q dñs loq-
tur sic dictu est: multo magis
alia. **I**deo singulis eorum ponu-
tur correspondentia aliqua per-
tinentia ad condemnationem
Sim pmu ponitur iudiciu. qd
min e **Q**uia ut **A**ug? dic. In
iudico adhuc datur loc? de fen-
sioi. In secdo vtro ponitur ofiliu
in quo iudices inter se conferunt
quo supplico danari debeat vel
oporteat. In terco ponit gelxen-
na ignis. que est certa damna-
co. **E**t licz aliquib? miz videat-
ur. qz aliquis p mmo nocu-
mto qd fit solo verbo fit reus
gelxne ignis **C**ris. tn ondit
hoc non miz esse. cu qnqz pua
verba plura homicidia peperit
a ciuitates a regna euerterint
nec tamen puum estimes frz
stultum vel fatuum vcare au-
ferens prudentiam a intellige-
ciam quo homies ab irracona-
libus distant. **E**xempla vide
ymc. in spe. hysto. **P**rimo quo

Capitulū**Secundū**

narses **R**ome patrici? cu ptali-
am tota ab hostib? liberat. **E**t
impor **I**usting cu romanis i
gratus huu narses in paciu
creat. vxoz iustini ia narses
constantinopolim exulati sic deri-
sorie demadavit. **I**n constano-
polim rmea. a cu puellis tuis
in gemico sciaz lanaru pesa di-
uide. **A**d que vba narses respō-
dit **T**ale se tela orditur quam
du viuerz no deponerz: q d a fe-
cit nam a logobardos de pano-
mia veauit q tota ptalia in bre-
ui optinuerit. excepta roma et
rauena. **S**ic cu spado impato-
ris eraclij rogas a dona vel ele-
mosias militibz distribuere: et
sarraceni impato militates ide-
petere: **S**pado eis dixit. vix
sufficit ipatoz dae rogas militi-
bz suis **Q**uanto magis cambus
istis. **Q**ui ex acbati conuocatis
alijs sarracenis i breui roma g-
uibz malis vxauerut. **Q**ua h
do autē ira fm predictos tres
gradus fit mortale. vel quando
vemale peccatum. **N**ota pmo
fm th. vbi prius qz ira fit qui-
tupliciter peccatum. **C**um em
ira fit appetit9 vindictæ. **D**im-
dicta fit iniusta quadruplici-
Primo quando quis ex ira pu-
nit. vel vult illum punire qui
non meruit. **S**ecundo quan-
do maiorem penam illi infert a
inferre appetit qz ille demeruit

Tercō si tantā quātā demeruit. si non s̄m ordinem iusticie. ut q̄ vult punire aliquē p̄ seip̄ sum. cui? sup̄ior non ē aut s̄m p̄termissōez; alteri? ad debitū ordinē iusticie requirit. Quāto si iustam penam ⁊ sc̄dm ordinē iusticie infert: non tamē bona intencōne. aut non p̄pter bonū ⁊ debitū finē. **D**ebz; enī intencō p̄iuentis esse bonū ip̄sig p̄iuit. aut obuacō iusticie omnis à dei honore. ita ut peccans corrigat se vel aliq̄ p̄ ei⁹ exemplū ⁊ dei honore fiat. vñ semp̄ peccat q̄ ex odio vel rācore in malū alterius vindicām appetit. ā ut puniēs dicatur strenuus. aut bonus iustitarius. aut p̄pter lucrū. aut p̄pter faciari v̄m dicta. aut p̄pter aliū malum finē. **Q**uāto irasit peccatū p̄pter modum indebitū. id ē nō bene modificatum. etiā si prefata caueantur saltem q̄da; ut p̄tē. si q̄s nimis ardentē irasitur interiūs. vel si nimis exterius maifestat signa ire. **I**ra igit̄ s̄m t̄ho. q̄n̄ sc̄dm quatuor modos p̄mos vel aliquo eoz homo infert aut vult inferre talē v̄m dictā alteri: est de suo ḡne p̄ccm mōrle. q̄ contrariatur iusticie ⁊ caritati. **P**otest t̄n̄ cōḡere q̄ talis illacō iniuste v̄m dicte ⁊ etiam v̄licō inferēdi. ⁊ etiaz ira ad hoc inclinās esset solum

peccatum veniale. ut cū q̄s appetit se vindicare i aliquo modico. q̄d quasi nihil ē reputandū. ita q̄ illd̄ ita modicum sit q̄ si actu inferretur: non esset mōrle. ut si quis parum tr̄hat alienum puerū p̄ crimes vel aliq̄d h̄mōi faciat. vel etiaz manz veniale p̄ccm propter imp̄fectionez; actus. ut cū motus ire subito oritur in animo ⁊ p̄uenit iuditiū rācōnis ut i antedictis declaratum ē. **Q**uāto autē quis q̄nto modo irasitur appetēs v̄m dictam. ut si quis nimis ardentē irasitur interiūs. vel nimis exterius maifestat signa ire. **S**ic ira s̄m se non h̄z ex suo genere rācōem p̄ccm mōrle. p̄t tamē cōtingere q̄ sit p̄ccm mōrle puta si ex vehementia ire aliquis excidat a dilectiōe dei ⁊ p̄ximi h̄c snialiter t̄ho. **D**icit quidā alius doctoz. **S**i cōsideretur in cōrdiacō ire ex p̄te modi irasēdi puta q̄ quis ista v̄m dicta iuste ⁊ debite appetatur. q̄n̄ tam multum inordinatus ē motus ire. ⁊ nimis whemens interi⁹ ⁊ exterius. tūc credo si p̄cedat ex habitu v̄cōso sc̄z ex sup̄bia vel inuidia vel ex ira etiā in habituata v̄litate. vbi habitus est ⁊ p̄ncipia ex q̄bz; talis motus p̄cedit sūt mōrha. **C**redo etiā q̄ illa inordinacō ire sit peccatum mōrle. **R**acio est quia

refertur in eundem finem vicij. unde procedit. vel si non procedat ex habitu vicioso. sed ex hoc graue scandalum dicitur. Puta quod ille contra quem irascitur motus inordinatus. vel alij audientes vel videntes ad peccata mortalia impelluntur. pro hoc quod motus homini ire tam inordinatus est qui alias ad dicta peccata non moueretur. peccatum mortale credo in dicto motu committi. Si tamen talis motus inordinatus non procedat ex habitu vicioso. nec graue scandalum generat. sed ex naturali complexione irascentis proueniret qui forte multum esset colericus et debilis. vel infirmus. et alias nimis colera infestus. posset esse peccatum veniale. nisi tunc debilitas vel motus colere inordinatam accessionem ire causans ex culpa mortali proueniret. puta ex nimia ebrietate vel gula. vel aliquo homini. vel ipse motus inordinatus ire in tantum irascentem inflammaret quod a caritate dei vel proximi caderet.

Capi. iij.

Quabitur hic primo a quomodo ira sit capitale viciu. Respondetur tunc. ubi prius. Ira dicitur viciu capitale. eo quod multa vicia ex ea oriuntur. Tunc ex parte obiecti quod multum habet de ratione appetitus. in quantum se videtur appetitur sub ratione iusti et honesti. quod sua dignitate

te allicit. Obiectum enim seu causa prima omnis ire in nobis. est appetitus vindicte sub apparentia. vel existentia. ut si aliquis nobis intulit iniustum. aliquod iniuriam. vel percipit nos propter que merito sit vindicta sibi infligenda. Tunc etiam quod ira ex suo impetu mentem habet precipitare ad inordinata queque agenda. Iohannes glossa super illo puer. xxix. Vir iracundus prouocat rixas. Ianua inquit viciorum omnium est iracundia. qua clausa. virtutibus intrinsecus dabitur que es. qua aperta ad omne facinus armabitur animus. Ira enim dicitur ianua viciorum per accidens quidem. remouendo videlicet prohibens. id est impediendo iudicium rationis per quod homo trahitur a malis. Directe autem et per se est causa aliorum specialium viciorum que dicuntur filie eius. Et secundum Gregorium lib. 20. xxix. moza. Sunt sex. duo in corde biteria in ore. et unum in facto. Prima filia est indignatio. qua homo illum contra quem irascitur reputat indignum ut sibi quiddam tale fecerit. quod videtur esse quedam vilipensio. ymo quodam contemptus proximi. Secunda est tumor mentis ut cum irascens replet animum suum diuersis cogitationibus amaris. quibus apud se aliquando cogitat diuersas

vias se vindicandi. et huiusmodi multiplex propositum alteri nocendi. Et huiusmodi sunt magna peccata. quia non solum in actu exteriori peccatum est. sed magis in voluntate etiam si non impletur ad exteriori propositum. Tertia est clamor qui est inordinata et confusa locutio quo aliquis quo ad modum loquendi exterius demonstrat iram suam. Quarta est blasphemiam cuius sunt tres species ut dictum fuit in nono precepto. Quinta est contumelia. cum quis ex ira proripit in verba opprobiosa et iniuriosa que sunt contra proximum. Et hoc fit frequenter ex ira. quia cum ira sit appetitus vindicte. et nulla vindicta sit irato ita propterea sicut contumelia. ideo in eam statim proripit. Est ei contumelia proprie cum quis manifeste et contra honorem alterius dicit sibi defectum suum soli aut coram alijs. Et est maior contumelia cum quis coram multis dicit alicui defectum suum eo quod pro hoc magis dampnificat in honore aut reverentia sibi ab alijs impedienda. potest tamen etiam dici contumelia. cum sibi soli dicit in contemptum se; ille qui loquitur contra audientis reverentiam; agit quem videtur vilipendere ex hoc quod manifeste verba contra eum profert. Et sumuntur quoniam pro eodem. contumelia. et improprie. Exemplum. cum quis dicit

Tu es filius meretricis. fur. miser. vel simile. vel cum aliquis alteri improperat quod in paupertate eius sibi plura dederit. secundum illud ecclesiasticus. xx. exigua dabit et multa improperebit. **V**bi secundum theodosium. 2. 2. c. q. lxxij. non dicitur quod quando in contumelia proferretis contra aliquem contumeliam aut contumeliam ad hoc fertur ut per verba que profert alteri honorem minuat. tunc est peccatum mortale. non minus quam furtum a rapina. non enim minus homo amat suum honorem quam rem possessam. unde Christus illud voluit. **M**atth. v. qui dixit fratri suo fatue reus est iehene ignis. **S**i quis vero alteri verbum levis contumeliam aut contumeliam dixerit non animo de honore radi. sed ex animi levitate. aut ex levi ira. sine firmo proposito aliquem de honore radi. sed forte vult ipsum lenire et modicum contristare: tunc potest esse veniale. **S**i quis vero alteri dixerit verbum contumeliam non animo de honore radi. sed propter correctionem. tunc potest esse sine peccato. si alias sit bene circumstantiati. **S**icut ei licitum est aliquem sibi subiectum verberare. et in rebus dampnificare cum discipline. sic et verbum ei iurisdictionis cum discipline dicere. **S**ic Christus luc. xxiii. vocat duos de discipulis tardos et stultos. **E**t apostolus gal. iii. discipulos suos vocat miseratos et stultos. **D**icit tamen beatus

Aug9. in sermone domini in monte
 quod raro et ex magna necessitate
 sunt hominibus obiurgationes exhibende
 in quibus non ut nobis sed domino
 seruiatur instigemus. **Ad**
 dit thomas quod in usu talium uerborum
 magna discretio seruanda est ne
 cessario. ut videtur quibus talibus uer
 bis caute et moderate utatur in
 correctione et alias quod possit esse
 tam graue conuictum quod per incaute
 lam platum auferret honorem eius
 contra quem profertur. et tunc possit
 homo peccare moraliter. etiam si
 non intendat de honore conuenire
Sic est si quis alium ex ludis incaute
 peritias grauitur ledat. non carz
 culpa. **Sexta** filia est rixa per quam
 intelliguntur omnia nocumenta que
 ex ira peris inferuntur exteriori
 facto. siue in corpore. siue in rebus
 quod multipliciter fit ut ostendit. per
 igitur quatis malus iratus patitur.
 per est. quod in ostentatione non sufficit di
 cere actus et uerba exteriorum plura
 et precepta. sed oportet et interiora gra
 uia ostentari et plangere. **Dubi**
 tatur secundo quod sint species ire.
Secundum thomas 2. 2. ubi dicitur. Et habet
 tamen expositionem regule beati Augustini.
Et per hunc. iij. ethicorum. quod tres.
Nam ea que dominus **Matth. v.** po
 nit sunt gradus ire ut dictum est
 in alio capitulo. Est prima spe
 cies. ira acuta. secunda amara. ter
 tia difficilis. **Sam. li. ii.** uocat
 eas felleam maniam et furorem.

Secundum primam quodam acuti sunt quod
 per ad originem ut quod nimis cito
 irascuntur ex causa quilibet leui. Tales
 si cito irascuntur et cito uenia pe
 tunt. sunt sicut aqua que cito calefit
 et statim frigescit. quod est minus ma
 lum. huiusmodi non sunt in meliores propter ire
 frequentiam. cum omnis homo debeat esse
 tardus ad iram. **Iacobi. i. B.** propter cele
 rem satisfactionem. cito ei culpa su
 am recognoscunt. **Item** sic signum est
 bone complexionis se cito purgari
 a superueniente infirmitate. **Ita** est
 signum bone conscientie. se statim uenie pe
 nitentie mutare. **Item** delicta sunt tamen
 toto generosa: quanto diuina tenent
 anima; ergo a conuictio. tanto leuiora:
 quanto citius eam dimittunt. **Est**
 ergo prima species leuius peccati. **Tu**
 quod ea moti culpa sua citius cog
 noscunt. tum quia cito se pur
 gant ab illa iniuria. tamen est. quod i
 uiriam in alterum commissam non pro
 gant. **De** secunda specie sunt amara que
 rura ira multo tempore durat et manet
In quibus tristitia difficulte ab
 soluetur. nisi diuturnitate tempus
 que non prorumpit ad exteriora si
 gna iracundie. Tales tardius iras
 cuntur. et ad ueniam petendam tar
 dius inclinatur. similes ferro. quod
 tarde ignescit et difficulter in
 frigidatur quod prius est. **Ta**
 les tripliciter peccant. **Primo**
 quo ad proximum. quia post
 offensam caritatem fraternam
 quam turbauerunt differunt repae

Secundo in se quod satisfactioem salutis sue necessariam pertrahunt facere. Tercio in deum quod iram dei contra se exortam occasione offensus commisit in suum suum contemnunt placare. Tales triplici laborant vitio. Quo ad primum accidit. quod tardum ad bonum. Quo ad secundum ire que nondum in eis sedata est. Et quo ad tertium superbie. quod ex superbia procedit quod ledens satisfacere dedignatur hoc triplici funiculo collo eius appeso imbaratur mergitur amarum. Quo contra psalmus. Disrumpamus vincula eorum. et piamus a nobis iugum ipsorum. De tertia specie sunt difficiles qui ita obstinati sunt quod non dimittunt desiderium videlicet nisi puniant. Tales nunquam volunt petere veniam sicut lapidi albesto. de quo dicit augustinus. in de civitate dei. quod semel accessus nunquam extinguitur. Nos tres gradus Augustinus ponit in regula dominus. Melior autem est qui quamvis ira sepe temptetur. tamen veniam impetrare festinat ut ei dimittat cui se agnoscit fecisse iniuriam quam qui tardius irascitur et ad veniam petendam tardius inclinatur. Qui autem nunquam vult petere veniam. sine causa est in monasterio etiam si inde non petat.

¶ Quoniam autem ille tres species sunt peccata mortalia. scilicet. quidam doctor in eo casu ubi acuti qui minus

sunt mali peccant mortaliter non est dubium amarus et difficiles peccare mortaliter. Et tanto graviore reatu. quanto peiores sunt in moribus. siue motus ire ipsorum sit ex iniusta vindicta desiderata vel illata. vel ex inordinato modo irascendi. et hoc patet per Augustinum in regula. quod ira acutorum in quibus crescit in odium. et in tantum reatus eius aggravatur quod facit trabem de festuca. et facit aiam homicidam. Qui enim odit fratrem suum homicida est. i. Jo. vij. In difficultibus ergo quorum ira non cessat donec iniuste puniant patet quod ira semper est peccatum mortale. nisi vindicta illata esset minima iniuria. sicut si quis modicum de nive vel guttam aque super aliquem proiceret vel puerum aliquem indebite per capillos traheret. In amaris autem quia ira convertitur in odium secundum reatum suum trahit in spem peccati mortalis. In acutis tamen appetitus vindicte indebite potest in delibetatus esse et prevenire iudicium rationis quod in alijs nunquam vel rarissime contingere potest.

¶ Dubitatur tertio. Quoniam ira sit licita et meritoxia secundum theodorum. ubi prius secundum beatum Gregorium in mora. Duplex est ira una venatur ira per vitium. de qua prius dictum est. Alia per zelum. cum quis ex amore dei. proximi. aut iusticie irascitur peccatum proprio. a

primi. et appetit vindictā iustā
 scz in eum qui peccauit. et tātā
 quātam demeruit. et hinc ordie;
 iustitie ad honore dei. et modo
 debito. Et tali ira non solū licī
 tum est. pmo expediens et debi
 tum aliquō vt. ut ptz p cri. sup
 Math. dicente. Qui sine cā irā
 scitur. re⁹ erit. qui vtro cū cau
 sa non erit re⁹. Nā si ira nō fue
 rit: nec doctrina p̄ficiat. nec iū
 ditia stāt. nec crimina cōp̄scū
 tur. Itaqz q̄ cū causa non irasci
 tur: peccat. Patientia em̄ irracō
 nabil. vitia seminat. et negligē
 tiam nutrit. et nō solū malos s̄
 et bonos inuētat ad malū Item
 greg. v. mora. Si nulla ira ex
 virtute surgerz: dīne aī adūho
 nis impetū per gladiū phime
 es nō placasset. hanc irā qz hē
 ly nō habuit: in se et in suis. ḡ
 tūter punit⁹ fuit De hac ira dī
 cit ps̄. Irascimini et nolite pecca
 re. qd̄ quōdā male. solū intelli
 gunt sibi ip̄s irasci. licitū fore
 s̄ si p̄rimos ut nos amare p̄ci
 pimus restat ut sic p̄rimoz ez
 ratibus sicut nostris vicis iras
 camur hēc sentētia lī greg. Idē
 dīc. Aisto. iij. et iij. ethicorum
 Sic Exo. xi. cū loq̄retur moy
 ses pharaōi et ille noluit audi
 re. exiuit a pharaōne iratus mī
 nis. Sic etiā Exo. xvi. cum p̄
 hibēt moy ses ne vsqz māe ser
 uarēt māna israelite. Illi ma

ne suantibus et mane scaturie
 te verimb⁹ iratus ē moyses cō
 tra eos Sic videns vitulum et
 choro iratus piccit de maib⁹
 tabulas decalogi. Exo. xxxij.
 Simile de eodē moyse legitur
 leuic. x. Et numeri. xvi. Sic cri
 stus Mar. iij. Cū circūspexisset
 dñs. cum ira iudeos qui obhua
 bant eū: contristat⁹ est sup ce
 citate cordis eoz. **D**ubitat⁹
 quarto quando licitū sit vt ira
 h. fm gregorū. v. moa. qz du
 plex est ira. vna racōne p̄ueni
 ens. ut patuit in scdo p̄ncipa
 li vsqz ad quartū gradū inclu
 siue. Alia est racōne sp̄. rectam
 subsequens. Sūt ergo tres re
 gule. Prima homo nō dī vt ira
 racōnem p̄ueniētē. s̄ q̄ statim
 precipit eam: debz ei resistere to
 talit̄ excludēdo. nec aliquā pe
 nam inferat quousqz animus
 totaliter quiescat. Racō est qz
 ira racōnem p̄ueniētem trahit
 racōnem a sua rectitudine. vñ
 habet racōnem mali. Ira enim
 deliberacionem racōnis p̄ue
 niens cecat racōnem. ut iudī
 cet iniuriam illatam que non
 est iniuria. vel maiorem q̄ fit.
 et sic in alia vicia. ira precipi
 tat. Secunda regula. ira racō
 nem sequente est aliquō vtēdū
 Exempli grā quando homo p̄
 fecte cognoscit peccm̄ alterius.
 fm oēs circūstantias et quiete

et integre deliberauit de salubri
pena a vindicta pro illo peccato
infligenda. attamen adhuc se precipit homo timetere aut negligenter;
in exequendo dictatam penam tunc
assumere potest iram tantam quan-
tam potest regere ratione ideo ut ex-
equatur melius predictatam pe-
nam. Hec enim aliquando locum habent
in iudice respectu reipublice. In
magistro respectu scholaris. In domino
respectu sui. In plato respectu sub-
diti. In viro respectu uxoris.
Ratione dicti est ut dicit thomas ubi
super quod passio ire fit a omnes alij
motus appetitus sensitui ad
hoc datus sunt: ut homo promptus ex-
equatur illud quod ratio dicit. Alio-
quin frustra esset in homine appetitus
sensitivus. Extra predictos autem
casus nunquam videndum est ira. quod
nihil potest ira alias a obsequio
muni: in multa mala precipitando
faciliter. Tertia regula est quod
uis ira predicto modo assumi possit
cum deliberatione pro instructione virtutis
et eius adiutorio. illud tamen non
expedit omnibus hominibus indiffe-
renter. non quidem imperfectis
semper sed perfectis. Ratio est. quod non
omnes propter difficultatem boni
usus ire scirent eam regere ratione a
odiu et alia vitia nata esset ira
gnare. non autem sic in hominibus vir-
tute perfectis. Simile est in me-
dicinalibus. Nam aliqua medicina
licita sunt pro medico ad

hibere qui scit modificare ea que
prohibentur imperito. **O**ia pre-
dicta probantur auctoritate ex
emplis et ratione. Auctoritate
boni gregori. v. moral. dicens. Cum
animus pro zelo mouetur curandus
sumope est: ne hinc eadem ira que
pro instrumentum virtutis assu-
tur. menti donetur. nec quasi domina
prebeat. sed quasi ancilla ad obse-
quium preparata a rationis tergo
nunquam recedat. Tunc enim robu-
stius contra vitia erigitur. cum
subdita rationi faulatur. nam quam
turbis ira ex zelo rationis sur-
gat. si immoderata mentem vicat
rationi pertinere huius otent. a tanto
se impudenter dilatat. quanto
impacite vitium virtutem putat
Exemplum phoz illa patet. Nam ut
dicit valerius libro. xi. Archita
magister pitagore et plato is
villico suo iratus. Superfissim
inquit a te supplicium mihi iratus
essem. maluit enim impunitum
relinquere quam propter iram grauius
iusto punire. Sic socrates ut
dicit seneca libro. x. de ira. Cum fuisset
eum offendisset quem habebat di-
scipulum ei dixit. Cederem te mihi ira-
tus essem. Correpcionem enim
serui in tempus distulit sanius
nec fuit ausus se ire committere.
Erat autem in eo ire signum. vocem
submittere. a loqui potius. quod
apparebat sibi tunc obstare. Ita
dyogenes ut dicit seneca libro

iii. de ira. Cū de Ira differer; ad
 lescantul? p̄tius in eū d̄spuit
 Interrogatus vro an irascere
 tur cōtra illū: ait nō irascor sed
 dubito an irasci oporteat. Si
de platone dicitur ut dicit vale
 rius libro primo. Cum aduer
 sus serui delictū v̄xmentū ex
 arhisset. ponere illū statim tunica
 ⁊ p̄bere scapulas v̄terib? us
 fit sua manu ip̄m cesur? post
 modum intelligens se irasci. iā
 i alto manu suspenſa. q̄sit? ē a
 sponsippo amico suo quid age
 ret. Exigo inquit penas ab ho
 mine iracundo. oblitus q̄ iam
 serui. quia alium quem potius
 castigaēt inuenerat abstulit fi
 b̄im seruum potestatem. Tu
 inq̄t sp̄s h̄pe istū v̄bra. nolo
 ut sit ille me? p̄tate. id ē i mea
 qui in sua non est. Ratione ec̄
 generali p̄fata patēt h̄m tho. i.
2. q. xli. Quia quāuis ho mo
 sit animal māfuetū cōsiderātis i
 generali racōne recta. ⁊ t̄patis
 sima hūana cōplexione. tñ cō
 siderata colera hōmis magis de
 facili inflāmatur multi ad iram
 q̄ ad cōcupiscētiā vel aliā pas
 sionem. ⁊ etiā q̄ ira est passio
 v̄lxmētissima.

Capitulum q̄rtū. v. p̄cepti

Sep̄tia fili a ire pot̄ poi
 maledictō. que sepe ex
 ira orit̄. De quo vi
cō tractat ut sequitur tho. 2. 2.

a

q. lxxvii. Est enim h̄m eū male
 dicere imprecando. impando. ā
 optando p̄nuntiare cōtr̄ aliū
 malū. ⁊ sub racōne mali. ⁊ nō
 ad emendacōnē alteri? . h̄ solū
 in malum eius. optare aut̄ ⁊ i
 p̄cio mouē ad malum alterius
 sub racōne mali. h̄m se r̄pugnat
 caritati. Quia debem? diligere
 p̄ximū v̄lēdo bonū ip̄ius. Et
 idō h̄m gen? suū ē p̄cēm mōr̄
 le. Vñ. i. cor. vi. neq; maledici
 neq; raptōres regnū d̄i posside
 b̄ūt. Et ē h̄mōi maledicti s̄ tñ
 to grauius p̄cētū. q̄nto male
 dicit q̄s p̄fōē quā magis ama
 re ⁊ reuereri debet. Vñ leuic.
xx. Qui maledixerit p̄ri ā m̄ri
 morte moriatur. Subdit tho.
 Contingit tñ v̄bū maledictō
 nis p̄rolatum p̄cēm esse venia
 le. vel propter p̄uitatem mali
 quod quis̄ alci maledicendo
 imprecatur. vel etiam p̄pter af
 fectum eius qui p̄fert verba
 maledictōis cum sc; ex leuī mo
 tu vel ex ludō vel surrep̄cōe ali
 qua talia verba p̄fert p̄ccata
 enim verborum maxime ex af
 fectu pensatur. Dictum est b
 autem notāter in d̄s̄criptione
 maledictionis. sub racōne ma
 li. ⁊ solum in malū eius cui ma
 ledicitur. Quia si quis impre
 cetur impet̄ aut optet malum
 alicui sub racōne boni: sic est li
 citum. nec p̄prie maledictō est

Quid
 dicitur
 p̄ccatis nō fr
 in malū eius
 Contingit tñ
 v̄bū maledictō
 nis p̄rolatum
 p̄cēm esse venia
 le. vel propter
 p̄uitatem mali
 quod quis̄ alci
 maledicendo
 imprecatur.
 vel etiam p̄pter
 affectum eius
 qui p̄fert verba
 maledictōis
 cum sc; ex leuī
 motu vel ex
 ludō vel surrep̄
 cōe aliqua talia
 verba p̄fert
 p̄ccata enim
 verborum
 maxime ex
 affectu pensatur.
 Dictum est b
 autem notāter
 in d̄s̄criptione
 maledictionis.
 sub racōne
 mali. ⁊ solum
 in malū eius
 cui maledicitur.
 Quia si quis
 imprecetur
 impet̄ aut
 optet malum
 alicui sub
 racōne boni:
 sic est licitum.
 nec p̄prie
 maledictō est

Præceptū

eo q̄ intencō p̄ncipalis nō fertur in malū illius s̄m bonum. Contingit enim optare malū alicui s̄b racōne duplicis boni q̄nq; s̄b racōne iusti. a sic iudex iuste maledicit illū cui p̄cipit iustam penā inferri. **V**ic etiā eccl̄a maledicit anathematisā dō. q̄nq; sub racōne vtilis optatur malum. ut q̄n quis optat aliquē p̄ctōre; pati eḡritudiez vel simle. ut melior efficiatur. vel a p̄secucōe bonoz desistat: **E**t q̄uis maledicere bene possit fieri s̄m p̄dicta. tamen creaturis irracōnalib; hōies regularit̄ nō d̄nt maledicere. tū q̄ illō om̄it̄ fit ex irracōnabili q̄dam ira. tū q̄ solet indiscrete fieri in malum hōim quoz sūt **T**amē ut th̄. ibidē dicit **M**aledicere reb; irracōnalib; inq; tū creature sunt dei. ē peccatū blasphemie. **M**aledicere autē eis s̄m se cōsideratis ē otiosū et vanū. et p̄ osequēs illicitū p̄mo maledicere est a deo illicitum ut etiā dyabolo fieri nō debeat. **V**nde puer. xxij. dū maledicit impi; dyabolū. maledicit ip̄e aiā; suā. id ē maledicto culpe et pene se subicit q̄ cum dyabol; sit natura bonus. p̄ccm est salutem ut sic ei malū optare. **V**nde bt̄us iudas in canonica sua dicit. **C**ū michael archangel; cū dyabolo disputans aliter

Quintū**Capitulū****Quartū**

retur de moyfi corpe non ē ausus inferre iudiciū blasphemie sed dixit imperet tibi d̄ns. vbi gl̄o. **D**iligenter intuendū est. q̄ si michael archangel; dyabolo sibi aduersanti blasphemā dicere noluit. s̄ modesto s̄mōe eū coercuit. q̄ tomagis hominib; ois blasphemā est cauenda q̄uis enim in voluntate malus sit demon tamē natura bonus est. **A**d cauendū aut vitū maledictiōis monē d̄nt exempla sacre scripture et bonoz xp̄ianoz **N**ā xp̄s cum malediceretur sp̄. in cruce. nō maledicebat. i. pe. ij. **P**aul; etiā dicit. i. cor. iij. **M**aledicimur a benedicim;. **E**t petrus. i. pe. ij. **N**on reddētes malum p̄ malo. nec maledictū p̄ maledicto. **E**xēpla etiā xp̄ianozū bonoz ad idē sūt que ostendunt q̄ interdū maledicentes siue inuiti sint siue volentes in malum eoz exaudiuntur. **V**nde greg. iij. dyal. refert q̄ cū simplex a sanctissim; florenti; pro pastore h̄ret vs̄ sum ouiculas pascētē. discipuli quatuor cuiusdā sancti patris qui dicebatur eutitius. vs̄ sū in campo occulte occiderūt. de quo cū florentius valde tristaretur. eutitius flentem fratrem vult cōsolari **C**ui florenti; **S**pero in oipotētem deum q̄ in hac vita ante

oculos hominum vindictā accipient qui innoxium vrfum occiderūt. Statim autem quatuor rei discipuli elephantio mortuo percussi membris putrescentibus interierunt. Unde omni tempore florenti⁹ flebat se homicidam proclamās. Itē ibidem refert **greg.** q̄ cum famulus cuiusdā stephani presbiteri negligenter ei seruir; clamauit presbiter veni dyabole discaltia me famulo sic loquens. Statim autem demō affuit a corrigie fūme caligarū se soluerūt: in signum demoniacae fuitutis. Ex quo patet dicit **greg.** dyabolū p̄mptissimū esse in maledictōib; ad puniēdum. Simile in quarto refert de romano filiū quinquēnez nutriende. qui mox blasphemare cōsueuerat cum ei aliquid resister; vñ in p̄ris sinu pestilētia laborās simile ad apparētiā demonis fatiēs necat⁹ est. Sic cesari⁹ in dyalogo suo dis. v. refert q̄ vir q̄dā motus ira cōn uxorem ei ait. vade dyabole. mox aut illa p̄ auriculā; demō nē intrare sentiēs fuziebat. Cū q̄dā scūs abbas sup caput ei⁹ leger; euāgelii sup egros man⁹ imponent. Illa terribilissimē clamabat. Et cū demōi imparr; ut exir; ille respōdit. nōdū vult altissim⁹. postea tñ mod

quō demon intrauēat ipsa patefecit. Itē quidā iratus dixit filio suo vade dyabole. quem mox demō rapuit nec vnq̄ cōparuit. Item puella quinquēnis cum lac comeder; pater ei iratus ait dyabolū comedas in ventrem tuū. mox aut vixata est puella vsq; ad maturā etatē. In qua cū limna apostolorū petri ⁊ pauli visitar; libera ta est. S; ante a demō in ea ait me egresso hęc nūq̄ post hęc vitam sciet aliud purgatorium. hęc **Cesarius.** Sic vice simoprīmo de ciuitate dei refert **Augustin⁹** de vidua nobili a diute habente septem filios ⁊ tres femellas eis maledicente. Oēs aut statim tremore omnium membrorum terribiliter sunt percussi. ⁊ cuius suorum oculos vrentes in orbē disperfi sunt. omnibus spectaculum facti miserum. Et si nūq̄ maledictis opcio impleretur: tamen semper ille qui maledicit: seipsum p̄mo maledicit ut verificetur illud gen. **vi. cefimoseptio** quo ysaac de iacob ait. Qui tibi maledixerit sit ille maledictus. Tertio principalit̄ vidēdū est de remedijs ire. Sūt aut quedam remedia contra iram propriā quedam contra alienam. hęc media ire proprie sunt nouē;

Primum est radicē ire euellere. q̄
est amor sui in cordiat⁹ ⁊ suo
rū. Qui ei ardēter diligit inor
diante se. amicos. filios. tēpa
lia. ⁊ hōres. statim credit sibi ini
riam illatam esse. vel se p̄cipē
di. ut dicit Arist. ii. rethorice.
vnde eccl. xxviii. s̄m ligna fil
ie sic ignis exardescit. ⁊ s̄m
virtutem hōis sic iracundia il
li⁹ erit. ⁊ scdm s̄bam suā exal
tabit uiam suam. Secundum ē
silentium. Nam natura ire est
ut plata magis ferueat vñ p̄
uer. xxvi. Quia ip̄oite stulto file
tum iras imitgat. vñ scūs pat̄
ysaac req̄situs. Cur demones
eū tātū timerent. R̄ndit ex q̄
factus sum monachus statū
apud me ut iracundia ext̄ gut
tur meum non pro ceder. Et
ps̄. Posui ora meo custodiā
cū oster; peccator adūsu me
Tertium remediū ē exēpla
patētiū inspiciere p̄ncipalissi
me xp̄i passionē. de quo greg.
dicit. Si passio dñi ad memo
riam reuocetur. nihil adeo du
rū est qd̄ non equo animo tole
retur. i cui⁹ figura numer. xxi.
Filij isrl̄ lesi a serpētib; ignitis
inspecto serpēte (neo id ē xp̄o
crucifixo sanati sunt. ad idē
valent exempla Job. Exēplū
etiā illius mulieris nobis de q̄
refert cashian⁹ in colla. patrū
que p̄tuit viduam iracundis

simam in qua patiētia discer;
Talib⁹ ei exemplis. velut op
tio clipeo aia muniti p̄t. Quā
tū est cogitare quō deū sepe p̄
prijs malis ostēpsim⁹ vel pui
pendimus. ⁊ q̄ indigem⁹ eti
am i p̄rijs defectib; a p̄rimis
supportari. vnde greg. v. mo. a.
Est alius seruāde māfuetudis
modus ut cū alienos excessus
aspicim⁹: n̄ra q̄b⁹ excessimus
delicta cogitemus. Considera
ta quippe ifirmitas p̄pria. pec
cata nobis excusat aliena. pa
tientez namq; iniuriam illatā
tolerat. q̄ pie meminit q̄ for
tasse adhuc habet i quo de
beat ip̄e tolerari. Ideo tā facili
ter quidā irascuntur. qz p̄pos
defect⁹ q̄b⁹ a deo vel p̄mo
supportātur non agnoscunt.
vñ p̄uer. xix. hō indigens mi
sericors est. Beneca regū ani
mos induimus: illi obliu sue
ifirmitatis aliene delinunt q̄si
iniuriam accepit. Quintū
remediū ē cōsolatō d̄me ordi
natis. Nullū enī malū nobis
p̄t inferri nisi diuina ordina
tione: qd̄ maximū deb; eē fide
lib; Deus ei est velut medic⁹
fidelissimus qui aquā tribula
tionis cuiq; p̄minat: scdm sue
ifirmitatis exigētia. ps̄. Sta
tuit aquas quasi i vtre. sc; de
celo eā dispēsans filijs vnde
ii. cor. x. fidelis deus qui non

Quintum

Preceptum

pacietur vobis temptari supra id quod potestis sed fatiet etiam cum temptacione ne puerum ut possitis sustinere. hanc rationem affligit xps petro **Joh. xviii.** Calicem quem dedit mihi pater non visum ut bibam illum. **Hinc** quo nec filij zebedee possunt sedere ad dextram et sinistram in regno. potestis inquit xps bibere calicem quem ego bibiturus sum. **Math. xx.** deus est volutus pater puerissimus qui filium quem diligit castigat **Apoc. iii.** ego quos amo arguo et castigo ne viciis secundum apostolum simus adulteri in filij. **Si** inquit extrinsecus disciplinam estis cuius participes facti sunt omnes ergo adulteri et non filij estis **hebr. xii.** deus etiam est volutus mihi misericordissimus qui licet castigat filios suos tamen non supra modum. **Ra. ysa. xlix.** Nunquam obliuisci poterit mater infantem suum ut non misereatur filio vteri sui. **Et** si illa oblita fuerit: ego tamen non obliuiscar tui. **Sextum** est consideracio utilitatis ipsius tribulacionis. nam veratores nostri sunt sicut apes que licet pungant: tamen diliguntur quia mellificat. **Sic** inimici licet rodant: tamen penam pro peccatis minuunt prudentes fatiunt. decorant patientiam. augent hic meritum. et in celo premium presertim. **Circumdederunt** me scilicet inimici dicit christus sicut apes et exarserunt sicut ignis in spinis. **Septimum** est consideracio

Capitulum

Quartum

nostrae impotentie. **Sunt** enim quodam qui vrecundantur si non tribulantes eos verbo vel facto ledunt. **Sed** sciat homo etiam minimis oportere peccare. **Unde** Augustinus libro tibi conuictum dicit. et tumes et iratus es. pulicibus resistere si potes ut dormias. **Octauum** est peccare et misereri in sano. nam iratus aliquem impugnas. ratione in parte vel in toto non vtitur. et sic cecus est stultus. et quodammodo in sano quibus naturaliter clemeteres sumus. **Unde** per xiiii. qui impatens est exaltat stulticia sua. **Non** est primum consideracio omnium malorum que sibi possent inferri. **Unde** gregorius v. mora. mens sollicita ante quodlibet agere incipiat omnes sibi quos pati putat contumelias proponat. quibus sui redemptiois probra cogitans contra aduersa se preparat. **Que** minus venientia tanto fortius excipit: quanto se cautius exprosciat armavit. **Qui** vero impudens ab aduersitate deprehenditur quasi ab hoste dormiens inuenitur. **hebr. x.** media sunt ire prope. **Sed** principaliter inuocandum est in omnibus auxilium sine gratia sine qua nihil possumus. **Remedia** autem contra alienam iram sunt tria. **Primum** est mollis responsio. hoc est mirabile naturale vniuersi molle frangit durum. **Unde** puer. xv. responsio mollis frangit iram. **Exemplum** in vita patrum vbi discipulus

Interpreta
 nunc in p...
 e...
 d...
 C...
 t...
 r...
 p...
 m...
 b...
 s...
 v...
 g...
 p...
 f...
 f...
 g...
 s...
 t...
 v...
 f...
 d...
 T...
 B...
 v...
 p...
 r...
 u...
 a...
 g...
 d...
 C...
 E...

macharij eū p̄cedēs ait ad sa
cerdotē ydoloz ligna portan
tē **Q**uo vadis demon. q̄ iratus
vulnerauit grauit̄ discipulū
Cū autē machariū supueni
ens sacerdoti diceret. **S**alue
ris laborator hoc verbo lenit̄
p̄ machariū cōfusus est in mo
nachū. vñ cā vulne a cōis red
dita. vulneratū ambo i mona
steriū portauer̄. hō ei iratus ē
velut olla buliēs. cui aqua fri
gida supfundenda est vñ de
puer. xv. **O**s fatuoz ebullit
stulticiā. **S**ecūdū remediū ē
silentiū. verba enī sūt velut li
gna. si saltem sint verba irato
displacibilia. s̄ ad extinguedū
ignē oportet; materiā lignoz
imminuere. vñ. eccl. ix. **N**ō lit
ges cū hōie litigioso q̄ nō stru
es in ignem illius ligna. **S**e
curius ergo est̄ interd̄ ab ira
to recedere. qui nollet cōburi
sicut q̄ ab igne **Rō. xij.** nō vs
defendēs km̄i. s̄ date locū ire
Tercū remediū est bñficiū
Bñficia enī irato impensa sūt
velut carbonēs igniti valētes
p̄ caritate p̄mi. **I**deo puer.
xxv. **S**i esurierit inimicus tu
us ciba illū. **S**i sitierit da illi
aquā bibere. prunas enī ogre
gab sup caput ei. q̄ dñs red
det tibi. **¶ Capitulū Quintū**
Quid inuidia que ut plu
mū ē cā hōicidij. de q̄

Job. v. puulū occidit inuidia
Tria sunt p̄ncipaliter viden
da **P**rimo q̄d sit **S**ecūdo quā
te noceat **T**ercō de remedijs
Quid ad p̄mū. **I**nuidia di
cit bt̄s aug. ē odiū felicitā
tis aliene. **D**am. li. ij. dicit q̄ ē
tristitia de aliēis bonis. **E**t d̄
inuidia q̄ nō p̄t videre bona
alioz **V**ñ ambro. li. de offic.
Inuidus bono torquetur alie
no. null? aut p̄t videre equa
nimiter illd̄ de quo torquetur
Pro cui? intellectu nōndum
h̄m th. 2. 2. q. xxxvi. q̄ inuidia
ē tristitia de alieno bono inq̄
tū q̄s aliū excedit in bono ap
parēti. p̄cipue de quo est glo
ria vel in quo hōies appetunt
hōrari q̄ in opimōe eē **I**nq̄tū
alienū bonū d̄minuere videt̄
p̄p̄riā excellentiā. vñ greg. xx
xi. mō. **I**nuidia ex iam glo
ria vel ex supbia nascitur **Q**d
sic p̄. **N**ā cū supbus inamiter
gloiosus appetit sup alios ex
cellere q̄ magnus apparere q̄
ognoscit in alio aliqd̄ bonū.
tunc timet q̄ i hoc ipsū alter
excellent v̄l sibi equetur. q̄ tūc
tristatur inq̄tum hoc minuit
gloriam suā q̄ excellentiā quā
h̄ret in opimōe hōim **E**x hoc
enī q̄ alius in aliquo bono si
bi eq̄tur. aut eū excedit ip̄e mi
n? gloiosus estimatur: quia
tūc nō sup alios ip̄e excellēs

Sim doctrinā fidei bona tē
poralia q̄ pueniūt idignis ex
iusta dei ordina cōe disponun
tur ad eoz correctiōem v̄ ad
eoz dānacōez. **E**t hmoi bona
quasi nihil sūt in cōpacōe ad
bona futura q̄ seruantur bonis
Et ideo hmoi tristitia phibet̄
in sacra scriptura. **S**cdm illd̄
ps̄. **N**oli emulai in malignā
tibus neq; zelaueris fatientes
iniquitatē **E**t alibi pene effu
si sūt gressus mei q̄ zelauī su
p̄ iniquos pacem peccatorū vi
dens. **Q**uāto modo aliquis tu
statur de bono alicuius inq̄
tum alter excedit ip̄m in bonis
a hoc pprie est inuidia: et hoc
est semp̄ prauū: ut dicit **A**rist.
.ij. retho. **Q**uia dolet de eo de
quo est gaudens sc̄; de bono
proximi s̄m caritate. cui etiam
directe cōtraiaur ut dicitur.
Quō aut̄ fiat inuidia v̄iale
p̄c̄m vel mōrle notandū ter
cō q̄ tres ibi sūt ḡdus. **P**rim⁹
vbi materia origo et causa in
uidie ē cognicō boni alieni ex
cellentis in hōie vane glorioſo
Talis enī faciliter timet de di
minucōe sue glorie. et tristat̄
faciliter de bono proximi. vñ
s̄m greḡ. xxxi. mora. **I**nuidia
ex inani gloria nascitur. et ex
eas radice etiā sc̄dm ph̄m. ij.
retho. multe sūt cāe inuidie.
Prio similitudo aliquoz sc̄bz

genus cognicōez staturā ha
bitū aut opimōez. **S**icō ē. q̄
ad istos tm̄ est inuidia quibz
hō se vult equare vel preferre.
hoc aut̄ non est nisi resp̄cū nō
multum distantū. **N**ullus ei
nisi insanus studet se equare et
preferre in gloria hīs q̄ mul
to maiores eo sūt. puta plebe
us regi vel ec̄ouerſo: ideo hīs
quibus multum distat loco
vel tpe vel statu homo non i
uidet. s̄ quibus est ppinquus
Nā cū ppinq̄ videantur i glo
ria excedere. eos mitimur excel
lere et ex eoz gloria qua cōn
nra; volūtate polent tristari i
cipim⁹: et sic inuidere **S**ecū
do faciliter inuidet pusillani
mes q̄ oīa reputant maḡ et
gloriosa q̄ nō hnt. **T**ercō se
nes faciliter inuidet iuniorib⁹
q̄s putāt possidere. q̄ ip̄i non
habuerit vel nō habēt. **C**api
tur tñ inuidia sic cetera passi
ones q̄n q̄. **S**icut dicit **A**ure
olus sup. ij. di. xxi. q. ij. quasi
p̄ quadā naturā inclinacōe
ad passionē inuidie **S**ūt enī
ut inquit i appetitu sc̄fitio ap
petibilitates quē fatientes in
corpe reales trāsmutacōes cō
sequētes oplexiones corpoz
naturales **V**nde q̄ sūt oplexi
onīs frigidē et hūide. sunt na
turaliter magis inclinati ad i
uidiam. ut p̄ de multis pueis

f

Quintum**Preceptum**

mulieribus. et quibusdam hominibus
flecmaticis. Et ratio est quod tales
qualitates passiuę sunt. ideo est in
corpore aptitudo ad casum et de
pressionem propter quod in appetitu se
fuituo oritur proporcionalis que
dam aptitudo ad depressionem. et
ad casum. ut facilius depressatur
et cadat ad apprehensionem boni
alteri. **Unde** sic est quod omnia alia
quedam reputant superiora respe
ctu sui. ideo timent confundi na
turaliter et deprecantur. Ratio igitur
talis complexionis. quam quod vi
det bonum in aliquo statu meliora
tur ad inuidendum. et tunc fit ope
ris transmutatio in corpore. puta
quidam casus manifestus in vultu
et ipeditur inuidia. Et hoc modo
accipiendo inuidiam secundum natu
ram aptitudinis et passionem vel eti
am ut talis passio est primus
motus. ut sic non est peccatum nisi pe
na peccati. vel peccatum largo modo
cum sit pena peccati originalis. hec
de aureo. **Unde** Augustinus. libro primo. co
lof. dicit. puulum quendam collacta
neum suum toruo vultu aspexisse.
et illud inuidie attribuit. Vi
dit inquit ego et exptus sum zelam
tem puerum. nondum loqueba
tur. et ituebatur pallidus ama
ro aspectu collactaneum suum.

Secundus gradus est quedam
subita et non deliberata tristitia
de bono proximi inquitum excel
lens est. Tertus est tristitia

Capitulum**Quintum**

talissimo deliberata. seu perfecta
Prima est veniale peccatum. **H**ter
tia est mortale peccatum. **Unde** the. ubi
prius de vtroque dicit Inuidia
ex genere suo est mortale peccatum
Unde ei peccati confiteratur et ob
iecto Inuidia autem secundum rationem
sui obiecti contrariatur caritati pro
qua est vita anime spiritualis. **S**imil
lud. **Iob. iij.** nos scimus quo
modo translati sumus de morte ad
vitam quam diligimus fratres. **Unde** utrius
que enim obiectum et caritatis et i
uidie est bonum proximi secundum contra
rium motum. nam caritas gaudet de
bono proximi secundum illud. **I. cor. xij.**
non gaudeo super iniquitate. et gau
det autem vitari. Inuidia autem
de bono proximi tristatur. **Unde**
ex suo genere vincitur pecca
tum mortale esse inuidiam. **Iso Iob**
v. puulum occidit inuidia. **S**ed
nihil occidit spiritualiter nisi pec
catum mortale. **S**ed sicut dicitur
est super in quolibet genere peccati
mortalis inveniuntur aliqui im
perfecti motus in sensualitate existe
tes. que sunt peccata venialia. **S**ic in
genere adulterij primus motus occu
piscetie. et in genere homicidij primus
motus ire. Ita etiam in genere
inuidie inveniuntur aliqui primi
motus: quoniam etiam in viris per
fectis que sunt peccata venialia. **Ite the.**
Quartus gradus inuidie est peccatum
in spiritum sanctum quod dicitur inuidia fratri
gratia. **Unde the. in. ij. di. xlij. dicit.**

Inuidia duplex est quedā q̄ est de prosperitate vel exaltacōe hōis. Et qued̄ que est de exaltacōe gr̄e sicut q̄ multi ad deum ouertātur vel aliquid huiusmodi. Et talis inuidia solū ē peccm̄ in sp̄m̄ sanctū. vñ ibidē bonauen. dicit. dupliciter pōt aliq̄s inuidere aliene gr̄e. vno modo. qz ex hoc minuitur bonū ppriū. cuius p̄mōcōem appetit singulariter. et sic ē peccm̄ capitale. Alio mō qz visus aie sic ē depuatus. ut sic nō vidz bonū in se. sic etiā nōlit videre bonum in alio. et tūc ē peccatū in sp̄m̄ sanctū. hoc autē ē in illis maxime qui vix possunt in alio videre bonū. Et ita alio modo ē capitale vitū. et alio modo peccm̄ in sp̄m̄ sanctū. et isto modo non p̄cedit nisi ex magna corrupcōe et malitia volūtatis q̄ adeo gustū p̄uertit ut bonū fattat aparere malū. et eōuez h̄ so. **S**ecundo p̄ncipaliter videndū est de inuidia quātū nocet. et qz sit detestabil̄ pp̄ nouem. **P**rimo nocet pp̄rio s̄b iecto in corp̄e multipliciter qz est tristitia. **S**z tristitia sc̄dm̄ tho. i. 2. q. xxxvii. saltem mala: multa mala facit. qz aggruat aīm ut inter s̄ motus corp̄is exteior impediatur et sic hō stupidus. et int̄sa tristitia p̄ oibus aie passioib⁹ mai⁹ nocumē

tū infert corp̄i. vñ puer. xx v. **S**icut tinea vel timēto. et vermis ligno. ita tristitia viri nocet cordi. qz anim⁹ gaudens et atē floxiō ā facit. sp̄s tristis exsiccat ossa. **E**t ec̄. xxxviii. de tristitia festinat mors. s̄ hoc verū est de tristitia que sp̄em non h̄ annexam. **S**icut contritio habz sp̄em et gaudiū de remissione et intuitu d̄me misericordie. **S**ecundo d̄nosa ē inuidia. qz recipit eā h̄nti soti et atē ec̄cie. **p̄s.** Particeps ego sū oim̄ timentū te et custodiētū man. tua. **A**ugg. pensent inuidi. quātū bonum sit caritas que sine labore n̄ro aliena bona nostra facit. **T**ercō inuidia nulli p̄ciat. **D**e nocētī notum ē de innocētibus patz. **C**ū cayn inuidus abel. fratres ip̄si⁹ ioseph eūdē. et saul dauid sine eā sint persecuti. **T**ales p̄iores sunt pilato. de quo math. xxvii. **S**ciebat qz per inuidiam tradidissent eū. **Q**uarto inuidia valde difficult̄ curatur: qz est velut ignis grecus q̄ in aq̄ tribulacionum ardet: et difficult̄ extinguitur. **I**deo gal. v. non effitiam̄ inanis glorie cupidi. iuicē puocātes inuicē inuidētes. sup̄ quo **C**yprianus zelus iste modū non h̄z p̄manens iugiter sine fine cū alia firmatur sc̄lea. **Q**uanto qz ille

cui inuidetur crescit in successu meliore: tanto inuidus liuoris ignibus in ardere. **Quinto** inuidia ostendit hominem pusillanimum et in finis rebus operatur. **Job. v. p.** uulū occidit inuidia. nobiles sunt concitati ut patet in hominibus in leone. **In aquila** **Econtrario** ignobiles sunt inuidi. **Sexto** signum est per quod demon suos agnoscit. **Sicut** caritas econtrario **Io. han. xiiij.** In hoc agnoscit quod mei estis discipuli si dilectionem habueritis ad inuicem. **Septimo** socii sunt dyaboli in lucro et in damno. quia quando dyabolus lucratur et male succedit homini: inuidus hoc lucrum suum putat et econuerso. **Vnde** cum sim tulum **Amicorum** sit idem uelle et nolle: patet propositum. **Octavo** proditores plerumque efficiuntur propter xxiiij. ne comedas cum homine inuido et ne desideres cibos eius. quoniam in similitudine arioli et coniectoris estimat quod ignorat. **Comede et bibe** dicit tibi. et mens eius non est tecum. **Nono** inuidus grauissima anime infirmitate tenetur. gustum eius anime ad infectum habet: ut bonum inimici putet malum. et econuerso **psa. v.** **De** quod dicitis bonum malum et malum bonum. ponentes tenebras lucem et lucem tenebras ponentes amaram in dulce et dulce in amaram. **Tercio** principaliter de remedijs inuidie nota

dum quod contra eam ualeat quicquid. **Pri-**mo ut homo ponat dilectionem in ea bono quod potest simili a multis hominibus et a singulis plene. **Sic** est predicatio. **Eu-**caistie comitatus dei super omnia dilectio et regnum celorum. **Vnde** gregorius. **Qui** facit inuidie carere desiderat illam hereditatem appetat quam numerus possidendum non agustat uir enim iustus per hoc quod in terris nihil appetit: alijs profectibus inuidere nescit. **Secundo** inspicere debemus quantum fratermitatibus inuicem omnes eius proximus est frater naturalis a quorum omnium unum fuit patrem. multi sunt fratres nostri spirituales. **Quorum** omnium unum pater christus est. et mater una uirgo beatissima maria. **Sic** et mater una sancta ecclesia. **Sunt** ei membra unius corporis ecclesie. **i. cor. xii.** **Aliquid** patitur unum membrum: compatitur cetera membra. **Tercio** contra inuidiam ualeat eradicatio prope superbie quia ex ea oritur. **Vnde** dicitur contra superbia uel manet gloria ualeat etiam hic. **Quarto** ualeat contra inuidiam meditatio multiplicis damni quod ex ea potest ut in secundo membro patuit. **Sic** ei gregorius ignis arena et aceto sol: extinguitur sic inuidia in desideratione infructuosi stat quod habet et amaritudinem et consuperatione uirum potest extingui. **Quinto** ualeat contra inuidiam exercitium in operibus misericordie circa proximos uel inimicos. **unde** proverbia xxv.

Sie furiet inimicus tuus? ciba illi. si fiterit: potu da illi. prunas ei ogregabis sup caput ei? et dñs reddet tibi. mia ei di recte oppoitur inuidie. qz p ce dolet de miscia pximi. postei ce vro de felicitate pximi. vn de mia dr. 2. cor. xi. qis ifirmat a ego no ifirmoz de inuidia vro Iude Johā. xij. q iudas murmuauit de effusioe vngē ti sup caput ihu **Ca. vi.**

Nunc de filiabus inuidie differēdū ē. **Primo** q̄ occasiones sūt huiusmodi corpal. **Secūdo** de odio i spūali qd sit. a de ei? appetatib? **Tercō** an pccōres se odio habēt. **Quintum** ad primū nōndum fm tho. 2. 2. q. xxxvi. Et b. greg. xxxi. moza. Quūqz sūt filie q̄ ex inuidia oriri pnt viz susurriū. detrectō. exultacō in aduersis. afflictio in pspis pximi et odiū. Qd sic p3. nam in conatu inuidie est aliqd tā q̄ pncipiū. et aliqd tanq̄ mediu. et aliquid tanq̄ termin? **Principiū** quidē est. ut aliquis diminuat glam alterius vli occulto. et sic ē susurraō. vli maifeste et sic ē detrectio. **mediū** autē ē q̄ aliqis intēdat di minuere gla; alteri? aut pōt et sic est exultacō in aduersis **Aut** nō pōt. et sic ē afflictio in pspis **Termin?** autē ē in ipō

odio. Quia sic bonū delectās causat amorē. ita tristitia odiū **Quo** ad secūdū sciendū b qd differūt. ira inuidia et odiū fm. tho. 2. 2. q. cētesima quinq̄ gesima octaua **Ira** enī ē p quā appetim? malū pximi fm quā dā mensuram. put scz; habet racōe; vidiēte. odiū autē ē per qd de fideratur malū pximi absolute. **Et** ira est inter d̄ causa odiij qz p hoc qd aliqis appetit malū vindiēte sub racōe iusti et cū hoc frequēter facit. puenitur ad appetitū mali absolute in primū qd est odiū **In** uidia vro ē tristitia de bono aliēo. vn sicut tristitie oppoitur gaudiū: sic odiū amori et causatur odiū tā ex ira. q̄ ex inuidia. s; directi? ex inuidia qz ex eo qd qis tristatur de bono pximi: statū displicētiam seu odiū facili ter capit **Quo** bitatur pmo vtz deus possit odiri ab aliquo sūdet tho. ibi dem. deus potest duplicat ab hōine apprehendi. vn o modo fm seipsū puta cum p eētia; vidz **Alio** modo fm effectus scz; cū inuisibilia dei p ea q̄ facta sūt intellcā ospitūtur de? p eētia suā est sūma bonitas quā null? pōt odio hre sic vī sū qz sic nō h; nisi racōem diligibilis non odibilis. qz ibi nihil mali aparet intellectu.

Sūt autē effectū dīmorū duo genera quidam quī nullo mō pnt cōntrari volūtati. ut eē vi uere. ⁊ intelligere. ⁊ talia sūt omib⁹ etiā appetibilia. **E**t p ut de⁹ est talīū effectū autor etiā nō pōt odiri. **A**lij sunt ef fect⁹ dei quī repugnāt inordi nate volūtati scz inflicō pene. ⁊ cohibicō pccōz p legē dīmā repugnantē volūtati pccōz. **E**t q̄tum ad tales effcūs deus pōt odiri ab aliq̄b⁹. inq̄tum vicz deus apphēditur ut pccō rū phibitor ⁊ penaz inflicōe.

Secūdo dubitat⁹ an odiū si sit grauissimū pccōz simpli citer. **R.** s̄m thō. ibid⁹ q̄ sic. q̄n est deliberatū. racō qz optimo oppōitur pessimū p phm. viij. et hī. **S**z amori dei q̄ est opti mū opponit⁹ odiū dei. **I**deo cū primū sit optimū. **S**ecundū est pessimū. pmo odiū dei ex deliberatione est maxime pecca tum in sp̄m s̄ctū s̄m qz pccm ī sp̄itū s̄ctū noiat aliquo d gen⁹ sp̄ale pccī nō tñ cōputa tur inē sp̄s pccī in sp̄m s̄ctū qz geneāliter inuenit⁹ in omī sp̄e pccī in sp̄m s̄ctū. vnde odiū dei mai⁹ pccm ē infideli tatis pccō. qz ex eo orit⁹ ut ef fect⁹ ex eā. **D**ubitat⁹. in. q̄ possim⁹ ⁊ debeat⁹ odire. **R.** s̄m thō. ibidē. licz odio h̄re il lud qd̄ a dyabolo deiuatur. ut

pccm. ⁊ oē illd̄ qd̄ p̄tinet ad defectū dīme iusticie. ⁊ q̄c quid a deo abducit nos s̄m qz a dō abducit. **S**z naturam fratris. gratiā. ⁊ huiusmōi cum sint a deo sine pccō nō possum⁹ odire.

De p̄mo d̄z luc. xiiij. **S**i q̄s ve nit ad me ⁊ nō odit p̄rem aut m̄rem: nō pōt eē me⁹ discipu lus. et **Rō. i.** det̄ctores dō odi biles. de secūdo. **i. Ioh. ij.** q̄ frēm suū odit. in tenebris ē. s̄z sūma cautela s̄m greg. ibi v̄ idēda ē ne s̄b veste boni odij se occul tet o diū fr̄is.

Quo ad terciū vtz pccōres se odiāt. **R.** qz sic v̄n ps. **Q**ui diligit inq̄tatem odit aīaz suā. p cui⁹ intellectu nōc **h thō. 2. 2. q. xxv.** **O**bi q̄ rit **V**tz peccatores se diligāt **A**mare seipm: **V**no modo cōe est omnib⁹. **A**lio mō propum est bonoz. **T**ercō mō p̄p̄riū ē maloz. **R**d̄ ei aliquis amet id qd̄ seipm esse existimat hoc cō mune est oib⁹. **H**oc autē d̄z eē aliqd̄ duplicit. **V**no mō s̄m s̄b stātā suā ⁊ naturam. **E**t s̄m hoc oēs estimāt bonum cōe se esse illud qd̄ sunt. scz ex aīa et corpe cōpositos. **E**t sic etiā omēs homines boni et mali dili gunt seiplos inq̄tum diligunt sui ipsoz cōseruacōnem. **A**lio mō d̄z esse hō aliquid s̄m p̄ri cipalitatē. **S**icut p̄ncēps ciuitatis dicitur esse ciuitas

Dñ qđ pñcipēs fatiūt: dicitur
ciuitas facere: Sic autē non
oēs existimāt se esse illud qđ
sunt. **P**rincipale enim in homi
ne est mens racōnalis. secūda
riū autē est natura sensitua et
corpālis. Quoz primū uocat
ap̄. interiorē hominē ut pat̄;
2. cor. v. **H**omī autē existimāt
pñcipale in seip̄ rationale
naturā siue interiorē hominē
vñ fm hoc existimāt se eē qđ
sūt. mali autē existimāt pñci
pale in seip̄is naturam senti
uā et corpāle sc̄; exteriorē homi
nē vñ nō recte cognoscētes se
ip̄s non uere diligunt. **E**t
hoc pbat philo. in. ix. ethi. p
quīq; que sūt amicitie ppria.
vnusquisq; enī amīc; primo
quidē uult suū amīcū esse et uī
uere. **S**ecūdo uult ei bō. **T**er
cō opatur bō. ad ip̄m. **Q**uar
to uiuūt ei delectabiliter. **Q**uī
to cōcordat cū ip̄o quasi in eis
dem delectat; et cōtristatus.
Et fm hoc homī diligūt seip̄s
q̄tum ad interiorē hominē
quia etiā uolūt ip̄m obserua
ri in sua integritate. **E**t optāt
ei bona eius que sunt bona spi
ritualia. et ad assequēdū opa;
impēdūt. **E**t delectabiliter ad
cor redūt. quia ibi inueniunt
bonas cogitacōes in presenti
et memoriā bonozū preteri
toz. et sp̄m futurozū bonozū

ex quib; delectacō causatur.
Similiter etiā nō patiūtur i
seip̄s dissentionem uolūtatis
qz tota aia eoz tēdit in vnū
Econtrario autē mali non uo
lunt cōseruari in interioris ho
minis integritate. nec appetūt
eius spūalia bona. nec ad hoc
opantur. nec delectabile est
eis secū cōuiuere redeundo ad
cor. qz inueniūt ibi mala p̄sen
tia. p̄teita et futura que ab hoz
rēt. nec etiā sibi ip̄s cōcordāt
pp̄t cōsciētā remordetem fm
illud ps̄. **A**rguā te. et statuā
cōtra faciē tuam. **E**t p̄ idē p
bari p̄t qz mali amāt seip̄s
fm corrupcōem exterioris ho
minis. **S**ic autē homī nō amāt
seip̄s. odiūt ergo mali seip̄s
sc̄dm pñcipale sui uic; aiam.

Capitulū. vii.

Ne necessariū est scire a
quō inimici uel p̄ca
tores sint diligedi uel
odiendi de quibus xp̄us p̄ce
ptum dat ma. v. dicēs. **A**udi
stis qz dictū est. diliges pri
mū tuū. et odio habeb inimī
cum tuū. **E**go autē dico uob̄ di
ligite inimicos uestros bñfaci
te hīs qui odēt uos. et orate
p̄ p̄sequētib; et calumnianti
bus uos. ut sitis filij patris v̄ri:
qui in celis est. **Q**uia solē suum
orari facit sup̄ bonos et malos
et pluit sup̄ iustos et iniustos

Quintum **Preceptum**

vbi dicit glō. q̄ inimici nostri
tribus modis pugnāt oīra nos
sc̄; mēali odio. vrbali oppro
briō. ⁊ corpali nocumēto. siue
lesione in extēiori bono ut no
tatur in vrb̄ p̄dictis. **S**̄; ibi
ecōtrario tria iulx̄ vritas imi
miciū impēdēda vic; diligere
corde. b̄ndicere ore. ⁊ opib; s̄b
uenire. de quib; trib; vidēdū
erit. **P**rimo quō corde sint dili
gēdi inimici. vbi tria occurr̄t
dēclaranda. p̄mo an inimicoꝝ
dilectō sit nob̄ possibilis. **S**e
cūdo si sic. **C**uz inimici sint dili
gēdi ⁊ non odiēdi. **T**ercō an
ad eoz dilectionē necessāia sit
b̄ sp̄alis actiō. **Q**ūntum ad
primū rep̄iūt̄ tam ceci racōe
a infecti v̄lūtate ut affirmēt:
a quidē credāt sibi impossibi
le eē q̄ inimicos diligant cōtr̄
quos scriptura. scōꝝ ⁊ doctrina.
⁊ phoz ac naturalū exempla
M̄a **Math. v. 32.** **S**i dimisci
tis h̄ib; p̄ccata eoz dimittet
a v̄bis pat̄ v̄ster celestis de
bita v̄stra. **S**up quo glō. vi
detis fratres. q̄ cum dei gr̄a. in
pt̄ate nostra positum est quō
ad d̄no iudicamur. **I**nquit erim
d̄ns. **S**i dimiscitis dimittetur
v̄bis. **S**i non dimiscitis non
dimittetur v̄bis. **I**n pt̄ate autē
nostra est dimittere ⁊ non di
mittere. **E**xēpla habem; **gēn.**
xlj. **V**bi post extremā iniuri

Capitulum **Septimū**

am p̄ fr̄es illatā **J**oseph. ex ami
citiā singulos osculabatur. ⁊
sup singulos flebat. sic **Exo 3.**
xxxij. **M**oyse a p̄p̄o crebro
vrat; cū iā p̄pe lapidaretur:
t̄n ait ad d̄m. **S**i nō dimiseris
p̄ccm̄ populi tui. dele me de li
bro quē scripsisti. **E**t. **ij. Re.** pri
mo **D**avid cui suus inimicus se
mei i fatiē maledixit. maluit p̄
cere. ⁊ letales inimicos flere no
uit. ⁊ eosdē occidētes punire
ido ait i p̄s. **S**i rōdidit tribu
entib; in mala d̄cidā meito ab
imicis meis iamis. **Jo. q̄. ij.** sic
deus dilexit mūdū ut v̄ngētū
suū dar; ut oīs q̄ credit i eum
nō peat h̄ s̄xat vitā eternā. **A**t
Rō. vij. **S**ic nos xp̄s dilexit q̄
tr̄didit seipm̄ p̄ nob̄ in morte
Iust; p̄ iniustus cū t̄n inimici
eēm; **E**t p̄ se plequetib; i cruce
ait. p̄r̄ ignosce illis q̄ nesciūt
q̄d faciūt. **Q**uē bt̄us **S**tepha. se
quēs p̄ inimicis se lapidātib;
Act. vij. flexis genib; ⁊ clamā
do orabat. **V**bi p̄ se st̄do ora
uerat dicēs d̄ne accipe sp̄m̄ me
um. **Q**ad idē sunt scōꝝ dicta
a exempla. nam q̄ possibile sit
nobis inimicos diligere pat;
per **Augustinum** qui de seruo
pigro qui non vtebatur viri
bus sibi a d̄o collatis. sic dicit
Seruū pigrum qui s̄m̄ histo
riam euangelicam talentū do
mini sui creditū fōdit in terra;

nec in eo negotiatus est. non
dānaret deus. si ea que nullo
modo fieri poterāt p̄cepiss̄. Et
b̄tus Iero. Anathema sit qui
dicit deū precepisse impossibi
le. Preterea si tot mulieres. pu
eri. a tam delicate puella flā
mas. ignes ⁊ gladios. ymo
bestias eq̄mimit̄ ptulerūt p̄
xp̄o. q̄ t̄n nobis fuerūt simile?
Cur nō possem⁹ ouicia ⁊ iniu
rias equanimiter tolerare ⁊
imicos diligē. Simile docēt
exēpla phoz ut in vitis eozū
legitur. nam pitacus philo.
cum ductor esset mitilensium
contra atixniē. quozum dux
fuit. firmo ex pacto singulae
certamen indixit pitaco. ⁊ s̄
scuto occultato r̄tbi cū firmo
nem inuolueret ⁊ occideret.
ac triūpho potit⁹ in p̄ncipem
mitilensū leuaretur. p̄ncipa
tu post decēniū resignauit iā
ciuitate optime ordinata. Cū
q̄ quidā opari⁹ eius filium
lecurim ingerēs interfeciss̄. ⁊
occisor ligatus p̄ciues pitaco
p̄ntaretur ip̄m absoluit dicēs
Indulgentiā esse supplicō po
tiorē. Sic escines philo. ⁊ oā
tor maxim⁹: cū sua eloquētia
athenas regeret. ⁊ ibidem a
demoštene oratore in orando
uictus in iudicō. rodiss̄ p̄pter
ignominia p̄geret. ⁊ ibidem
rogatu ciuitatis primo sua ⁊

deinde demoštēnis oracōez cla
rissimā recitaret ⁊ cūctis vtri
usq̄ eloquētia mirātib⁹. ⁊
plus demoštēnis. **S**ic ait. lō
ge āplius mirati eētis. si ip̄sū
poratē audiuissetis inimici
sui testis ⁊ cōmendator excel
lentissim⁹ effect⁹ ibidē habe
tur. sic etiam valeri⁹ de vitis
phozū refert de so cte. q̄ seml
ictu calcis p̄cussus cum quidā
ei⁹ tolerantiam miraretur ait.
Si alin⁹ me p̄cussisset calce
vñ eū in iudicium cōuenirem.
Cur igitur non sic eq̄mimit̄
sustinerē ictus hōim. sicut per
cussurā irracōnalū. **Q**d etiā in
imicis possum⁹ p̄cere. pat⁹ a si
mili. nā si tu expectares ab im
patorē m̄gnū donū. ⁊ te impa
tor offendere v̄l p̄cuter⁹. **T**u
ne sumptuz donū p̄deres nec
facto nec verbo p̄pter tale do
num v̄dicares. **C**ur igitur nō
faceres simile p̄ eterna p̄na
inimico p̄cedo. **Q**uo ad. 2. p̄n
cipale. **Q**uo inimici sint dilige
di ⁊ quare: **N**otandū primo
quis sit inimicus. **E**st autē im
micus ille q̄ affectat ⁊ optat
aut volūtarie infert. aut infer
re conatur alteri malum culpa
aut pene i aia corpe l̄ reb⁹. **E**t
hoc facit nō ad correctioez p̄
ximi. nec ad iustitia exercen
dā nec ad aliud bonū aliq̄. s̄
t̄m alteri ad malum. v̄l etiam

Quintum Preceptum

qui mala intencōne gaud; de malo pximi. Aut tristatur de eius bono. Dicitur p̄mo qui affectat alteri malū non ad correptionem eius. sed tm̄ in malū suum. puta ex odio rācore vel animi amaritudine. Quia si quis vellet alteri malum pene ut carceres. vr̄bra. paupertate; infirmitate; et hm̄oi. a solū ad correptionem sui et p̄fectum aie eius. Aut p̄pter eōem utilitatem. et faceret illud non ex amaritudine animi. rancore. vel v̄m̄dicta. s; fraterna dilectione. Talis nō est inimicus alteri? censend? sed amicus. q; p̄desse conatur q̄uis obesse videatur. Ideo parentes puniētes pueros suos et m̄gri scolares. nō sunt eorū inimici estimādi. sed amici. Secundo dicitur non ad iusticiā exercendam. Quia q̄ vult aut infert alteri malū pene. amore exequendo iusticie: non ē inimic? persone puniēde. Vñ licet non est inimic? eius quē occidit mediante iusticia. nec iudex similidummodo non ex odio vel rancore sed solū p̄pter eōem utilitatem illa faciant. amore p̄clarisfime iusticie. H̄r̄tercio vel propter aliqd̄ aliud bonū. q; medicus qui prodesse intendit tanq̄ amicus: vr̄it infirmum que; sanare intendit. Dicitur quarto vel qui mala intencōne gau-

Capitulum Septimū

det de malo pximi. a tristatur de ei? bono. Quia si intencōne bō facit. ut de tristitia inuidie fuit dictū: nō ē inimic? censendus. Ex quib; pt; q; bō potest licite velle i casu amico suo malum sc; paupertatis infirmitatis mortis v; hm̄oi. dūm eō fine rācore fiat a bō intencōne. ad bonum peccatis vel coitatis seu iusticie. Vt greg. dic. xxij. mora. Sed ut ibidē s̄bdit. ad hęc suanda valde necessariū ē subtilissime discreōnis examē. ne cū nra odia exequimur: fallamur sub specie utilitatis aliene. videlicet estimātes nos mala inimicis nostris velle p̄pter eorum correptionem. vbi ex odio volum? rancore vel mala affectione. Et statim loq̄tur de trāno p̄pter facinorā p̄uito. Subtiliter inq̄t pensare de b̄m? q̄d de b̄m? ruine peccōnis. et quid iusticie dei feceritis. Nā cū puer hū queq; oipotens deus percussit et cōdolēdū ē miserie peūtis. et cōgaudēdū ē iusticie iudicis. Secundo nōndū q; inimic? eō duo sūt cōsideranda. primū ē inimicitia odii seu rancor que; habet ad pximū suū. et h̄m̄ illa non debemus inimicū diligere hoc est q; non debem? velle q; sint inimici nostri aut aliorū aut ut habeāt odiū inimicitia et hm̄oi vr̄s; nos v; pximos

quia hoc esset velle eorum mala
 a peccata contrā caritatem. **Et**
 hoc tenēt cōmūiter doctores
 i. iii. di. xxx. a. xxx. a. tho. 2. 2.
 q. xxv. Quo ostēdēda ē in im-
 mō iph? natura s̄m quā ad
 dei ymaginē creatus ē: capax
 glorie nobiscū: a n̄r p̄ximus
Et s̄m hoc dicendū. primo q̄
 ex p̄cepto tenemur inimicos
 nostros nō odire s̄m naturā
 s̄m quā sūt n̄r i. p̄ximi. **Secū-**
 do q̄ tenemur eos s̄m naturā
 non solū nō odire. s̄ etiā tene-
 mur eos diligere. Ita ut veli-
 m? eis bona felicitatis eterne
 virtutū. a bona nature fortu-
 ne inq̄tū eos talia p̄mouent
 ad b̄titudinē eorum. **Prīmū** pa-
 tet p̄. xxv. **Si** ceciderit mimi-
 cus tu? ne gaudeas. ne forte
 videat deus a displiceat illi et
 auertat irā suam ab eo. a cū ab
 illo auerteit. ad illū dirigat q̄
 de inimici ruina gaudebat. **Et**
 exo. xxiiij. **Si** videris a sinū mi-
 mici tui in luto iacentem. non
 p̄terib̄ nisi p̄t? cleues eū. **Si**
 inimici a sin? nō est relinquen-
 dus in luto. q̄ totū inus xp̄i s̄a
 guine redēptus a dei ymagie
 insignitus non d̄z negligi h̄o
Ideo i. ioh. iij. **Qui** odit fr̄z
 suū. homicida ē **Et** satis q̄ ois
 homicida nō habet vitā et nā
 in se manentem **Quō** doctores
 exponūt sic **Qui** odit fr̄trē

suū. q̄d p̄t? est q̄ nō dilige-
 re eū. homicida est suū p̄h? spi-
 ritualiter. a fr̄is sui corpaliē
 dispositie t̄n **Secūdu** patz qz
 mat. xxij. p̄ceptū ē. diliges p̄-
 ximū tuū sicut teip̄sū **S̄z** m-
 inimicus ē p̄xim? tuus. ut patu-
 it sup̄. **Ite** mat. ix. v. d̄ns prece-
 ptue dicit diligite inimicos ve-
 stros b̄nfacite h̄is qui odēt
 vs **Idem** probat m̄gr m. 3.
 di. xxx. **Quāto** autē quare te-
 nemur inimicos diligere ē. qz
 dilectio quā xp̄s nob̄ p̄cipit
 qua tenemur diligere p̄ximū
 est caritas. que h̄ntem facit at-
 tendere qz q̄libet p̄ximus via-
 tor est ad ymaginē dei. dei ca-
 pax a b̄titudinis que capaci-
 tas cū sit naturaliter i. inimico
 a i. amico: oēs tenemur dilige-
 re ad tale bonū. **Deus** enī ē vni-
 uersale bonū i. nullo inimibi-
 lis ex cōicacōe sui ad aliū. cū
 bono fauere debem? a optae
 ut ab oīmb? h̄oib? viatorib?
 honoretur. **Diligam?** ergo in
 inimico oē illd̄ q̄d ē i. eo a deo
 a odiam? in eo oīne illd̄ q̄d ē
 a dyabolo. **Sic** ei medicus in-
 firmū diligit. s̄ si febrē p̄leq̄-
 tur. **Et** mater filiū diligit. sed
 eius scabiē odit. **Quo** ad
 tertium p̄cipale vtrū ad di-
 ligendum inimicū exigatur
 sp̄tialis actiuaō mētis. **Nōn**
 dū s̄m tho. vbi sup̄. qz dilectō

nature inimici potest dupliciter considerari. Uno modo in generali et sic est in precepto. ut cum aliquis in generali diligit proximos: ab illa generalitate inimicum non excludat. Unde qui oraret ex dilectione: corde vel ore dicendo domine da pacem huic civitati vel regioni. depreto tali inimico meo: peccat; moraliter. quia contra caritatem ager; Alio modo considerat dilectio proximi in specialiter ut scilicet aliquis in specialiter moueatur motu dilectionis actualis ad inimicum suum. ita quod actualiter velit et optet sibi bonum. Illud secundum theologia non est de necessitate precepti. Exempli gratia. Cum quis cogitat de sorte inimico suo: non est preceptum quod statim velit vel optet sibi bonum actualiter. Quia preceptum de dilectione inimicorum est affirmatiuum. Ideo non obligat per seipsum. Sed preceptum est ut non odiat eum. et nunquam affectus; vel optet sibi malum in tunc non tenendi. Quia non odire proximum est preceptum negatiuum. Ideo obligat ad semper et pro semper. Est tamen secundum theologia hoc de necessitate caritatis. secundum preparationem animi. ut scilicet homo habeat animi paratum ad hoc ut in singulari inimicum affectiue et etiam effectiue diligat; si necessitas occurrerit; Sed quod absque articulo necessitatis homo hoc actu impleat: perfectionis est. Ut Augustinus probat in enchiridion. Et

ut ibidem dicit. est adhuc maioris perfectionis. quod homo magno conatu et perfecto amore elicitur ferretur dilectiue in inimicum cum affectu sibi volendo bonum. potissime dum ille inimicus actu offendit. ut fecerunt christus in cruce. et Stephanus moriturus.

Capitulum viij.

Secundo cum inimici nos persequantur ore debemus eis dilectionis beneficia ostendere non solum corde sed et ore quod fieri potest tripliciter de quibus pro presenti tractabitur. Primo de reconciliacione. Secundo de vitanda calumnia. Tercio de oracione et de impendenda benedictione. Quintum ad primum: valet illud **Math. v.** Si offers munus tuum ad altare et recordatus fueris quod frater tuus habet aliquid aduersum te. relinque ibi munus tuum ante altare et vade reconciliai fratri tuo. **Ubi** primo non dicitur quod sit templum in quo offerendum sit munus. quod altare super quo. et quod munus seu sacrificium. Templum est anima munda et corpus per quod fuit deo per christi passionem in baptisate consecrata teste apostolo. **1. cor. iij.** nescitis quod templum dei estis vos. Et iterum templum dei sanctum est quod estis vos. Et alibi scriptum estis portio magno gloriificate et portate deum in corpore vestro. Altare est fides vera et firma de qua **1. pet. i.**

Habem? altare de quo edere
 nō hnt qui tabernaculo delez
 iuūt **F**undamētum enī aliud
 sup. q̄ fidē ihu xp̄i nemo po
 test ponere preter id qd̄ positū
 est quod est xp̄s ih̄sus. **i. cor̄.**
.ix. Quia sine fidē impossibile
 est placere deo. **ix. b. xi.** Mune
 ra a oblatōes sūt act̄. **p**rimi
 paliter interiorēs aīe. ut medi
 tacō bonoz. op̄lacentia d̄mo
 rum. affect̄. oracō mētalis.
 d̄i dilectio et p̄ximī. a h̄is si
 milia. **E**x quib⁹ interi⁹ in tem
 plo cordis oblati. debet hō
 p̄rūpe ad actus exteriorēs la
 tue vel dulie. ut ad iubilacōez
 ymnū. oracōem vocalem. ob
 lacōem. operamīe corpalia a
 spūalia et similia. que sine ite
 riorib⁹ mūerib⁹ fere nulla sūt
Et ista ē explicō sc̄dm **Aug⁹.**
Scd̄o notādū q̄ ista mune
 ra nō eēnt deo ḡta si nō eēt in
 offerēte caritas fraterna. vnde
 nullum op⁹ est d̄o acceptū si
 ne caritate. teste ap̄lo. **i. cor̄.**
.xiii. dicēte. **S**i linguis h̄im
 loquar et angeloz et c̄. Et id̄o
 factur⁹ aliqd̄ op⁹ bonū qd̄ ē
 mun⁹. debz q̄dē bonū p̄positū
 non totaliter dimittere. s̄ mu
 n⁹ relinq̄re aī altare idēst hu
 iusmōi op⁹ differre. et ad fra
 trem p̄gere pedib⁹ corpis v̄l
 anime a recōciliari fratri: satis
 faciēdo. v̄l b̄o facto. v̄l v̄tro q̄

a tūnc offerre debz mun⁹ suū
Vnde aug⁹. in sermōe domi
 ni i mōte. **C**ū aliqd̄ tale obla
 turi sum⁹ in interiori tēplo: p̄
 gendū est ad recōciliacōnem
 cū fr̄e. dimittendo tale munus
 spūale. p̄gendum est nō pedi
 bus corpis. s̄ motib⁹ animi.
 humilit̄ te ex affectu proster
 nēs fratri. ad quē cara cogita
 cōne cōcurras in cōspectu ei⁹
 cū munus oblatur⁹ es. **S**z si
 frater p̄ns est. a ad eū ire po
 tes. nō simulato aīo leniē atq̄
 i gr̄a; reuocare v̄niā postulā
 do. **S**i hoc corā deo prius fece
 ris p̄ges ad eū nō pigro mo
 tu corpis. s̄ celerrime dilcōis
 affectu. atq̄ inde v̄niēs idēst
 intencōem reuocās ad id qd̄
 agere ceparas: offeras munus
 tuū. hoc enim remediū est cō
 tr̄ p̄ctm̄ ire qd̄ s̄m aug⁹. sup
 bi aplecti nō valent. **I**nflati eī
 hoc medicamē caritatis et hū
 litatis subire nolūt. **T**ercō **c**
 notādum q̄ trib⁹ modis oī
 git fratrē h̄re aliqd̄ cōtra te.
Primo modo si ille habeat cō
 tra te irā aut odiū. q̄uis tu illi
 nullā iniuriā feceris. nec fueris
 sibi iniuste et p̄ aliquod debi
 tū causa istius odij a ire. **S**z
 forte susurratores aliq̄ suis su
 surris hoc fecerūt: **A**ut ille for
 te frater spōte assumpsit sibi
 cōtra te irā. odiū l̄ indiḡcōem:

Quintum **Preceptum**

ex falsa vel solū estimata iniuria quam credit ex leui aut friuola suspicōe. In isto casu nō est preceptum ut ad eum vadas. et coneris procurare reconciliacionem sui. cum nullā sibi iniuriam feceris. **E**sset tamen consiliū a magni meriti se hūiliare coram fratre modo statū dicendo. et eū ad pacē et cōcordiam reuocare. **E**t eēt adhuc maioris meriti et perfectionis. hoc agere cum fratre. quē tu non offendisti. s; ipse te. **V**n de crif. non dicas: mihi nocuit. non ego illi. **S**i enim pro gloria salutis tue iubet deus amicitia; facere: tu offensus debes preuenire offendētē. ut duplicem gloriam consequaris. vnam scilicet. q; iniuste offensus es. alia; quia prior ad amicitia moues. **E**t est adū tendendum q; in illo casu non debet homo a fratre sibi sic sine causa irascēti veniam petere. ex quo non in eum deliquit. **S**i vadat ad eū et se apud ipm excuset siue caritative declaret q; in eū non peccauit. et sine demerito cōtra eū irascitur. **E**t sic eū a rancore et ira reuocet. nisi forte homo timeret q; hmōi hūilis reuocacō verisimiliter in detrimentum fratris cederet. iniuste irascētis. qui forte aut superbiat. aut audacius alijs

Capitulū **Octauū**

noceret. **E**t cū hoc timeret cautus eēt. ut intermedie psonē rācorosū inducendo ad cōcordiā ponerēt. et innocentē pcedo p dimissioē offense. **V**n Aug. i sermone dñi in monte. **T**unc habet frater aliquid aduersus nos. cum nos cum i aliquo lesimus. nos aut aduersus eum habem; si ipse nos lesit. **O**bi non est opus purgare ad reconciliacionem sed tm dimittere. sicut tibi a domino dimitti cupis. quod ipse commiseris. **E**t in sermone de concordia fratrum cum initium: dies isti. dicit **A**ug. nolo ut metiaris. nolo ut dicas illi. da mihi veniam; q; te nosti non peccasse in frē; tuū s; tu scis q; iste peccauit in te. nō tu in illum. **N**oli venire ad fratres tuū qui i te peccauit. et vltra ab eo petere veniam. debēt tm inter vos esse alij pacifici q; illum oburgent. ut a te prius veniam petat. **T**u autem esto paratus ignoscere proorsus. ex corde dimittere iam dimisisti habes adhuc quid facias ora pro illo ut petat a te veniam quia scis ei nocere si non petit. **S**ecundo stingit fratrem aliquid habere contē te. ut si habet contra te iram vel odiū. **I**deo q; tu ei iniuria fecisti. et ei iniuste cā et occasio illi; odij fuit. **I**n illo casu dēs obmissus

alijs actib? tuis fratri a te le
 so p iniuria sibi illata satisfi
 cere. actu a voluntate. a ei mō
 supradicto ut melius poteris
 recōciliai. **vñ Cris.** sup illo va
 de p̄us recōciliai fratri tuo di
 cit in p̄sona dei ego libēter con
 temnoz. ego libēter honoris
 mei patior dānū. libēter ego
 dñs expecto tuos. tñmō vs
 in amicitia vniatis. **V**ade er
 go ut scias. qz plus diligo cō
 cordiā fidelium meorum. q̄ mu
 nera. qz munera hōim nullū fa
 tiūt deo lucrū. **C**aritas vno il
 loz. dei glam opatur p̄p̄ hoc
 itaq; oia facta sūt. p̄pter hoc
 deus hōmo factus est. a p̄pter
 hoc vniuersa negotiatus est.
 ut hōies ad caritatiuā cōcordi
 am in hōno cōgregar. **E**t ite
 rū q̄ diu hōies fideles inter se
 aliquā dissensiōem habuerit
 mun? eoz non suscipitur. ora
 cō nō exauditur. nec de? vult
 eē amicus fidelium q̄ diu inf
 se fuerint inimici. **E**t oñter di
 cit **Qua**l aut p̄cessit offensiō
 talis d; sequi recōciliacō **S**i
 opibus offendisti. opib? re
 conciliare. **S**i cogitatu offen
 disti. cogitatu recōciliare **S**i
 verb offendisti. verb recōcili
 are **I**do etiā x̄ps **math. v.** sta
 tim post p̄fata verba vbi doc;
 recōciliacōem fraternā dicit.
Esto oñtēs aduersario tuo

cito dū es i via cū eo. ne forte
 tradat te aduersari? tu? iudi
 ci. i iudex tradat te mistro a i
 carcerē mittais. **A**men dico ti
 bi. nō exies inde donec reddas
 nouissimū quadrantē. vbi s̄m
Augg. p aduersariū in via in
 telligitur ille cui iniuriā fecisti
Per iudicē x̄ps. p ministrz de
 mon. p carcerē infernus. a do
 nec capiatur nō p distancia
 t̄pis finita: s̄ infinita. penas ei
 ibi positus semp reddet a nū
 q̄ per soluet. **T**ercō mō oñ
 git q̄ frater tu? hz aliquid ad
 uer sum te ut scz cū tu sibi iniu
 riam fecisti. hoc hz contra te. a
 licz sciat q̄ sibi iniuriā fecisti:
 siue nesciat: nullā tñ cōn te ha
 bet. p̄pter hoc irā odiū vel rāco
 rem **I**n isto casu nō oportz le
 dētē petere vniā a ad cōcor
 diā reducere: p̄mo in casu nō
 expedit: ut si lefus ignoret si
 bi iniuriā factā qz hoc faciēdo
 sibi manifesta occasio rācori
 daret **T**ñ debito iustitie optz
 ut leso satisfiat cui abstulisti
 honorē vel res: p verba vel fa
 cta satisfiando: **vñ Augg.** in
 eplā. ad macedoniū. **S**i alie
 nū. qm p̄ctm est cū reddi pos
 sit nō redditur: nō agitur pe
 nitētia. s̄ fingitur **S**i aut vā
 citez agitur: nō dimittitur pec
 catū nisi restituatur ablatum
Sūt aut circa p̄cedētia. xij. 8

dubia que mouet habere? i ex
 p̄ficōe regule b̄ti Aug⁹. 7 sol
 uit. **D**ubitat̄ur p̄rio **Q**uē mod⁹
 tenere d; q̄ recōciliare vult fra
 trē quē offendit. **R**ndit. tripli
 cem. vrb̄o plac; cito. 7 māfue
 tudine. **P**rimo q̄dē q̄libet tene
 tur ad satisfactōem illi quē leſit
 vrb̄o in rixando. **A**rgumētum
 ad hoc eſt **Exo. xxi.** **V**bi d; q̄
 ſi aliqui rixati fuerint. 7 p̄cuſſe
 rit alter alterū a mortu⁹ nō fu
 erit. ſ; in lecto iacuet: tenebit̄
 eidem ad expenſas i medicos.
Si hoc vrb̄ū eſt de leſione tali
 ergo a vrb̄o ſatisfacere d; q̄
 vrb̄o leſit. cū vrb̄is aliq̄n gr̄
 ius quis ledatur q̄ plagis.
Secūdo cito tenetur eē. ad ſa
 tiſſactiōem q̄ in reſtituōib⁹
 q̄n ſine die debētur: om̄i die de
 bentur. **I**ta 7 hic v̄n̄ **Eph. iij.**
Sol nō occidat ſup iracūdiā
 v̄ra. **T**ercō eē. i ſatiſſactiōe ſic
 d; cauere a mō ſup v̄o. v̄l aſpi
 tate q̄ ſatiſſactiō p̄ſit ad cura
 cōez ire fraterne. p̄pter illa dic̄.
Aug⁹. in regula. **Q**ui cōuicio
 v̄l maledicto v̄l etiā criminis
 obiectu. aliq̄n leſit: memne
 rit ſatiſſactiōe q̄to citius cura
 re q̄d fecit. **D**ubitat̄ur ſecūdo
 p̄ quot q̄s ſatiſſacere d; **R**ndē
 tur p̄ tria p̄t h̄mōi ſatiſſactiō
 eē. v̄na p̄ vrb̄a. ut cū q̄s petit
 v̄niam de offeſſa ab offeſſo.
Sic ſatiebat **A**ug⁹. **S**cribēs **J**e

*Quintum q̄d dicitur de fine
 deſignatione dicitur*

ronimo. **O**blecro te per māfue
 tudine; i x̄ſu cr̄iſti. ſi leſi te: i g
 noſce mihi. **A**lia eſt per corpo
 ris humilitatem. **S**ic fecit ſe
 mei dauid cui maledixit. n̄. re
 de cimo nono. **S**emei proſtra
 tus coram rege ad eum dixit.
 non reputes mihi ad iniquita
 tem neq; memineris iniuria;
 ſeruū tui aē. **T**ertia eſt per ob
 ſequia. **S**ic **J**acob muneibus
 voluit placare frat̄e ſuū eſau.
 ſcō. duodecimo. **S**i eſurierit
 inimicus tuus: ciba illum. **S**i
 ſitit potum da illi. q. d. per hoc
 placabis illum 7 redibit amici
 cia. **D**ubitat̄ur tercō an qui
 lib; offendēs teneatur ad oēs
 huiusmōi ſatiſſactiōes **R**ndē
 q̄ non. **S**icut ledens aliū in
 reb⁹: non tenetur niſi ad cer
 tam quantitatem rei reſtituen
 de. **I**ta a offendēs in vrb̄o: nō
 tenetur ad omnes ſatiſſactiō
 nes. ſ; ad certam. ſm quanti
 tate; offeſſe. **D**ubitat̄ur quar
 to q̄ ſtatū offendēs teneatur
 recōciliare offeſſū. **R**ndē. **A**ut of
 fenſus eſt abſens aut p̄ns. **S**i
 abſens ſufficit offendētī pro
 poſitum ſatiſſactiōi ſine moā
 cū poteit ſic in reſtituōib⁹: nec
 opt; q̄ vadat in hoc caſu p̄di
 b; ſ; ſufficit aīo. **S**i vero eſt p̄e
 ſes. **A**ut fuit leuis offeſſa. **I**ta
 q̄ nō creditur offeſſ⁹ ḡuiter
 turbat⁹. v̄l grauis. **S**i leuis:

pōt differri satisfactō vsq; ad
 tēp⁹ modicū. Si vero grūis
 d; sine mora satisfieri. Tū racō
 ne debiti qd oī die debet. Tū
 etiā racōe caritatis fraterne. de
 bet ei opaz dare. ne ira crescat
 in odium. ⁊ iracundiam fatiat de fe
 stuca ⁊ aiām faciat homicidā
 ut Aug⁹. vbi p⁹ dicit. **D**u
 bitatur quito. vtz Iesus in ca
 sū p⁹ dicitis. tēatur dimittere
 offēdenti impēntēti nec satisf
 fieti. Cū deus cuius mīa hūa
 nam excedit in infinitū nunq̄
 dimittat impēntēti. **R.** q̄ sic
 q̄tū ad remissioēz intrinsecam
 cordis. quo ad racōrem vel irā
 non racōe illi⁹. q̄ impēntēns
 est. h; racōne sui p⁹ ne peccet
 nō est autē simile de deo cuius
 ira non est pccm. impēntēti
 tū peccati i nos nō tenemur
 dimittere dimissioē exteriori.
vñ luc. xvij. Si septies in die
 peccauerit in te frater tu⁹. ⁊ se
 pties in die ad te ouersus fue
 rit. dicēs. pētet me: dimitte il
 li. dic. glō. Non iubemur pas
 sim pccā dimittere. h; pēntēti
 que intelligēda sūt. q̄ impēntē
 ti peccanti in nos nō tenem⁹
 peccata dimittere dimissioē ex
 teriori. vel q̄ non tenemur in
 foro pñiali impēntēti dimitte.
Dubatur sexto. qd sit illa
 dimissio exteior quā dimittit
 offēnsus offēdētī: non ē pcc

catū. q̄ hoc tm̄ deus dimitte.
 nec satisfactō. q̄ illa soluitur
 tūc. **R.** q̄ ē acceptacō satisf
 ctionis vel indicacō recōcilia
 cōnis. verbo. vel factō exp̄ssa.
 ut cū offēnsus offēdētē fle
 ctētē genua eleuat. vel dicit
 dñs pccat tibi. vel pccō. vel sa
 tisfactū est mihi. vel similia.
Dubatur septio an post
 hmoi satisfactioē. vel etiam
 anfcā dimissione intrinsecā: li
 cet siḡ rancoris retinere. **R.** si
 gnoz hmoi quedā sūt p̄pinq̄
 quedā remota. p̄pinq̄a que i
 gerūt p̄babile suspicōem de
 rancore. ut cū aliq̄s nūq̄ vult
 alteri loqui. ⁊ toruo vultu sp̄
 eum respicit. ⁊ similia. Et ista
 nulli licet retinere: q̄ ab omni
 sp̄e mala abstīnēdum est fm̄
 aplm. Et sicut eleazarus abstī
 nuūt a carnib; q̄ similes erant
 porcū ne scandalisaret. Ita
 nemo d; illa signa facere. p̄ q̄
 p̄babilitē crederetur esse in
 odio: Remota sunt que non
 ingert argumentū de odio li
 cet odiū subleq̄tur. ut sunt s̄b
 tractio familiaritatis. ⁊ huiūcō
 rum aliquoz ⁊ similia. Et ista
 licet retinere oib; dūmō non
 fiat malo aimo: ymo pōt eē i
 terdū meritorū. cū sit p̄p̄ bo
 nū alterius. Qd autē interdū
 dicitur q̄ hoc non debēt face
 re p̄fecti. si intelligatur q̄ hoc

non est pfectiois. **V**er est Ali-
ter nō videtur eē vix. **D**ubita-
tur octauo. **V**tz iniuriat? te-
neatur querere recōciliacōnez
iniuriatis. ipō non pētēte. **R**e. q̄
non tenetur ex hoc solo. s; racō
ne fraterne caritatis poss; tene-
ri i casu. sc; si crederetur proba-
bilit̄ q̄ p hoc liberar; ai; ei; ab
odio mōzli. 7 non eēt occa-
sio mali in eo vel in alijs hmōi
excellens humiliacō. **Q**uō autē
dauid iniuriatus q̄siuit recōci-
liacōnem a saule non pētente
7 similia op a scōz. nō opt; q̄
imitem. q̄ m̄ḡne pfectōis ope-
ra fuerūt. **D**ubitatur nono
Esto q̄ aliqs offendat alium
vrbō i secreto. a p̄tat offensō
satisfactō; i publico. nunq̄t
tētuz ad hmōi satisfactōez of-
fendēs. vel ecōūso offendat ali-
qs aliquē i publico vult satis-
face t̄m i secreto nūq̄t sufficit
ei. **R**ñsio ad p̄mū q̄ non tētuz
ñ forte qd̄ sc̄m fuit i secreto.
publicū fuis; **S**iē fur q̄ latē-
ter accipit. non tenetur publi-
ce satisfacere. **A**d secūdu dīcen-
dū q̄ nō sufficit. argumētū est
ad hoc actu. xvi. de paulo. cui
publice odēnato ad carcere;.
nō sufficit occulte liberari; s; pu-
blice **D**ubitatur. x. ponatur q̄
aliqs impofueit alteri culpā. 7
lesus nō vult accipe satisfacti-
onē a ledēte. ñ dicat se. mētū

fuisse. nunq̄t tenetur ad hoc le-
dēs. **R**e. **S**i ledēs scit se dixisse
vix: nullomō d; dicē cōnziū-
nec hoc d; ab eo req̄ri. **S**i autē
scit vel credit se dixisse falsū vel
dubiū. s; m q̄ h; i cōscia sua: sic
dicere deb; sic restituere tene-
tur q̄s rē ablatā cum damno
sue rei. pōt t̄n adicere aliq̄ alle-
uiantia culpā suā. vic; q̄ ex ai-
turbacōe illud dixit. vel q̄ ita
audierat. vel credebatur tūc. lic;
mō reputet falsū. **A**d hoc autē
q̄ dicat se mentitum fuisse nō
tenetur. quia p hoc reuelar; se-
cretum mētis sue peccatum qd̄
sibi multū nocer; 7 alijs non
p̄dēs; q̄ ita restauatur fama
alteri p hoc q̄ ognoscit se falsū
dixisse. sicut si dicer; se mētū
fuisse. hoc omnia humbertus.
Dubitatur. xi. **Q**uid facere o-
deat offendens q̄ petit vni-
am a leso s; lesus non vult di-
mittere. **R**espond. **A**ugusti. i
quodam s; mone sic **S**i fratri
tuo per te offenso i corde i
vra humilitate 7 caritate non
ficta dicis: dimitte m̄. a ille no-
luit tibi dimittere. nolū esse sol-
licit;. **S**erui estis. ambo vnū
dominum habetis. **C**onseruo
tuo debet. eū rogasti: noluit
tibi dimittere. interpella d̄m
amborum. a quod tibi d̄mi-
sit domin;. si potest exigat ser-
uus. vult **A**ugusti. q̄ petendo

veniam a suo tali. apost. vel an
a deo liter est. licz si intulit dā
nū: p illo satisfacere debet le
so. Et lesus grauter peccat cu
ius ut dicit aug9. oracō nō ex
auditur. mun? non accipitur
p nec dimititur peccatū. **Q**u
bitatur. xij. vtrū prelati aut
ali? supior rācōne isti? pcepti
de reconciliacōne fratris tenea
tur veniam petere. s̄m modū
dictū a subdito suo. q̄ eū iniu
ste lesit. Aut in corrigēdo mo
dicū lesit. **R**ndet aug9. in p̄di
cto sermone dicēs. Sunt p̄so
ne humiles p̄ ordiez seculi hu
ius. a quib? si petim? veniam
extollūtur in supbiā. Et s̄bit
durū videtur ut iubeā q̄ si hō
dñs. peccat i seruū suum. iniu
ste litigādō. iniuste cedēdo. et
similia. q̄ dicat ille isti. **I**gno
sce. da mihi veniā. non qz non
d; facere: s̄ ne ille incipiat sup
bire. **Q**uid ergo faciat domin?
an oculos dei p̄teat eū. Et si
nō p̄t dicere seruo suo. qz nō
optet. da mihi veniā. blande
tñ illū alloquatur. blāda enī
appellacō. venie est postulacō
Et in regula dicit aug9. Quā
do necitas discipline vs dice
re dura vrbā cōpellit. Si etiā
whipi excessisse modū sentit
nō a vb̄ exigitur. ut a vb̄is
s̄bitis veniam postuletis. ne
apud eos quos optz esse sub

iectos. dū nimum suatur hu
militas: regendi frangat au
ctontas. **Q**uo ad secūdum q
p̄ncipale sciendū. qz x̄ps alio
modo iubet ore b̄nfacere. vide
licz immias b̄ndicēdo. eis nō
detrahēdo. vñ **hō. xij. nemi** ma
lum p̄ malo red dētes. **s̄ bene**
facite p̄sequētibus vs. b̄ndi
cite et nolite maledicere. Et id
x̄ps iubet. **mat̄h. v. dicēs** Ora
te p̄ p̄sequētib? vicz p̄ opa. et
calūmantibus vs scz per ver
ba. Calumniai etenim est mit
defectū in aliq̄ inuenire vel cri
mē sibi imponere. Et ē duplex
calūmator. vnus est q̄ falsum
crimē aut defectum alteri impo
nere nititur. Aut si vix tamen
occultū. imponit publice. nō
suato ordīne s̄m iuris. Et fa
cit hoc tñ in malū alteri? ut i
de puniatur l' diffametur. **A**lē
est qui etiā benefacta ab alio
nitatur ostendere mala. aut fi
cte facta. ut eū p̄ hoc p̄pocritā
ostendat. aut ut ad penam vs
malam famam ap̄d alios tra
hat. **Q**uod dubitatur vtrū
aliquis peccz infamiā non re
pellendo. **s. t̄lx. q̄d lib. ix. q. vi.**
ar. ij. Vtrūqz scz otempt9 fa
me et appetitus. p̄t esse lauda
bilis. et viciōsus. **F**ama enī nō
est necessāia hōi p̄pter seipsum
s̄ p̄pter pximū edificandum
Appetere ergo famam prop̄

prīmū: caritatis est. **A**ppetere
vero pp̄ seipm̄ ad inanē glo
riā spectat. **E**t ecōtrario cōtem
ptus fame racōne fūip̄si? huī
litatis est. **R**acōne vero p̄xi
m̄ ē ignaue ⁊ crudelitatis. **U**lli
ergo q̄b? incūbit ex officio vel
ex statu p̄fectōis aliorz saluti
p̄uidere p̄ccat. nisi infamiā p̄
p̄riā iuxta posse repellat. **A**lij
v̄ro q̄b? magis custodia sue
salutis imminet. p̄nt sue humi
litati p̄uidentes famā vel infā
miam cōtemnere. **S**z cū infā
mia dupliciter repellatur: sc̄z oc
casionē subtrahendo. **E**t linguas
detraxerūt cōp̄scendo. **P**rimo
modo omēs tenentur infamiā
vitare. alias sine sc̄dalo acti
uo fieri non poss̄. q̄d sepe est
p̄ccm̄. **S**z secūdo mō nō tene
tur nisi q̄ntum debet aliq̄s sa
luti p̄xi p̄uidere. **V**n̄ gre
go. ome. ix. sup̄ Ezech. dic̄. lin
guas detraxerūt sic non debe
m̄ n̄ro studio excitare. ne ip̄i
peant. **I**ta p̄ suā malitiā excita
tas debem̄ eq̄nimit̄ tolerare.
ut nob̄ meritū crescat. **A**liq̄n̄
ec̄ op̄scere. ne dū de nob̄ mala
disseminat: eoz q̄ nos ad b̄o
audiē poterāt corda innocētū
corrūpant. **E**t infra. **h**ij etenim
quoz vitam exemplū imita
cōnis est posita. debēt si p̄nt de
trahētū sibi verba op̄scere. ne
eoz p̄dicacōez nō audiāt qui

audire poterāt. ⁊ i p̄uis moibz
r̄manētes b̄n̄ vivere otēnant
h̄c de t̄ho. p̄nt t̄n̄ saluo p̄fectio
nis statu p̄fecti orare dū ut li
berēt̄ a calūnantibz. ne i eoz
p̄secucōe ruāt. **v̄n̄ ps̄.** Redime
me a calūnijs hoim̄ ut custo
diā m̄adata tua. **Q**uo ad t̄
tū p̄ncipale iuxta ec̄. ore ora
re ⁊ corde p̄ p̄sequētibz ⁊ calū
nantibz nos. q̄tū cōuertāt̄.
Et h̄c oracō a fidelibz diligētis
si ē ob̄uāda. qz exaudibilis
si ē. ⁊ maxie meritoria qz ex
m̄gna caritate p̄cedit. **C**ōsuata
ei caritas facit p̄ inimicis orare
m̄gno desiderio ut outāt̄ ab
errore vie sue nec q̄c̄q̄ ut dicit
cris̄. sic p̄picū est ut inimicos
amare ⁊ p̄ p̄sequētibz ⁊ calū
nantibz orare. **E**t viceūsa inter
oēs n̄ras orōes illa prior ē ⁊ pi
culosior ⁊ irrōnabilior. q̄ ora
m̄? ut nos de9 videt̄ de im
micis n̄ris. **T**ales ut **Cr̄is̄.** dic̄.
sagittas p̄nicōsas infigūt. et
dignos se efficiūt ut malū q̄d
inimicis imp̄cātur: eis deus i
infligat. **E**t h̄m̄ eundem **C**um
a proximis molestamur: non
h̄m̄m̄ cui compati debem̄?
sed de om̄i hominem v̄xanti
indignari debemus. **V**i ei
ipse homo naturaliter homin̄
fabricanti grauit̄ condolet
non irascitur. **C**ur anime de
mōiacis infirmitatibz p̄resse

quādo iniuriatur nō cōpatere mur.

Capitulū nonū.

Dicitur tertio modo diligēdi inimicos. vic; bñfa tiēdo cōi eoz psecuō nes. vbi tria sunt dicēda. Pri mo vtz ex p̄cepto teneamur inimicos nros diligere effecti ue. sic q̄ eis beneficia ip̄dam? a exteriora signa dilectionis ostēdamus. Sc̄do an sit ma gis merito zū inimico benefa cere q̄ amico. Tercō q̄ malū sit rancorē cōi pximū tenere.

Quāntum ad primū notandū s̄m thō. 2. 2. q. xxv. q. beneficia a dilectionis signa q̄ quis ex hibet pximis in cōi. vel pro to to populo alicuius ciuitatis l̄ p alicuius mōsterij cōmūta te. talia bñficia a dilectionis sig exhibere inimicis est de ne cessitate p̄cepti. Ita q̄ homo i tali casu etiā inimicos suos p pter inimicitiam a gnalitate nō excipiat s̄m modū de intei oris dilectioe sup̄ tactū. Quia effect? a signa caritatis exteri orā dnt̄ p̄porcionari interiori affectui. Dilectio aut̄ ut supra tactū fuit i cōi etiā ad inimicū est p̄ceptū. Et si inimicis p̄fa ti effect? nō exhiberentur. per tineret ad vindictā iniustā cō tra illud leuitici. xix. non q̄ras vl̄cōem a non eis memoz iniu rie occiūū tuoz Et s̄m Rich. i

.iij. sc̄ten. etiā hō tenetur imi cis suis effectū salutacōis con fute a cōis imp̄dere. id est te netur exhibere eis istā saluta cōez q̄ ex cōmuni cōsuetudine illi? loci ab oib? solet imp̄di nisi forte in casu quo timeret istū ex hoc puocari. vel semet ipsum. vel timer; aliq̄d aliud malū ex hoc oriri. Alia sūt bñ ficia aut dilectōis signa. que quis exhibet p̄ticulariter solū aliq̄bus p̄sonis forte sibi ma gis familiarib? a amicis. siue sint bñficia spūs siue corporis p̄pria. anime ut opa mie spūa lia ut i versu isto ostētur. Cō fule. castiga. r̄ mitte. solae. fer ora. Siue corporis. ut in versu vltio. cib. poto. do tectū. visi to soluo. sepelio a filia. **De** b̄ his dicēdum. p̄mo q̄ necessa rie obligacōis est talia impen dere tā amicis q̄ inimicis tpe necessitatis. vñ math. v. p̄ hoc x̄ps ait. Bñfacite h̄is q̄ oderunt vs. a orate pro p̄se quētib? a calumniantib? vs Itē. i. Job. iij. Qui habueit s̄b stantiā hui? mundi. a viderit frat̄e suū necessitatē patiētē. a clausurit viscera sua ab eo. quō caritas dei manet in eo Et Amb. pasce fame morientē si nō paup̄isti occidisti. ergo a fili Si nō cōsulisti in neccita te. vlt̄ tūc a p̄ccō nō defendisti

Quintum

Preceptum

a hmoi: occidisti. **S**; s; pcep
to tenem non occidere. ergo i
necessitate sub pcepto. s; buem
re etiā inimicis. **S**ecūdo meri
toriu esse pot q quis talia bñ
ficia a dilectōis sig exhibeat
inimico oī o gruo tpe. 7 opoz
tunitate se offerete. **S**; tñ extē
casum necessitatis nō est de ne
cessitate salutis. nisi s; m prepa
cōem animi. **O**ptet enim ut hō
patum aim habeat q si occur
reret necitas in illo casu inimi
co suo talia bñficia dilcōis ex
hiber; p posse. **E**t tenet exhibē
taliam etiam inimico qñcūq; ca
sus necitatis occurrerit. 7 opoz
tunitas adst 7 pl? tenet ami
co in necessitate. **S**; q aliquis
extē casū necessitatis hmoi be
neficia alicui inimico exhibeat
est superogacōnis 7 consilij.
Quo ad secūdo. **A**n sit magis
meritoriu inimico q amico bñ
facē. **R**. q sic. **Q**ñ vic; id hō eq
intens actib; 7 ex eqli caritate
a ceteris paib; diligit vno tpe
amicū. a alio tēpe inimicum a
vtriq; bñfac. vel si vn? diligit
amicū a alē diligit inimicū. 7 ce
tera sūt paria. sc; q diligūt eq
intēsis actib; a ex eqli caritate.
7 sunt eqliter dispositi. **T**ūc di
lectio inimici 7 bñficia ei? sunt
magis meritoria q dilectio a
bñficia amici. **v**nde greg;. **S**er
uitia qto sūt minus debita: tñ

Capitulū

Morum

to sunt magis accepta. **S**; mi
n? debitū ē inimicū diligere q
amicū. **C**ui? est racō q s; m tho.
2. 2. q. xxvii. **E**t s; m doctōes in
iii. di. xxvii. **Q**uatuor sūt q au
gēt in nrīs bonis actib; meritū
Primū ē libtas. **Q**nto enī ho
mo opatur pl? s; m racōnem a
volūtate nō naturalit mere nec
coacte: tñto ceteris paibus pl?
meretur. s; in dilectōe inimici
nec natura nec bñficia inimici
mouēt ad diligend. **p**mo ma
gis ad odiū. **S**ecūdo ē diffi
cultas. qz qnto actus aliq; ex
se ē difficilior: tñto ceteris pa
rib; est magis meritorius. **E**t
s; notāter ex se qz duplex est
difficultas i opando. vna pue
niēs ex ipō ope ex se ut ieiunae
i pane a aq; ē difficilior q cum
vino 7 piscib;. **E**t paupes; daē
denarium de necarijs. ē diffici
lius q diuitē dare denariū de
superfluis 7 hxc difficultas au
g; meritū. **A**lia ē pueniēs ex in
disposicōe opantis solū. **S**uta
qz se neglexit ad bonū dispo
re. vel male se hituauit. a hxc
non aug; meritum. **v**nde pat;
q sepe pl? meretur cū modico
guamine ieiunans religiosus
q male assuetus mereatur ie
iunando cum maiore labore.
S; certū ē qz facilius ē amicū
diligere q inimicū. **T**ertium ē
caritas. **R**am nullus actus est

meritori? nisi a radice aliquo
 mō pcedat caritatis. Et q̄to
 act⁹ ex maiori caritate pcedit
 tūto ē deo acceptōr. a magis
 p̄ oñs eo meremur. **H**z dile
 ctio inimici ex caritate causa
 tur totaliter a solū depēd; ex
 dilectōne dei actuali vel hitu
 ali. a nullā aliā cā; mouētem
 h; n̄ deū Amici v̄o dilectō m̄
 tas alias cās h; puta bñficiū
 a alia. Quātū ē conat⁹ ad bo
 nū. q; vbi maior conat⁹ ē ad
 bonū ibi mai⁹ est meritū. **vñ. i.**
cor. iij. vñ quisq; mercedem
 accipiet s̄m suū labore. **S**; cer
 tū ē maiorē conatū exigi in di
 lectione inimici q̄ amici. ergo.
Quo ad terciū de difficultē
 rācorē dimittētib; nōndū q̄
 q̄dā sūt tā discordes q̄ raro vl
 nunq̄ remittunt iniurias. Isti
 sūt valde mali. **p̄p̄ tria.** Primo
 q; nō sūt veri xp̄iani. q̄ mun
 gūtur in baptismo ad hñdū
 cor piū. a non mollescunt ad
 pietatē. s; sūt iudei dure ceru
 cis. a in circūcis cordib; a au
 rib; resistentes sp̄ sp̄iū sancto
 ut ait bt̄s steph. actu. viij.
 volūt h̄re oculum p̄ oculo dē
 tem p̄ dente **leuiti. xxij.** **S**e
 cūdo sūt sicut holofernes gēti
 lis. de quo **Judith. iij.** d; q; se
 rocitātē animi ei⁹ mitigare nō
 poterāt. Tercō q; p̄i⁹ est sūt
 sic dyaboli⁹ de quo dic. **greg.**

q; nullo pōt placari obsequio
Cōn hos est q; de alexandro
 magno legitur. qui dū offen
 sus a quodā nullaten⁹ irē ce
 dere vellet: ei ait su⁹ m̄gr aris
 nobilissimum tibi adhuc docu
 mentū tradere possum **Alexan**
dro autē dicēte p̄sto sum audi
 re. ait aristo. Quis est qui re
 gna sup̄auit. nōne cor tuum
 a potētia **S**; maiorē victoriā
 acq̄ris hodie: aīm p̄p̄riū si vi
 ceis. **S**i autē neglexeis: alium
 victorem habeb. **Ad** que ver
 ba placat⁹ ē. **vñ p̄. xvi.** Qui
 dñatur aīo. forcor est expug
 tore vrbū. **S**ic legitur de iu
 lio cesare q; nulli⁹ solebat ob
 liuisci nisi iniuriar. **Certū** est
 etiā senecā m̄grm nerom̄s ad
 eū scripsisse lib; de clemētia.
 q̄ est s̄m tuluū virtus p̄ quam
 aīm⁹ in odiū alicui⁹ dicitatus
 benignitate retinetur. **S**cri
 bunt naturales leonē p̄cere p̄
 stratis nec regē apū aculeum
 h̄re ergo miserāda res ē xp̄ia
 nū i rācorē manē. vbi monar
 ch; mūdi placātur. gētil' lib; **z**
 scribit. a aialia bruta docēt. p̄
 terea dic. ap. col. iij. donātes
 vob̄metip̄. si q; aduersus ali
 quem hab; q̄relā **Item math.**
v. **S**anctorū est non solū re
 mittere. s; etiam benefacere ini
 micis. **Item xp̄us p̄ssime ora**
uit p̄ crucifixorib;. **Luc. xxij.**

quod loquere ergo sunt ab applica-
 cōne. a scōz vita et xp̄i exem-
 plo. qui remittere nolūt offen-
 dētibus eos. Sūt autē alij quōdā
 discutientes culpas offendētū
 qui multā pretēdūt difficulta-
 tē in remittēdo. mō qz magne
 sunt offense. **Modo** qz multo-
 tiens omisse. et remisse multo-
 tiens. nō sic facit de? ymo mag-
 r̄mittit. **Jobel. ij.** p̄stabilis sup
 malitia. malitia ei sonat in cul-
 pā gūe. multa etiā dimittit qz
 multo ē ad ignoscēdū ysa. lv.
Et multo cēs math. xviii. Nō
 dico tibi septies. s; vsq; septua-
 gies septies. **Cap. x.**

De detractōne que est fi-
 lia inuidie. Nūc dicen-
 da sūt tria p̄ncipalit̄
 Primo quod sit. et quā peccm̄. **Se-**
 cūdo cur sit fugienda p̄pter ei?
 magnū malū. **Tercō** quō pec-
 cent detractores audientes.
Quintū ad primū nōndū s; m̄
 th. 2. 2. q. lxxiii. **Et alex. i.** sum-
 ma. ij. pte. qz detractio ē aliene
 fame p̄ occulta verba demigō
 hoc est ablatō vel diminucō fa-
 me alteriūs. p̄ verba que dicū-
 tur. absente alio vel ignorāte
 eo cōn quem dicūtur. **Ram** de
 t̄l̄bre est de aliquo toto ptem
 tollere. **Vnde** detrahēs: aliquid
 de bono proximi trahit. **Quia**
 ymaginē dei. virtutes. et natu-
 ralia de pximo nō pōt t̄l̄bre q̄

sunt bona hominis. s; famā ei?
 potest diminuire aut tollere.

Fit autē detractō sex modis. **b**
 s; m̄ th. directē quadruplicat̄.
Primo cū q̄s p̄ verba sua alteri
 falsum crimen imponit et adm̄-
 uenit. **Et** est pessimā detractō de q̄
Ecc̄i. xi. Attēde tibi a pestifero
 fabricat enim mala. **Secundo**
 cū peccatū alteri? suis verbis
 ad augz. ut cū peccatum de px-
 imo narratur qd̄ forte vix est
 et alius ad augz. verb̄ suis ag-
 grauando. pl? q̄ fit in se. de q̄
Ecc̄i. xi. a scintilla augetur ig-
 nis. et a doloso augetur sāguis
 idest peccatum. **Tercō** quādo
 quis occultum reuelat. **Ita** qz
 peccatū alteri? lic; verum s; oc-
 cultum manifestat. nō seruato
 ordine caritatis et fraterne cor-
 rectiōis a dño in euangelio in-
 stituto. **Cōn** illud **Ecc̄i. xxvii.**
Qui denudat archana amici
 fidem perdit. **Quarto** quādo
 illud quod est bonum dicit ma-
 la intencōe factum ut cum q̄s
 ieiunat. orat. et similia facit de
 genere bonorum: alter non po-
 tens accusare opus. accusat in-
 tentionem que in corde est. et
 quam scire non pōt. nec habet
 ad hoc signa suffitiētia. **Sicut**
luc. xi. Iudei dixerūt xp̄o In bel-
 le bub principē demoiōz eicit de
 monia. **Quo** contra **Ecc̄i. xi. d̄z**
 bona in mala ouertēs insidiatur

et electis ponit maculā. **I**ndi-
 recte autē fit detractio duplici-
 ter. **P**rimo negādo bonū alcei-
 us. ut si de aliquo vere bona
 dicūt. q̄ sit doctus. virgo. no-
 bilis. virtuosus et similia. **E**go
 dicā. non est talis. vel si a me
 queritur vtz prefata bona in
 primo sint. et ego rñdēdo ne-
 gem. cū tñ sciam sibi in eē. **S**ic
Joh. ix. **J**udci negabāt. primo
 miraculū de illuminacōne cecī.
Secūdo bonū alteri? reticēdo
 malitiose. **S**icut si de primo
 sit sermo quō bona fecerit. me
 pñte. vel a me queritur de tali
 et ego malitiose tacā ex odio
 vel inuidia. **S**icut milites ta-
 cūerūt xpi resurrectōe; et iudei
Math. xxviii. **S**ecūdo notā-
 dum sūm tho. q̄ peccā verborū
 sūt maxime ex intencōe loquē-
 tis diiudicāda. **Q**ñ q̄s aliq̄ di-
 cit de alio illa intencōe ut p̄ hoc
 auferat vel minuāt famā eius:
 tūc vere dicitur et pprie ei det̄-
 here. **E**t hmoi detractio est p̄ se
 loquēdo peccm̄ mōrle. **Q**d p̄-
 batur primo. q̄ **Rō. i.** d̄z det̄-
 ctōres deo odibiles. q̄d ideo
 additur. ut dicit glō. ibidē. ne
 putetur leue eē peccm̄ pp̄ hoc
 q̄ consistit in verb. **S**ecūdo sic p̄-
 batur. nā peccā q̄ cōmittūtur
 cōn̄ primū p̄sanda sūt p̄nes
 nocumēta que p̄ ea. primo in-
 ferūtur. **S**i p̄ detractōnē ma-

ius nocumētum inferitur pri-
 mo q̄ per furtū aut rapinā. eo
 q̄ p̄ detractōnē auferitur hōi
 fama. et per furtum diuitie. **F**a-
 ma autē multo p̄ciosior ē diui-
 tijs. **vñ. puer. xxij.** meli? ē no-
 men bonū q̄ vngētū p̄cōsum
 et diuitie multe. **E**t eccl. xli. **C**u-
 rā habe de bono noie. hoc eni
 magis p̄manebit tibi q̄ mille
 thesauri magni et p̄cōsi. nā per
 defectū fame a multis hōis hō
 impeditur. tā in spūalib? q̄ in
 corporalib? **P**rimo q̄ infamati
 doctrina min? sapit i. p̄ximo
Secūdo infamatus p̄noxius est
 ad peccandū q̄ cōspicit se hō
 noxē pdidisse. **T**ercō vno infā-
 mato alij multi p̄nt infamari.
 ut patz i monasterijs religio-
 sorū in domib? et ciuitatibus.
Quarto in tpalib? tractib?.
 matrimonij. mercātiar. et hu-
 iusmōi hōi min? credit. **p̄**ter
 q̄ hōies iterdū mori pati sūt cā
 defendēdi famā. sic i duellanti-
 b? patz. ergo plus est morta-
 le q̄ furtum vel rapina tpaliū
Sūt autē tres ḡd? detracto-
 rū. **Q**uidā mali. q̄ detrahunt
 simplicib? p̄ris. alij p̄iores q̄
 detrahūt deuotis l' religiof. **vñ.**
iii. se. ij. **C**ū pueri male loqrē-
 tur de heliseo p̄pha. qui vitam
 duxit sicut religiosi. dicētib?
 pueis **A**scēde calue statū exiue-
 rūt duo v? h de filia occidit?

·xlii· pueros. Tertij pessimi q̄
 detrahūt platis a p̄rib⁹ sp̄ua
 lib⁹ vel carnalib⁹ & lib̄ate int̄
 cōe nocēdi a marie i h̄is q̄p
 tinēt ad eoz offitū ut di. alex.
 e **Q**uod pt̄ prio **Exod. xx.** vbi
 d̄z d̄ns nō det̄r̄hs a p̄ncip̄e po
 puli tui nō maledices vbi plati
 di d̄i noiānt. q̄ d̄mos hoies
 suis sac̄mētis a doct̄ris facere
 p̄nt siue bene siue male viuāt.
Itē nūeri. xliij. de det̄r̄ctōnem
 sc̄a; plato r̄putat suā. d. **V**sq̄
 quo det̄r̄hit m̄ plūs iste feriā
 ego eos pestilētia **Itē ecc̄. x.** In
 cogitacōe tua r̄gine det̄r̄has
 gl̄o. simpliat mon; ne ira vel
 leuitate ai maiorib⁹ n̄ris male
 dicā. **Secūdo** p̄ illō. ij. re. vi.
Vbi oza a d̄no percuss⁹ ē q̄ ma
 nū suā ad archā di extēdit **S**;
 r̄ligiosi vel deuoti. vel plati sūt
 archa dei p̄fectioe i q̄b⁹ cōtine
 tur māna dulcis solacōis. viz
 ga correctōis. a sc̄ia discreōis
 nec immeito talis a d̄no p̄cuti
 tur q̄ irzeuerēt manu ligue tē
 plū di tāgit **D**ñ gre. multi dū
 pl⁹ vitā sac̄dotū q̄ suā discuci
 unt i errois foueā dilabūtur.
 min⁹ oshiderātes q̄ nō eoz vita
 sac̄dotū leder; si hūilit̄ h̄is sa
 c̄dotū amōicōib⁹ auzē accōmo
 darēt. **Tercō** pt̄ idē in chā
 gen. ix. q̄ noe p̄ris sui verēda
 detegēs i semē suo maledictōz
 suscepit. vbi alij fr̄es b̄ndictō

nem receperūt. maledict⁹ inq̄t
 chanaan puer. suus suoz eit
 fratrib⁹ suis. **S**ūt etiā alij gra
 dus inuidie. **Q**uia quidā det̄r̄
 hūt vtr̄o. **Alij** p̄ scripto. **Alj**
 cantilemis. **C**ū t̄n aliq̄s dic̄. ali
 qua verbap̄ que minuit̄ altei
 us fama. ⁊ nō intencōe nocē
 di altei in fama. s̄ dicit ex mē
 fid̄racōe aut animi leuitate. a
 p̄pter aliq̄ cām. s̄ nō nec̄ariā
 tūc man; p̄ctm̄ v̄iale. nisi ver
 bum det̄ractoriū adō sit gr̄ue
 q̄ nō biliter h̄is famā ledat.
 p̄cipue i h̄is que pt̄inēt ad ho
 nestatem vite. a dispo sicōne
 bonam voluntatis. **H**oc enim
 ex ip̄o genere vtr̄ozum habet
 racōnez p̄cā mōrlis. dicit tho.
Nā ut d̄cm̄ ē. p̄cepto. i. e. xliij.
 .d. **S**i q̄s leuit̄ ⁊ ex p̄uis sig
 nis firmit̄ credit de p̄rio p̄c̄m
 mōrle. ip̄e in hoc p̄ccat mōrle
 s̄ aliū de tali mōrli accusat̄. eē.
 ex leuitate a sine nec̄aria ⁊ ra
 cōnabili cā. p̄xi⁹ ē ⁊ mai⁹ nocu
 mētū h̄is. ⁊ nō solū cōn caita
 tē. s̄ ec̄ cōn iustitie equitatē. er
 go a forcioi ē p̄c̄m mōrle. vñ
 ec̄ tētur ad restitucōz. sic dicit̄
 i fra p̄c̄. vij. ca. vij. **E**xplū ē ad
 p̄positū. **S**i ei aliq̄s ex leuitate
 ai in reb⁹ vel i corpe magnū dā
 nū inferr⁹. grauis culpa etiam
 a secularibus iudicijis iudicā
 tur. ut si ludendo necaret. vul
 neraret. aut domū incineraret.

Sic est de detractoribus ex leuitate in magis rebus. ut dictum est. Et alexander Qui autem mala ea que minuitur proximi fama manifestat. non omnibus in dicitur: sed debitis circumstantiis et propter aliquod bonum vel necessarium ei quod potest non obesse sed prodesse et hoc facit causa correctionis proximi non causa nocendi ei talis fuit to aio corrigendi euangelico de quo math. xviii. non peccat. sed meretur. Vnde augustinus in speculo ecclesie. Si frater tuus vulnus habet in corpore quod velis occultare dum timet se carum nonne crudelitate simuletur et misericorditer indicaretur. Quanto ergo magis debet manifestare. ne detestrius putrescat in corde. **Q**uoniam ad secundum principale. Nota quod detractio est valde detestabile vitium propter septem. Primo quod valde comis est et consueta malicia. Vnde sequitur illud psalmi. xxiii. detractoribus ne commiscearis dicitur glossa. hoc spiritualiter vitium periclitatur fere totum humanum genus secundum thomam. Tunc quod stultorum infinitus est numerus. Tunc quod pauci sunt qui per viam salutis ambulat. Tunc etiam quod pauci aut nulli sunt. qui non aliquo loco morum positum detrahunt proximo suo. Aut intentione nocendi. Aut ex leuitate animi. aut ex causa non necessaria. propter quod **Iac. iii. 8.** Si quis in verbo non

offendit. hic perfectus est vir. in omni autem ira aut inuidia homines promptissimi sunt ad detractum animo nocendi. Quia ira est appetitus vindicte. Et inuidia tristitia de alieno bono. Similiter ubi homines ouemur: statim aliena facta proponuntur incaute. **I**so pro uerbis. xxiii. dictum est. Cum detractoribus ne commiscearis. Et in psalmo. detrahente secreto proximo suo hunc prosequitur. Quapropter super illo psalmo. pro eo ut me diligere detrahant mihi glossa. terribiliter dicit. plures nocent in membris detractores christi qui animas crediturorum interficiunt. quod qui eius carnem mox resurrectione peremerunt. Vbi alexander dicit. quod si opaco intelligitur quod tunc ad motuum principium: vera est auctoritas. quod detractores ex certa malitia fatiunt. non sic crucifixo res christum occiderunt. Sed non debet intelligi copaco in genere. quod genus peccati christum crucifigentium fuit manus quod detractio fit. Secundo detractio detestabile est vitium. quod non sufficit detractorem penitere de peccato infamie sic de quibusdam aliis peccatis: sed oportet etiam restituere inter dum cum confessione. ut patebit in vii. precepto. Tercio quod magne crudelitatis est detractor. qui cum id est absentem. et furdum id est non audientem prosequitur. Contra illud

leuīt. xix. nō maledices furdo
nec corā ceco pones offendicu
lū. sed timeb dominū deū tuum
Quāuis illa sint ad līam crude
lia: tñ fm glō. Surdo maledi
cit qui absēti detrahit. Sic eti
am ceco. id est audiētī detī ctō
nem offendiculū ponit. creden
do faciliter. a iudicādo temera
rie. a postea detrahēdo primo.
h **Q**uāto detrētor multis ma
lis assimilatur. Primo porco q̄
tota die rostrū tenet in luto vi
cōz. **Vñ mar. v.** demones di
xerūt. mitte nos ī porcos. Ser
penti assimilatur qui ē aīal p
dicō sum ī filēcō mordēs. 7 tor
tuose incedens. **Vñ eccl. x.** Si
mordeat serps ī filēcō nihil eo
min⁹ h; qui occulte detrahit.
Est etiā bestia simīl vīse quaz
vidit daniel. **Eiusdez. vii.** tres
ordines dentium habenti ī
ore. quia necat animam pro
prium. famam proximi. 7 infi
cit audientes detractionem.
Detractor enim est simīlis ho
mini. 7 est bestia humanum sā
guinez. id est peccatum ficēs
nunc aperta bona dīminuēs.
nūc occulta reuelās. nunc vō
falsa imponēs. Est sepulchrū
patēs. fm ps. guttur ei⁹. 7 lī
gua ei⁹ gladi⁹ acut⁹. Sūt enī
detractores dapifci dyabolī q̄
carnes hūanas hōib⁹ comedē
das pponūt. **Vñ sup illd pū.**

.xxiij. **N**oli eē ī contritijs po
tatorum. nec ī comessacōib⁹
eorum qui carnes ad vscēdū
cōferūt glō. Carnes ad vscē
dum cōferūt q̄ ī collocacōm
bus crimina priorū vicissim di
cere studēt. **Q**uāto detracto
res multis nocēt. deo. cui⁹ iudi
ciū vsurpant luc. vi. Nolite iu
dicare a non iudicamī. nolite
condemnare aē. primo nocēt
quē auditu corrupūt. 7 cui de
trahūt. **S**ibi qz sufflāt ī pul
uerē alienoz defectuū. a se ce
cāt fm greg. Nocēt ecē ecclē qz
detractores faciūt a bonis inter
dū cessare. **S**exto pūuntur g
uite. **Nā** numeri. xij. maria so
ror moyfi lep̄ inficitur. quia
ei detraxit. **numeri. xiiij.** detrahe
runt filij israhel terre pmissiōis
ī malū suum. **dan. xij.** duo se
nes susannam infamantes tur
piter occisi sunt. **S**eptimo k
dissuadent exempla sanctorū
a philosophorum multiplici
ter. legitur qz bratus **Augusti**
nus ī mensa contra detracto
res vsus istos scriptos hūit
Quisquis amat dictis absētū
rodere vitam. **H**anc mēsam
vītā nouerit esse sibi. **Q**uos
etiā delēminat⁹ ē q̄busdā epī
scopis detrahētib⁹ mī cessarēt.
In vitaspatrū legitur. **Cū** fra
tres de multoz absentū loqrē
tur. vicij. abbas prior saccū

plenu arena a tergo ⁊ mino
rem in pectore pedes: egredie
batur. **A**q̄ cū causam q̄sissent
ait: p̄p̄is peccatis m̄ḡis ob
litus. aliena p̄ua p̄tracto. ora
te queso ut m̄hi mea d̄mittā
tur. **Q**uo audito tacuerunt de
tractores. **R**efert b̄tus ḡreḡ.
primo libro d̄ya. **Q**uō cū b̄tus
fortunat̄ ep̄s demonē a quo
dam eiecisset: demon in sp̄e pe
grim̄ sero clamabat p̄ plate
as ciuitatis. **O**vrū sanctū for
tunatū. pegrinū a suo eiecit
hospicō. **T**ūc quidā pegrinū
istū hospicō recepit. **E**t cum is
qui fictū pegrinū suscepit. p̄
sente vxore puulū p̄pe ignem
haberet. demon puulum inua
sit ⁊ ignē pietū cremauit
Et dicit ḡreḡ. q̄ mala a detra
ctoia int̄cōe iste pegrinū ho
spitauit. ac si ep̄s inimicoris
fuisset. **S**ic in vitis phoz de
socrate dicitur q̄ aliqū sciose
suis detr̄ctorib̄ auditū p̄bu
it. **C**ausā autē sciscitātib̄ red
didit. nā si eoz que infunt di
xerint corrigemur. si vero nō
mihil ad nos. opt̄; inq̄t ita fie
ri ut si bene dicūt: corrigamur
si male nihil ad nos. **S**ic cū
q̄dā d̄yogem̄ diceret de ami
co suo quomō d̄yogem̄ male
dixisset **R**ndit d̄yogenes. an
amic̄ ista dixit nō iudico. s̄
certū est te ista m̄hi de amico

meo retulisse. **S**ic etiā xenoc̄
tes p̄hs tātum a senatu hono
rato ut testis nūq̄ iurare coge
retur. **C**ū i p̄ntia quorūdam
detractor̄ taceret. eis cām q̄rē
tibus. **R**ndit. me dixisse aliqū
penituit. tacuisse vero nunq̄.
Quo ad tertū sciendum q̄
nō solum peccat detr̄ctores. sed
alī plures. ⁊ interdū plus q̄
detractores s̄m̄ thō. **P**rimo q̄
aliū ad detr̄ctū inducit. **S**e
cundo qui detractorē audit. ⁊
sibi detractio plac̄; p̄pter odi
um ei? cui detr̄bitur. vel p̄pter
aliquā aliā malitiā. v̄t q̄; illo
rū peccat. ⁊ non min̄ q̄; detra
hētes. **v̄n̄ rō. i.** nō solū q̄ talia
agūt. sup̄. sūt morte digni. s̄
etiā q̄ fatiētib̄? osentiunt. **I**tē i
ducens ⁊ oplacēs detractori
facit cōtra caritatē p̄rimi. q̄; p̄
mus le dit famā. ⁊ scō? cōpla
ret in p̄rimi malo v̄n̄ **D̄n̄. ij.**
lib̄. de cōfid̄racōe ad eugemū
detraxre aut detr̄ctē audire
q̄d hoz d̄anabilius sit non fa
cile dixerim. **Q**uādo q̄; autem
ot̄git q̄ aliquis audit detr̄ctō
tem ⁊ non plac̄; sibi detr̄ctio
nō t̄n̄ repellit detr̄ctem nec
ei resistit. ⁊ hoc p̄pter aliquē
hūanum timorē. aut p̄pter ne
gligentia. vel v̄recūdiā. tūc
adhuc peccat. **Q**uia ea racōe
qua quis tenetur subleuare a
finū alteri? iacentē s̄b onere

l
p̄ auditores

Quantum Preceptum

ut precipitur deus. xxij. **E**ad ratio
ne tenemur non pati detrimentum fa-
me proximi. Et ideo si possumus in-
uare tenemur. **V**n Jero. Si esset in
nobis diligentia ne passim obtre-
ctatoibus crederemur: iam omnes de-
tractores timerent. Et in epistola ad ne-
potianum Jero. di. Nemo inuito
auditor libere detrahit. **S**a-
gitta in lapide non figitur si iter-
dum filius percutit dirigentem di-
scat detractor dum te videt non libere
audire non facile detraxere.
Et dicit thomas quod talis non resistens
ex causa iam deus peccat plerumque
vialiter. **Q**uoniam et sic peccatum in ore
le. ut cum alicui ex officio incumbit
detrahere corrigere. ut forte su-
periori respectu inferiorum. vel cum ex
tali detractone natum est seque mag-
num periculum non prohibeatur vel prope-
radice scilicet timore humanum quod potest
esse peccatum in ore. **S**unt autem re-
prehensibiles tribus de causa quod de-
tractores audiunt. et eis non resi-
stunt. et libere audiunt. **P**rimo quod
vident fratres suos a carnibus di-
lacerari et non resistunt saltem
clamore cum presentibus. vel lapidibus
concomis. quod si non fatiunt be-
stie videntur. **V**n **E**ccl. xiiij. Que
conuicatio sancti hominis ad canem
Secundo non resistentes. et placi-
biliter se ad detractores habentes
falsa eis ministrant. quod fratres comedunt
quod detractoribus sine audientium
leto vultu comestio carum hu-

Capitulum Decimum

manazim detractone in superbia
foris. **V**n Jero. Nemo inuito
auditor libere narrat. unde
ps. xxv. **V**entus aequo dissipat
pluuias. et faties tristes linguam
detraxerunt. **T**ercio audientes detrac-
tores libere. inuste agunt con-
tra legem nature. scripture. et hu-
manam. quod frequenter credunt vni-
testi. **C**um tamen ore duorum vel trium
stet omne verbum. **E**t quod patet. **C**iti-
us interdum de bono viro credi-
tur vni ribaldo quam decem probis
ad consilium ubi est veritas mea. **P**ro-
pter hoc **B**ernardus dicit. lingua detrac-
toris est vipera ferocissima que leta-
lit tres interficit vno flatu. scilicet
detraxerunt. cui detrahitur. et ipsum
quod detractoribus delatur. **S**i
dubitatur quomodo homo deat resistere
omni detractori. **C**um dicatur **E**ccl.
iiij. non contradicas verbo verita-
tis villo modo. quoniam aut aliquis de-
trahit verba veritatis dicens. scilicet
quod si detractor scio falsum de alio
dicere possum sibi sic resistere quod
eum per verba arguam de falsitate.
Si autem scio eum verum dicere de
alio tunc non debeo eum de falsi-
tate arguere. sed debeo verbum corri-
gere. de hoc quod peccat frater detrac-
tando. vel saltem debeo ostendere quod
mihi displicet detractio. et hoc
debeo principaliter ostendere per tristi-
tiam faciei. **Q**ui ei detractori hila-
rem ostendit faciem: facit eum puta-
re quod placeat sibi detractio sua

et sic audatior sit ad detrahen-
dū. Qui autē tristē sibi exhibet
faciē. facit eū citi⁹ obmutescere.
propter hoc dicit puer b. xxv.
Vent⁹ aquilo dissipat pluui-
as et faties tristes linguā detra-
hentem. **S**icutra p̄dicta fatiūt
quidā. **N**ā qñ aliqui detracto-
res corripūtur a bone cōscien-
tie viris: statim r̄ndēt. **E**go vita-
tem dico de isto. et si p̄ns esset
cui detraxo. sibi in fatiē dicerē.
r̄ndetur q̄ tales grauit̄ errāt
q̄ putāt q̄ in fatiē aliq̄e dui-
tai leui⁹ peccatū sit cū tñ p̄i⁹
sit vitū q̄ detraxere. ut oñsum
est de otumelia i materia de ira.
Secūdo r̄ndēdū est talib⁹ q̄
non sufficit ad vitādum pecca-
tū dicere veritatē: s̄ oportet ut
debitis circūstancijs dicatur.
s̄m illd. **R**ō iustū est iuste exe-
quaris deut. xvi. **T**ercō respō-
detur q̄ rarū ē apud quosdā
detrēctores. illa eos audere in
fatiē dicere q̄ a tergo euomūt

**Capitulū. xi. de cor-
rectione fraterna.**

Quia fr̄na correctō p̄-
seruat iter dū infamā-
tem q̄ nō dicitur detri-
ctōr. s̄ pot⁹ aie p̄ximi de mor-
te peccā suscitator. et q̄ occidi-
tur frater in ei⁹ dimissione ut
aug⁹ dicit. **H**ecico nunc tria
sunt dicēda de fraterna corre-
ctiōe. **P**rimo qñtū nocet ob-

missio ei⁹. et p̄ficiat ei⁹ exerciti-
um debitum. **S**ecō quō fieri
debeat. **T**ercō q̄s ad eā tenea-
tur. **Q**ñtum ad primū no-
tādum primo q̄ fraterna cor-
rectio est s̄m doctores ammo-
nicō fratris de emēdacōe deli-
ctoz ex fraterna caritate. dicitur
primo ammonicō. q̄ ob-
iurgacō vrb̄i et castigacō vrb̄
loz p̄tinet ad p̄latū. s̄ amoi-
cō p̄ solū vrbū p̄tinet ad oēs.
dicitur ec̄. de emēdacōe deli-
ctoz q̄ ille finis ei⁹ eē dicitur dicitur
caitate. ex q̄ p̄cedere dicitur. **S**ecū-
do nōndum q̄ valde piculose
peccāt dimittētes sine racōna-
bili cā fraternā correctionem
q̄s patet tripliciter. p̄mo quia
sicut loquēdo quis peccare po-
test: ita tacēdo. **E**st eni ut dicitur
ec̄. in tēp⁹ tacēdi. et tem-
p⁹ loquēdi. **vñ ysai. vi.** lamē-
tatur se tacuisse dicēs v mibi
quia tacui. **glō.** quia oziam et
alios libere nō rep̄ixndi. **S**e-
cūdo q̄ s̄cti de hoc terribili-
ter sētentiāt. **vñde greḡ.** Qui
p̄xim mala cōspiciūt et filēcō
p̄tereūt quasi cōspectis vulne-
rib⁹ vsū medicaminis s̄btra-
hūt. et ideo mortis auctores fi-
unt. quo vuln⁹ q̄d curare pote-
rāt. nolūt. **E**t aug⁹. **T**u vuln⁹
fratris cōtemnis. tu eū perire
vides. et negligis. peior es ta-
cēdo. q̄ ille omittēdo. **T**ercō

Quintum Preceptum

oēs doctores concorditer tenēt
quod reus est cū fure qui scit fur
tum. et nō indicat corrigendū
Et eadē ratiō videt de participatiōe
ne cuiuslibet delicti. Cū ergo tā
tus propheta peniteat super hominē.
Cū facti tā graue hoc iudicēt.
Et cū super omnes magistros hoc repu
tetur cōsensus in delictis: dicit
beatus Augustinus. Innocentes qui pro
pe non estis si vestros fratres quod
indicando corrigere potestis. ta
cedo pro peccatis. Et vere
nō sūt tales innocētes triplici
de cā. quia nocēt sibi peccanti. et
socijs. Primo nocēt sibi. la
bia polluēdo delicto alieno. ut
non sint digni deum laudare
psalmus. vi. Ve mihi quod tacui. quia
vir pollutus labijs ego sum. scilicet
ex ista taciturnitate gloria. quia
omnino a alijs nō correat. Ideo cū
angelis deū laudare nō merui
ne dicatur in. Quare tu enar
ras iustitias meas assumis te
stamentum meū pro os tuum et cetera.
Secundo nocēt ei qui est corri
gendus. Vnde Augustinus in Epistola ad
Iero. Obsecro te pro mansuetudi
nem ihesu christi. si lesi te. dimittas
mihi. nec me vicissim ledendo
reddas malū pro malo. ledes au
tē si tacueis mihi errorem meū.
quē in factis meis. vel in dōis in
ueneis. Interpretatur ergo tot
occidim? quot ad mortem re
tepidi et tacētes videm?. Ter

Capitulum Undecimū

cō nocēt socijs. qui eorum exem
plo tacentes idem peccatum
taciturnitate incurrunt. Sicut
etiā eōtra pestilēte castigato
stultus sapiētiōr erit. Si autē
corripueris sapiētem: intelli
get disciplinā. psalmus. xix. Por
ro ex fraternā correctiōe sextu
plex potest sequi fructus. Pri
mus est anime liberaō. Si inquit
christus te audierit: lucratus es ai
mam fratris tui. Math. xviii.
Si autē te non audierit: salte
luctus es animā tuā. Vnde Eze
chielus. Tu vero animā tuā libera
sti. scilicet post quod dixisti impie
tatem suā. et noluit cauere. Be
cūdus ē dyaboli fugatiō. fugit
enī sicut lupus. dū exclamatur
Quo cōn die. Bern. Securus
accedit tēptator ubi nullus tie
tur reprobator. Tertius est peccā
cognitiō. frequēter enim comit
tens culpam non aduertit quod
fecit. Aut si aduertit: non cogi
tat se malū fecisse. aut si malum
non multum male. Quartus ē
cautela de futuris. Quintus ē
puritatis augmentatiō. vas ei
aureum vel argenteū quod topio
confricatur: tūto magis puri
ficatur. Ita boni viri et religio
si. Et ideo intelligētes hoc nō
ferunt grauer. Ecclesiast. x.
vir prudens et disciplinatus
non murmurabit correctus. Ex
emplum de Augustino quod dixit

Ego senex et episcopus. patus sum ab omnibus corrigi et emendari. et illum amicum meum estimo. cuius lingue beneficium ante diem extremi iudicii anime mee macula tergo. Sextus est amicitie ac quietio. quoniam quis enim religiosus correctus interdum se habet moleste in principio. Ad eum tamen reuertens. amicum intelligit. **vn̄ p̄. xxviii.** Qui corripit hunc inuemet gram postea apud illum. magis quam ille qui per lingue blandimenta decipit. propter ista beatus augustinus. quolibet locutus ad correctionem fraternam. **Omelia. xiiii.** d. super Iohannem. sic. d. **Quis comeditur zelo domini dei. nisi qui omnia que ibi videt pueris fatagit corrigere et cupit emendari. Si emendare non potest: tolerat et gemit. non est maior domus tua quam domus ubi habes salutem eternam. si ergo in domo tua: ne puer sum aliquid fiat fatagis: in domo dei ubi saluta apposta est et requies sine fine non desis pati quantum in te est si quid forte ibi puerum videris esse. Verbi gratia. vides fratrem tuum currere ad thaxat. prohibe. mone. et testare. si zelus domini dei comedit te: vides alios currere et inebriari velle. aut alia quam non licent petrare prohibe que potes. tene quos potes terre quos vales. quibus non potes blandire noli tamen quiescere**

fac quicquid potes vniat in mentem seruus ille qui abscondit talentum et noluit superogare. nunquam quid accusatus fuit quod perdidit. et non potest quod sine lucro sua uult. **Sic ergo fratres mei non quiescatis. Nolite quiescere lucrari christo. quod lucrati estis a christo. Ite Aug. 9.** **Sed** queres e quoniam correctio fraterne obmissio sit peccatum et quoniam non. **sc. fm. th. 2. 2. q. xxxiii.** quod aliquando est meritoria. Aliquando peccatum mortale. Aliquando uiale nam tripliciter contingit correctio obmitti fraternam: vno modo meritorie ut cum quis desert correctionem usque ad opportunum tempus vel ideo obmittit quod non sperat eorum emendationem sed uisimiliter estimat quod ex hoc propter impatientiam ipsi corrigendi deteriores fiat: aut quod aliquod aliud malum ex hoc sequitur peius quam correctio sit bona. aut ex aliqua alia causa rationabilis. **Si tunc obmittit ex caritate: tunc obmissio est meritoria vn̄ aug. 9. p̄mo de ciui. dei.** **Si propterea quisque obiurgandis et corripiendis male agentibus peccat: ut opportunum tempus inquiratur. vel eisdem ipsis metuit ne deteriores ex hoc efficiantur vel ad bonam vitam per se erudiendos impediunt. alios infirmos: et prouent ac autem a fide non videtur esse cupiditatis occasio sed**

Quintum Preceptum

ofiliū caritatis. Et dicitur notanter
quā nō sperat emēdacoē; fr̄is. h̄
v̄isimilit̄ putat de teiora cō; ut
forte q̄ p̄citer; me. vel ōcipet
ḡue odiū cōm me à aliud p̄c̄m
cōmitter; p̄ q̄d̄ p̄ior fier; q̄ p̄
primū p̄c̄m. Tūc ei non solū
laudabile. h̄ etiā debitū est; c̄s
sare a correctioē. q̄ ordīnatur
ad bonū fratris a nō ad malū
Et illud vult scriptura p̄. ix.
Et greḡ. sup eodē ut postea po
netur. n̄ ei ex correctioē v̄isimi
lit̄ meli? aliq̄d̄ p̄ueir; . q̄ p̄ca
uētur maioā mala q̄ odiū illi
us sit malū tūc eēt odiū q̄run
dā aliq̄n̄ timēdū. Et cū meli?
bonū ex correctioē se q̄tur q̄ sit
odiū maloz tūc odiū maloz
ē otēndū. In q̄ casu Ioh̄es he
rodē correxit p̄pter edificatio
nez alioz ut vult **Crib.** .7 sic in
terdū etiā sc̄i correxerūt tyran
nos sup p̄secutioē xp̄ianoz cū
t̄n̄ sciuerūt ex hoc odia maḡ ge
nerari in eos. a aliq̄n̄ ōnter in
martires. 7 i se sequi p̄pria mōr
tem. **S**ecūdo cōtingit corre
ctioē fraternā obmitti cū pec
cato mōrli. ut cū q̄s delinquēs
occurrit. a est oportunū tēp?
corripiendi. 7 speratur ei? emē
dacoē nec timetur aliq̄d̄ aliud
malū p̄ius inde p̄uenire. a nō
est alius p̄sens cui ex officio
incūbat corrigere. vel si est p̄
sens. negligens tam appar; si

Capitulum Undecimū

tūc homo hūiusmōi delinquē
tem obmittit corrigere forte
p̄pter timorē hūanū. vel mun
danū. ut q̄ sicut dicit **Auḡ.**
ybi sup̄. Iuditiū timet vulgē.
a carnis ex cruciacoē. vel etiā
pempcoem. vel aliud tale mi
n⁹ malū q̄ p̄c̄m illius p̄ quo
corrigi debet; tūc videtur pec
care mōrli. Quia ex quo spe
rat emēdacoem fratris. a ob
mittit corrigere p̄pter timorē;
tūc otēnt d̄mum p̄ceptum Et
videtur h̄mōi quoz amissioē;
timet. caritati fraterne a saluti
p̄ximi p̄ponere Cū tamen fm̄
ordīnē caritatis anima p̄ximi
plus sit diligenda q̄ p̄prium
corp̄. Exemplū de elemosina
corp̄ali. video hominē famescē
tem. qui non habet. nec ex se
habere pōt. unde pascatur. nec
appar; alius illud faciens. nec
pōtēs face. ego teneoz talē fm̄
possibilitate; nutrire. q̄d̄ si ne
gligo. pecco mortaliter a eius
oculoz reputoz. Sic si videro
p̄ximum tendentem ad p̄c̄m
mortale. p̄ q̄d̄ moreretur i aia
a spero ip̄m posse corrigi p̄ am
monicoem meā. 7 non ē v̄isim
ile q̄ sequantur alia p̄iora.
nec est ali? q̄ eū corrigat: tēoz
ex p̄cepto multo plus subueni
re aie ne peat. q̄ corpi i casu p̄
tedeti. v̄n gre. in ome. sup. Cū
audis; Iohannes in vinculis

plus est aiam i eternū victurā
pabulo vrbī reficere. q̄ v̄tze
carnis moiture terreno pane
satiare. vel scire aliquē eē i pec
cato mōli a habere spem q̄
emendaretur ad cor̄ rectōem
meā. nec timere aliud p̄ius se
cutur. a nō ē m̄bi v̄riformle
q̄ p̄ aliū corrigatur. aut q̄ p̄
scipm̄ emendetur. s̄ q̄ v̄riformi
ter i isto p̄ccō moriatur. tūc
ex p̄cepto teneor eū corrigere
ne aia moriatur eternaliter.

S Tertio hmoī correctionis
obmissio ē p̄cā m̄ v̄male. vicz
q̄ timor a cupiditas aliquē
tardiorē fatiūt ad corrigēdū
delicta fratris. nō tñ ita q̄ si ei
cōstet q̄ fratrem possit a p̄ccō
retrahere p̄pter timorē vel cupi
ditatē dimittere. quibz i aia
p̄poit caritatē fraternā. Et hoc
mō aliquē etiā viri facti negli
gūt corrigere delinquētes. Et
d̄z i p̄dictis notāter. si spera
tur emēdacō fratris p̄curat p̄
hmoī correctionē. Quia sim̄
fraterne correctionis est emē
dacō fratris. Et ista intēcone
fieri d̄z. vbi v̄ro p̄babiliter ti
metur. q̄ ammonitōez ip̄e fra
ter non recipet. s̄ ad p̄iora la
bretur. nec aliud bonū inde
p̄ueniret ut aliorū edificacō
q̄ scādalisati sūt. aut scādalisā
tur v̄riformiliter. Tūc esset ab
huiusmodi correctōe d̄fistē

dū. Quia que ordīantur ad fi
nem hnt racōem boni ex ordine
ad finē v̄n p̄u. ix. nolī argue
re derisorē. ne oderit te. vbi dī
cit glō. a est greḡ. non ē timē
dum ne is qui arguitur cōtue
lias tibi inferat. s̄ hoc p̄ci? p̄
uidend̄ ne tract? ad odiū inde
p̄ior fiat. Et dicit th̄. vbi pri
us diligēt p̄uidēdū ē. ne ex
correctione sequatur odiū ex
nra culpa p̄pter indiscretā cor
rectōez. Si aut̄ sine nra culpa
ad odiū puocetur. ex illo ex
quo dēterz ad dilectōez incita
ri: nō est curādum. p̄cipue q̄n
eius p̄ccm̄ i dānū aliorū v̄r
git vel etiā dānū sequens vel
p̄ccatū ip̄m est ḡu? odio q̄d
i nos excitam? vel q̄n sp̄am?
q̄ odiū paulatī tepescet. a tñ
correctō sequatur. q̄ sicut dī
cit greḡ. Meli? est odiū p̄p̄
dū. q̄ amicitia q̄ est p̄ter ip̄
sum. Cū enim p̄pter ip̄m ama
mur: debitoz es dei sum? Cum
odio p̄p̄ ip̄m habemur: debi
tozē eū nob̄ facimus. hec sen
tētaliter th̄. Cācellari? parisi
en̄. mgr̄ Joh. gerson tradit re
gulas tres i d̄ florib? reḡla
rū moralū. Prma p̄ne sūt re
stringendē sic q̄ absqz vtilita
te reipublice vel ei? cui infligi
tur. neqz institui neqz institu
te exēq̄ dēberēt. a p̄ccat oppo
sitū fatiētes leas cū instituerit

non tollentes. **S**ecunda in omni republica tolerari possunt aut debent vitia que absque deteriore periculo neque corrigi neque extirpari valent. **Q**uando autem illud est et quoniam non difficile est a sepe impossibile generaliter diffinire nisi per ut circumstantias particularibus inspectis placati superiores et sapientes determinabunt. **E**xemplum est de meretricibus, v. furis et filibus. quod quoniam permittuntur. **E**t ita de concubinariis sacerdotibus, pro loco et tempore stare forte esse fatendum. **T**ertia vis error facit ius ad hunc sensum vel intellectum et similes quod placati et principes sepe aliquid fatiunt a permittunt iustissime ob errorem subditorum commune quod alias si fieret a permittitur: ad culpam eosdem obligaret. **S**ed cum teneamus corrigere proximum pro moralibus: dubitatur etiam an de venialibus peccatis. **R**espondeo: habet in expositione regule beati Augustini. **V**enialia sunt dispositio ad mortale. **S**ed quodam sunt dispositio remota. quodam propinquum. vel ratione multitudinis. sic ille qui assidue huiusmodi sine numero committit vel ratione magnitudinis sicut sunt aliqua mendacia et aliquid detractiones et similia. vel ratione connexionis cum mortali. sicut sunt colloquia et impudicus visus et huiusmodi circa mulierem. **S**icut ergo aliquis videns aliquem alium incedere per viam per quam credit

quod statim incurret periculum mortis peccat: nisi retrahat eum. **I**ta potest aliquis peccare mortaliter nisi corrigat fratrem de huiusmodi venialibus que sunt dispositio ad mortale et de talibus est petulantia oculorum. **T**enemur ergo interdum ad correctiones de venialibus. non in quantum venialia. sed quantum ad mortale ducta. **H**ec ille. **Q**uo ad. **h**. principale scilicet quomodo fieri debet fraternalis correctio. notandum quod sex in medio sunt attendenda cum maxima diligentia. **N**am ibi agitur de cura anime nobilissime. quod si non fit ut oportet: peccatur anima in perpetuam damnationem. et infiniti boni dei minister occiditur. **A**gitur etiam crebro ibi de bono fame quod est in temporalia bonum maximum. **U**nde primo debet fieri cum lenitate. quia delinquentes sunt quasi infirmi. **A**d gal. vi. **I**nstruite huiusmodi in spiritu lenitatis. **S**ecundo cum humilitate. superbi enim est animus et ideo cum quis ei superbe loquitur sequuntur iurgia non fructus. **I**uxta illud **puer. xiiij.** **I**n superbiis sunt iurgia. **T**ercio cum opatione. non est vere iustitie indigni peccatoribus sed opati. et ex opatione eos corrigendo dirigere. **p**s. **C**orripiet me iustus in misericordia. **Q**uanto cum discere. quod aliter sunt corrigendi maiores aliter pares aliter minores.

Aliter grauiā peccata. aliter leuia. aliter occulta. aliter manifesta. In oibus obseruandus est locus a tēp? et optunitas. q̄ non obſuātes quid emulacōnem dei q̄s h̄nt h̄m aposto-
lū h̄ non h̄m sciam **Rō. x.** **Dñ**
Bern. zelū tuū r̄frenet sc̄a sc̄; discreōis. Quinto cū modera-
 mine. non enī de festucis pri-
 morū sūt traxes faciendē. sicut
 fatiūt illi qui docti sūt i culpis
 aliorū aggrauandis. **1. thi. ij.**
 Seruū dei cū modestia corri-
 piētē id est cū debito mō **Est**
 aut̄ modus debitus. ut potius
 semp̄ culpe alleuiētur q̄ aggr̄-
 uentur **Contra** q̄s quidā faci-
 unt. ouū frangere cupiētes se-
 curi. et ad extingūēdū muscā q̄
 runt gladiū **Sexto** fieri debz
 cū tranquillitate. **Correctō** enī
 que fit cū turbato est animus
 frequēter est quedā impatien-
 tie effusio. mētiens se correctō-
 nē **Exemplū** patz i platone q̄
 dixit suo dñm offendenti n̄ el-
 sem iratus: te verberare. mōs
 p̄fatos inuūt vrb̄a b̄ti aug9.
 h̄mōe dñi i mōte libro p̄mo
Cū m̄qt̄ necessitas nos cogit
 aliquē rephendere: primo co-
 gitē? vtz tale vnq̄ vitium
 habuim? **Et** si nunq̄ habui-
 m? cogitemus nos h̄re potu-
 se. **lxvies** enī sum? **Si** v̄ro ha-
 buim? tāgat memoriā cōis i

firmitas. ut rephensionē illā
 non odiū h̄ mia p̄cedat. q̄ si
 nos idē vitū habem? i q̄ est
 ille quē rephendere volum?. nō
 rephendamus illū. h̄ ingemi-
 scamus. et nō illū ad obtpan-
 dū nob. h̄ ad p̄iter conādū i-
 uitemus. **h̄c** ille. **¶** **Dz** dubi-
 um ē q̄cā sit q̄tā caute ē i cor-
 rectione fraterna p̄cedendū
h̄. fm thō. vbi p̄us. **Cū** q̄s pe-
 cat: illud noc; aīe. et si publica-
 tur etiā noc; fame. **Et** q̄ pru-
 dens medicus nititur sanare
 vnū mēbrū sine lesione alteri-
 us **h̄o** sic debemus p̄ fraternā
 correctionē conari ad hoc ut
 sanemus fratris aīa: sine lesi-
 one fame. q̄tū fieri p̄t. **Et** si
 nō p̄t oīno sine lesiōe fieri tūc
 fiat cum minori lesione qua fi-
 eri p̄t. v̄rū q̄ aīa p̄ciosior ē
 fama. ideo si aliter non p̄t fra-
 ter sanari: tūc oport; cū pon?
 i tota fama damnificai p̄ pu-
 blicā denūtiacōem ut aīa salua
 fiat. **Est** aut̄ tribus de causis
 fūme cauedum i correctiōe ne
 i debite ledatuz fama peccātis
Primo q̄ melius est nomē bo-
 nū q̄ diuitie multe **puer. xxij.**
Ex q̄ patz q̄ qui aufert famā
 pl? noc; q̄ qui tollit diuitias
Secūdo diuitie ablatae p̄nt r̄sti-
 tuti. h̄ vix fama. q̄ forte post
 diffamacōez excusati nō credē-
 tur **v̄n** b̄n d̄z i glō sup luc. q̄

fama est res lubrica. Sicut ei lubricum elapsum vix re haberi potest. ita fama. Tercio quod infamat non solum reum infamat: sed etiam ledit omnes audientes. Sicut qui lutum mouet non solum se: sed omnes astantes inficit. **Vn** ambrosius. **to** leuiores sunt furcs qui vestes et alia bona rapiunt quam qui famam. Tum quod magis recipiunt. Tum quod nunquam restituunt. Tu etiam quod non vni sed multis nocet. vni super illud luc. 1. ad virginem de sponsata dicit gloria. Maluit dominus aliquos de suo ortu quam de virginis pudore dubitare. Ecce quantum christus curauit de fama aliena.

Capitulum xij.

De ordine fraternel correctionis

Ordine ergo corrigendi dicendum est modo. vbi tria sunt videnda. primo quod duplex est correctio. Secundo quis ordo sit debitus procedendi in correctione fraternali. Tertio quis ad correctionem fraternali teneatur. **Quatu** igitur ad primum notandum secundum thomam. vbi prius. q. xxxiiij. **Et** in. iij. di. xix. quod duplex est correctio quedam est potestatiua. qua non solum intenditur emendatio fratris. sed etiam imputatur peccatio boni communis. **Et** illa non fit solum per simplicem ammonitionem: sed etiam quando per penam et afflictionem ut ipse frater vel alij timeant et a peccato desistat.

stat. et hęc correctio solum pertinet ad prelatos et superiores et iudices respectu inferiorum suorum et nunquam ad inferiores respectu superiorum. et de hac nihil dicemus hanc et aliquid dictum est in primo capitulo. **Alia** est fraternal correctio et est simplex ammonitio fratris de emendatione delictorum. **Et** illa correctio proprie ordinatur in emendationem fratris delinquentis. et est actus caritatis. que maxime malum proximi id est peccatum per correctionis limam tollit. **Et** pertinet correctio hęc ad quemlibet adultum in caritate existentem in casu siue sit superior siue inferior et etiam respectu superiorum et inferiorum.

Secundo notandum quod ordine corrigendi potest christus Math. xviii. d. Si frater tuus peccauerit in te et tu sis doctor presbiter et alios coiter intelligitur sic. peccatum proximi tui. aut est occultum. aut manifestum. **Si** est publicum. sic quod non peccat in me solum. id est me solo sciente. sed etiam alijs scientibus: tunc illud peccatum est coram eis coram quibus factum est et ad quorum noticiam venit publice arguendum. **Unde**. i. thi. v. peccatum coram omnibus argue. ut ceteri timorem habeant quod intelligitur de peccatis publicis secundum Augustinum. in sermone domini in monte. **hanc** dicitur esse quod correctio talis

Quintū Preceptum

famā non minuit rei. corā eis
corā quib? sit cum p̄us sciant
et etiā p̄uidetur eoz scandalo
Si aut̄ pecc̄m sit occultū tm̄
tunc qz etiā in pecc̄is occul-
tis p̄t pari offensa p̄rimoz.
Ad hoc dicendū ē. qz aut̄ ē in
nocumētū cōitatis seu mul-
toz aut paucoz. **Si** in multo-
rū seu cōitatis corpale vel spū-
ale puta cū q̄s occulte tractat
cū aliq̄bz q̄liter ciuitas sit tra-
denda hostib?. vel si hereticus
p̄uate hoies a fide auerteret
Tūc non est expectāda secre-
ta ammonico: sed statū aut al-
teri qui p̄desse p̄t a plato vl'
alteri sup̄iori. qui tale piculū
precauere p̄t: est denūtiādū
oferuādō famā illi? q̄tum po-
test cū salute reipublice non
aliter. **Ut** si ille cui rector ciui-
tatis pl? cōfidit cui clauēs tra-
didit: ess̄ illa nocte eā tradi-
tur? hostib?. vel aliq̄ hmoi
et nullo mō vult desistere. nec
p̄t isti piculo aliter p̄uideri
tunc ess̄ isti noiātim dicēdū
Caueatis ne clauēs: isti hac
nocte t̄i datis. qz p̄ditur? est
ciuitatē. **Racō** dicti ē. qz bonū
cōitatis p̄ferēdum est bono p̄-
uato. **Sic** cum fama sit de ma-
ximis bonis religiosozū vnū
si vn? religiosus scādalisat ali-
os et secreta ammonico nō iu-
uat: plato dicēdum est ut p̄

Capitulū Duodecimū

iudeat fame cōitatis. **Sic** etiā
de heretico est intelligendū. nisi
aliqs forte firmiter est imaret
qz p̄ secretā ammonicoez pos-
sent hmoi mala impediri. **Et**
idem iudiciū est hndum de si-
milib? casib?. **Vñ** Jerō. **Que** mi-
sericordia est p̄cere vni et mul-
tos in discrimē adducere. pol-
luitur popul? ex vno peccato-
re. sicut ex vna oue vniuersus
grex. **Sēp** igitur bonū multo-
rū d; p̄ferri bono vni? **Si**
aut̄ pecc̄m p̄rimi occultū est i-
nocumētum vni? vel paucoz
Tūc si est nocumētum tā p̄uū
qz melius sit illud paruū pa-
ti q̄ alium diffamari. qz si for-
te modo nō corrigitur postea
forte corrigeat̄ ut si ess̄ ei factu-
rus dānum modicū et i modi-
co valore: tunc d; corrigere si
oueniēter p̄t. si nō d; reuela-
re. **Si** aut̄ est nōbile nocumē-
tum. ut qz vult occidere nocte
vel hominē spoliare cū iaceat i-
cameā. vel vult decipere filiā. vl'
vxoꝝē abducere. aut domū cō-
burere. vel huiusmodi filia fa-
cere. et non spatuz. qz p̄ secretā
ammonicoem possit huiusmo-
di dānum impediri nec p̄ ali-
quē aliū mod: tūc meli? est in-
nocētē seruare indēnem. q̄
isti oseruare famā. **Illud** tñ sic
dicēdum est in secreto et sub si-
gillo secreti qz nō possit agere

ad illi infamiam: reuelando. nec
 ad penam ipm denuntiando. s;
 solum ad sui cautela: **S**i
 aut pcm fratris sit occultum
 qd no est infamatus de illo. nec
 pot sufficienter probari coram
 iudico illi? qui h; corrigere. a
 si est solum in nocumētum pec
 catis. a forte ei? in que peccat
 qd ab eo leditur. vel p sola no
 ticia. **T**uc ad hoc solum tendē
 dum est ut fratri subueiatur. a
 emēdetur. **E**t ideo si spatur qd
 p correptionem corrigatur ut ē
 pmissum: tūc primo corripien
 d? est secrete. ut innocentia re
 cupet a fama nō pdat. **E**t hoc
 voluit dñs cū dixit. **C**orripe eū
 inter te a ipm solum. non solu
 semel s; pluries. a semp secrete.
 a qd diu probabilit sps habe
 tur qd p eā corrigatur. **Q**uādo
 aut pbabiliter estimatur qd se
 creta amonico nō pficiat. nec
 est visibile qd ex testium indu
 ctōe aliqd pei? sequatur. s; vi
 similiter proficit ad frs corre
 ctōne: tūc est vltterius proce
 dedū. ut primo paucis: vni vel
 duob? mōstretur peccatū fra
 tris. qd possunt prodesse. a de q
 b? non creditur qd obfint dif
 famando. ut sic saltē sine mul
 titudinīs infamia emendetur
 e **E**t isti testes adhibētur pñ
 cipalit. **P**rīmo ut fratrem amo
 neant a corrigant. **S**ecūdo ut

ammonico mis frs sint testes.
Tercō ut negantē coram supi
 ore ouicāt. de actu si actus itere
 tur. **S**ūt eni testes inducēdi
 ut actū iteratū videant s; **A**u
 gustinum. **S**i aut iterati ostē
 di testibus non possunt: debēt
 tñ adhiberi ut coram ipis reco
 gnoscat. vel saltem ut ipi eum
 ammoneant. a ut obiurgacō
 plurimorum ipm corrigat. **E**t
 has duas causas tangit. glō.
Sup verbo adhibe tecū vnum
 vel duos testes. **S**i autem ad
 talium testium inductōe; nō
 corrigitur: tunc quia cōsciētia
 preferenda ē fame: d; in publi
 co denūciari supiori. ut sic tam
 cū dispendio fame a peccato
 liberetur. **E**t hoc voluit cristus
 cum dixit. dic ecclesie id est p
 lato vel alteri superiori per pu
 blicam denuntiacionem. **E**t ille
 potest peccatum eius publica
 re. ut alij sciant se ab eo custo
 dire ne inficiantur. **E**t potest
 eum punire in rebus vel in cor
 pore. vel p excomunicacionem.
 ut resipiscat a peccō a ppter coem
 iustitiā ut alij vidētes penam il
 lius. caueant sibi. etiam timo ē
 pene. a similib? peccatis. qd pe
 ne sūt medicinales. **D**ñ s; **A**u
 g? i regula. **S**i qd oculi ptulā
 tiā i aliq adūteit. **P**rīmo stati
 d; amonē frēm ne cepta pgre
 diatur. **S**ecūdo si nō emēdat:

plato tāq̄ patri si haberetur
 idicandū ē. ut secretū correct?
 f nō innotescat ceteris. **T**er-
 tio si non iuuat: testes dñt ad-
 hiberi. **Q**uarto in publicū pro-
 duci quincēd⁹ est si negauit
 sed duo media dñs in vno cō-
 prehēdit. **S**i thō. in tractatu
 de fraterna correctiōe sic pce-
 dere docet. a p̄ceptū de correcti-
 one fraterna s̄m q̄ ptinet ad
 oēs sic dicit s̄m eūdem doctorem
 q̄s exequi. **C**ū dicitur. **S**i p̄c-
 cauit in te idest cōn te. tūc est
 p̄ceptū de dimittēdo. vel i te
 idest sciēte te. **E**t hoc p̄t fieri
 duplicat. vel te solo sciēte tūc
 corripē eū inter te et eū solū. **S**i
 te audierit: lucratus es aiām
 fratris tui. **S**i te non audierit
 non des vltra p̄cedere. non ei
 potes addē vnū vel duos. cū
 null⁹ alius sciāt. tñ potes ei di-
 cere q̄ p̄t p̄desse non obesse.
Si autē otingat q̄ alij p̄stea
 sciāt. et sit adhuc in illo p̄cō:
 tūc debes vnū vel duos adhibe-
 re ad eū corripēdū. **E**t sic est
 p̄cedēdū si p̄cōm est occultū
Si autē sit manifestū ita q̄ plu-
 res sciāt: tunc est sic p̄cedēdū
Si peccauerit in te. idest te sci-
 ente nō tñ solo. corripē eū an-
 te et remaneat. **S**i te audierit
 luctus es aiā; fr̄is tui. **S**i autē
 te non audierit: adhibe tibi
 vnū vel duos sc̄; de illis q̄ sci-

unt: non sc̄; p̄ auditū s̄; p̄ visū
 ut dicit glō. ut q̄ ad vnū mo-
 cōem corrigi noluit: multo zū
 obiurgacōe resipiscat. **S**i te
 non audierit: dic eccl̄e idest p̄-
 lato. tūc potes ea dicere denū-
 tiando. et tunc vn⁹ adhibēdus
 est. q̄ in denuntiācōe ut q̄dā
 dicunt sufficit vn⁹ testis. **S**i
 si sic. videtur q̄ public⁹ p̄cōm
 occultum. **S**i q̄ p̄cōm dicitur
 occultum triplicat. **P**rio si hō
 ut solus de⁹ et non alio modo
 vel ut homo loco dei sicut ille
 q̄ ex sola sacramentali ofessiōe
 scit. tunc nō p̄t corrigere vel
 aliquid facere. s̄; tacere. sicut
 qui nescit. **S**ecūdo modo si scit
 p̄cōm vnus solus hō ut homo
 tunc dicit eū corripere inter se et
 ipsū solū. nec dicit vltra p̄cede-
 re ut dictū ē. **T**ercō modo dicit
 occultum si pauci sciāt et tūc
 occultum et manifestū non cō-
 tradicunt. **S**i tunc te audierit
 non est p̄cedendum. **S**i nō
 tunc adhibēdus est vnus vel
 tres. **S**i nec vnū nec tres au-
 dierit et plures nesciant: quō-
 tunc dicit eccl̄e. q̄ sic videtur
 alteri⁹ p̄cōm publicare. dicē-
 dum q̄ eccl̄a non dicitur hic
 ogregacō siue multitudo fide-
 lium. s̄; dicitur eccl̄a. prelat⁹
 cui potest dici. eo q̄ p̄t p̄desse
 non obesse. vn⁹ non ē publica
 cō criminis. **H**ec de thō. vbi p̄us

nō opponitur alicui ut offen-
diculū. Dicitur sc̄do dictū vel
factū obmissum q̄ istis mo-
dis p̄t p̄xim? ruina patia no-
bis. Dicitur terco. min? rctm
nōq̄ ab aliq̄ supatur i recti-
tudie. s̄ q̄ ht; aliquē rectitu-
dis defectū vel q̄ ē fm se malū
sicut peccā. vel q̄ h; sp̄m mali-
lic; de se non sit malū. p̄bet ta-
men occasiōez ruine. ut p; de i-
clināte se p̄dolo non puerſa i
tencōe. **vñ aplūs. ij. thessa. v.**
Ab oī sp̄e mala. abstīnēte ws
Dicitur quarto. p̄bens occasi-
onē ruine. nihil ei p̄t esse ho-
mini sufficiens cā p̄cā. q̄d est
sp̄alis ruina. nisi pp̄ria volun-
tas. iso dicta vel facta alteri?
p̄nt esse cā imp̄fecta et occasio
peccandi. weatur aut scādalu
grece. latie offensio. impulsio
vel ruina. q̄ sicut oī ḡit q̄ ali-
quis obex p̄itur alicui in via
corpali cui impigēs dispōitur
ad ruinam et talis obex s̄ scā-
dalū. Sic filiter in p̄cessu vie
sp̄alis ot̄ngit aliquē dispōm
ad ruinā sp̄alem. p̄ dictū. vñ
factū. vel obmissum alteri? in
q̄tum sc̄; aliquis sua amoiō-
ne vel inductiōe. aut exemplo
aliū trahit ad peccand. et hoc
b p̄e s̄ scādalu. **Est aut scā-**
dalū valde detestabile pecca-
tum. ut oñdit xp̄s q̄ntuplici-
ter Math. xviii. vbi dicit Qui

scandalis aueit vñ. ergo plus
peccat qui multos **De pusillis**
istis. id ē i firmis **Iero. ibi dic.**
q̄ recte s̄z pusill? q̄ qui ma-
gnus est id est robust? i fide
et caritate mouei non p̄t p̄c.
xij. Non tristabit iustū quic-
quid ei accideit. qui in me cre-
dūt. q̄ magis fidelū scādalu
ē cauendū. Ecce iam peccatum
scandali positū ē. Elūc seq̄tur
p̄mo pena. Expedit ei. id ē mī-
n? malū ei foret: ut suspēdatuz
mola asinaria in collo eius. et
demergatur in pfundū maris
Et fm Iero. loquitur fm ritū
palestine. vbi p̄ maiorib; cri-
minib; ligato saxo ad collum
solebat hō in mare p̄ici. Mola
asinaria id est quicūq; grauis
lapis. ut ē asinus. vel qui one-
rat asinum. et s̄z mola quā wl
uūt asini vel equi cū rota i mo-
lendinis. Secūdo alia pena in-
nitur. vñ mundo a scandalis
Rā tot aiaz mors p̄curatur
quot scādala fiunt. ut exp̄it
Bern. illd̄ psai. xxxviii. In pa-
ce amaritudo mea amāissima
Amara in nece martirū p̄ tyrā-
nos. amāior in p̄secuōe here-
ticoz. s̄z amāissima in scādali
fātib; falsis xp̄ianis. Terco po-
nit sp̄ale malū peccati mōrlis
ibi. vñ hōim p̄ quē scandalū ve-
nīt. Quarto oñdit malū scan-
dali i multiplici pena et sp̄alit

ignis eterni. vñ sequitur melius est tibi ꝛc. q̄ mitti in igne eternu. **Quinto** alia pena additur de verme math. ix. **Obi** de materia istius scandali dicitur vbi scilicet in gehenna vermis conscientie scilicet eorum non morietur. **Sed** potuisset quis a xpo queri. **Si** ita malum est alios scandalizare: cur permittis scandala euemere. **Ideo** rñdit xps. necesse est id est expedire ad aliorum probationem. vel necesse si mundus vult male vivere. **Secundo** potuisset quis iterum queri. **Si** est necesse: ergo scandalizantes non sunt puniendi. **Rñ** q̄ primo q̄ vbi homo illi per quem scandalum venit. **Et** illa omnia dicta sunt de scandalio actiuo seu dato. q̄ illud est aliquod speciale peccatum. **Est** autem duplex scandalum vnum actiuum seu datum. q̄ diffinitum est et isto dicitur quis scandalizare. **Aliud** est scandalum passiuum seu acceptum in eo qui ex dicto vel alterius facto ruit et illud non est speciale peccatum. sed generale et ipso dicitur quis scandalizari. **Item** notandum q̄ dictum vel factum alicui potest alteri esse occasio peccandi dupliciter. **Vno** modo per se. **Alio** modo per accensum. **Per** se quando quis intendit suo malo exemplo verbo vel facto alium ad peccatum inducere. vel etiam si ipse hoc non intendit: ipsum factum

est tale q̄ de sui natura rationem habet ut sit inductiuum ad peccatum utpote cum aliquis publice facit peccatum. vel aliquid q̄ habet similitudinem peccati. **Et** tunc ille qui hoc facit. potest dare alteri occasionem ruine. potissime quando hoc intendit et vocatur scandalum actiuum. **Per** accidens vero verbum vel factum vnius est alteri causa peccandi. quando preter intentionem operantis. et preter conditionem operis aliquis malus male dispositus inducitur ad peccatum. puta cum quis inuidet bonis aliorum. **Et** tunc ille qui facit talem actum rectum. non dat alteri occasionem peccandi. sed alius sumit. **Et** ideo hoc est scandalum passiuum sine actiuo. q̄ iste qui recte agit non dat occasionem ruine quam aliter patitur. **Et** de passiuo scandalio loquitur xps vbi prius math. **Si** oculus tuus scandalizat te. si manus. si pes ꝛc. **Cogit** ergo quicquid quod simile sit scandalio actiuum in vno. et passiuum in altero. puta cum ad inductioem vnius aliter peccat. **Quicquid** est actiuum sine passiuo. puta cum quis inducit alium verbo vel facto ad peccatum. et iste non offendet. **Quicquid** vero est passiuum sine actiuo ut prius dicitur de dicto vel facto per accensum in malicioso. **Quintum** ad secundum principale: dicitur quod scandalum sit peccatum veniale et quod moraliter et quantum ad modum fiat peccatum est hoc conclusio secundum thomam. et alios

alias est veniale vel indifferentes
 hñs tñ similitudinē peccāi mōrl
 tunc scādalum actiuū eēt pec
 catū mōrle. ex aliquib; circum
 stancijs occurrentib; ex quib;
 estimari p̄babiliter posset q̄ i
 firmi aspiciētes peccarent mor
 taliter. veniale aut̄ potest eē du
 pliciter. **Primo** qñ q̄s actū cō
 mittit peccati venialis. **Secun**
do quādo q̄s actū omittit. q̄ nō
 est i se peccm̄ s; hab; aliqua
 sp̄m mali cum aliqua leui indi
 ḡ sc̄e cōe. **Quādo** aut̄ passiuū
 scandalum fit mortale vel veni
 ale. **Notand** q̄ cū scādalu im
 port; impactōe; quādā p̄ quā
 aliquis disponitur ad ruina;.
 ideo scādalu passiuū qñq; est
 peccm̄ veniale. quādo h; impa
 ctionē tñm̄ puta cum aliq̄s ex i
 ordīnato dicto vel facto altei
 us cō mouetur motu venialis
 peccāi. **Rñq;** v̄ro est mōrle qua
 si cū impactōne habēs ruina;
 puta cū aliquis ex inordīnato
 dōo vel facto alteri; procedit
 vsq; ad peccatum mortale. **h**
de th. **Quo** ad tertū princi
 pale que bona sint dimittēda
 vel non dimittēda p̄pter scan
 dalum vic; passiuum. id est ne
 ali; scādalisetur. **Rōndū** prio
 q̄ triplīta sūt bō. **Primo** que
 dā spūalia que sunt de necessi
 tate salutis. **Secūdo** qdā spū
 alia q̄ non sunt de necessitate

salutis. **Terco** qdā tpalia. **Se**
 cūdo nōndū q̄ tria sūt ḡna hōi
 nū i q̄b; scādalu oriri pōt. **Pr**
mo qdā ex malicia. p̄pa scāda
 lisatur. puta cū aliqui volunt
 impediē bona spūalia prio vel
 secūdo mō dca. **Et** illd̄ d; scan
 dalum phaiseoz. **Alij** scādali
 sātur interdum ex ignorācia.
 puta q̄ ignorāt opa quedā eē
 licita. q̄ tam̄ sūt licita. **Et** terco
 alij ex infirmitate scādalisatur
 nō ut p̄mi ex malicia p̄pa. a ta
 liū vic; secūdo a tercio mō d; scā
 dalū pusilloz. **Qñ** ergo q̄ri
 tur q̄ bō sint dimittēda ne q̄s
 scandalisetur. **Rñ. fm̄ th.** pria
 bō q̄ vic; sunt de necessitate sa
 lutis. puta que non possunt p̄
 termitti sine peccō mōrli. talia
 nullus deb; dimittere ne alius
 scandalisetur etiā quicūq; **Ra**
 cō est q̄ q̄lib; tenet̄ se dilige
 re prius a pl; q̄ alter; a ergo
 ea q̄ sunt de nccitate salutis nō
 debēt dimitti p̄pter scandalū al
 teri; vitādū. **v̄nde** pt; q̄ quan
 do ofilioz obfuaco a implecō
 op̄z mie tpalium vel spiritua
 lium est de nccitate salutis tūc
 talia non sunt p̄pter scādalu
 alicui; dimittēda. ut pt; i hñs
 q̄ aliq̄ ofilia wuert. a i hñs q̄
 b; immin; ex debito defectib;
 alioz. **S**buemire tempalib; ut
 pascedo efuriētē. vel spūalib;
 ut docedo ignorātē. siue hmoī

fiant debita p̄p̄t̄ iniunctū offi-
tium ut p̄ in platis. siue p̄pter
necessitatē indigētis. q̄ de ta-
libus eadē racō est sic de neces-
sarijs oim. nō solū aut̄ p̄t̄m
mōzle vnq̄ est fatiendū p̄p̄t̄
vitādum scandalū cuiuscūq̄.
sed etiā nec vniale peccatum
est vnq̄ omittēdum ut vitet̄
scandalum alterius. licet ali-
quis actus q̄ alias esset p̄c̄m
vniale ut verbū otiosū aut si-
mle h̄i poss̄ nullū p̄c̄m p̄p̄t̄
utilitatē alteri? dicit etiā b̄t̄s
Iero. q̄ dimittendū est sc̄da-
lum ōne q̄ p̄t̄ p̄termitti. sal-
ua triplici veritate. sc̄z vite. iusti-
tie. et doctrine. **Que** declarans
sc̄s t̄lx. m. iij. vbi sup̄. sic. d.
nullo modo aliquis peccat̄ d̄;
ut p̄c̄m alteri? vitet̄. quicūq̄
aut̄ veritatē relinquit peccat̄.
Veritas ei de qua loquimur
consistit i hoc q̄ homo in dictis
et factis suis rectitudinē d̄ine
siue d̄ine legis regule se cōfor-
met. **Cui** quidem h̄o cōforma-
ri d̄; et in h̄is q̄ ad cognitiōez
p̄tinent. et hoc p̄tinet ad veri-
tatē doctrine. **Et** in h̄is q̄ ad
actionē spectāt. siue ea debeat
aliquis p̄ seip̄m agere q̄ p̄tinet
ad veritatē vite. siue ea de-
beat ab alijs obseruāda p̄m̄l̄
gare. q̄ p̄tinet ad veritatē iu-
sticie. que consistit in rectitudi-
ne iudicij. nō t̄n quicūq̄ pre-

termittit aliquid i quō se diuī-
ne legi cōformare p̄t̄. verita-
tē dimittit. q̄ illo remoto: veri-
tas adhuc remanere p̄t̄. **S;**
tunc dicitur aliquis veritatez
dimittere. q̄n̄ obmittit vel fac̄.
aliquid quo obmisso vel sc̄o:
veritas nō manet q̄d sine pec-
cato esse non p̄t̄. **Et** ideo veri-
tas nullo mō p̄pter scandalū
passiuū alteri? dimittēda est
h̄c t̄lx. vñ **Ray.** dicit. **Doct̄or**
vel p̄dicator nō d̄; falsū doce-
re pro aliquo scandalo. tace-
re t̄n p̄t̄ et d̄; si oēs obstinati
sunt. **Ita** q̄ detiores effitiant̄
Vñ extrali. v. vtilius scanda-
lum nasci p̄mittitur. q̄ veritas
relinquatur. **Veritas** sc̄z do-
ctrine. vite. et iusticie. **Secūdo**
vero modo bona sp̄ualia que
nō sūt de necessitate salutis ut
sūt ofilia. vñ p̄mo dico q̄ ista
non sunt dimittēda. nec ad-
temp̄ nec semp̄. p̄pter eos q̄
scandalisuntur ex malitia. di-
co sc̄do q̄ vbi piculū nō immi-
net: bene sūt differēda v̄l oc-
cultanda p̄pter eos qui inde
scandalisarentur p̄babiliter
non ex malitia. sed ex ignora-
tia. vel infirmitate. **Tā** diu au-
tē p̄pter tales. opa q̄ nō sūt de
necessitate salutis vbi piculū
nō imminet. sūt occultāda v̄l
differēda quousq̄ debite red-
dita racōne instruātur alij q̄

non debet ex talibus scandalis
 ri si potest edificari. Et si potest red
 ditam rationem: homo scandalum
 daret. Jam videtur scandalum
 esse ex malitia non ex ignorantia
 vel infirmitate. **V**n in scripto
 dicit thomas quod propter tale scandalum
 passiuum consilia sunt ad tempus
 intermittenda vel occulte agen
 da. non autem omnino dimittenda
 quod homo plus sibi quam proximis in
 spiritualibus providere debet. Et ig
 norantia si diu daret in malitia
 per obstinacem operatur. **T**a
 men attendenda est quantitas sca
 dali a homini quod contingit ex ofi
 lio seruato. et sic in hoc aliquando
 consilia sunt intermittenda propter
 scandalum pusilloz vel scanda
 lum otinendum propter consilia **h**
 k **th.** **S**ed quid de operibus
 alijs a consilijs seu superogacio
 nis operibus que vocantur in dif
 ferentia ex genere. ut comedere
 carnes. bibere vinum. temporalia mo
 licito acquirere. acqisita custo
 dire. debita repetere. et sic de alijs
 nunquam sunt propter scandalum
 dimittenda. **S**unt enim tripli
 cia opera. quedam necessaria ad salu
 tem. **A**lia superogationis et consilij.
Alia vero inordinata ex genere. **R**
h. **R**ych. in. iij. di. xxxviii. **O**pera
 in differetia ex genere quorum
 obmissio nulli alij preiudicat non
 operanti. et etiam in temporalibus tamen
 obmittenda sunt ad vitandum

scandalum proximi proueniens ex
 infirmitate vel ignorantia. quam
 probabiliter apparere. quod non tale opus
 obmittatur: proximus scandalum
 scabit. **E**t si probabile est quod scanda
 liletur mortaliter: tunc obmissio
 illius operis est in precepto. **S**i au
 tem probabile est quod non scandalise
 tur nisi vialiter: tunc obmissio
 illius operis est in consilio postquam
 tamen proximo est onus quod ex
 tali opere scandalisari non debet
 et debito modo suasio ut non scan
 dalifetur. sic non tenetur obmitte
 re illud opus propter proximi scanda
 lum vitandum. **Q**uia scandalum potest ta
 lia ortum hortamenta pociens pro
 prie esse ex malitia. **V**nde propter
 illud non est dimittendum. **h**
Rych. **E**t dicitur durandus in. iij. di.
 .xxxviii. quod sunt in differetia sic
 comedere carnes vel abstinere
 ab eisdem. omnia dimittenda sunt. quod
 diu duat scandalum pusillozum
 hoc ille. **E**t probat per **A**ugustinum in
 sermone domini in morte dandum est
 ut postea patebit. **E**t dicitur non
 tenetur quod diu duat scandalum pusillo
 rum. propter eos qui informa
 ti in scandalum phariseorum in
 cidunt ex malitia ut in volenti
 bus impedire bona: sepe appa
 ret. **I**tem ut statim dicitur in
 thomam et omnes communiter
Temporalia non sunt dimittenda
 propter scandalum ortum ex mali
 tia. ergo in isto minus abstinete

et hmoi quedā pl⁹ huiētia viz
 I tuti q̄ tpalia. **¶ Et dic. wilh.**
 frater ray. q̄ non d; q̄s esse fa
 cilis ad credēdū. q̄ alij scāda
 lisentur de bono ope q̄s facit.
 nec d; q̄s facile p̄t metū scan
 dali cessare a bono ope. Quia
 d; p̄sumere de alijs potius q̄
 sint boni. q̄ q̄ mali sint. Sem
 per enim iudicādū est i indiffe
 rentib; in ptē meliorē. Tamē
 durate oscia q̄ alij scandalise
 tur d; dimittere v̄l op⁹ ocul
 tare. racō p̄mi dicti vic; q̄ p
 pter scandalū ortum ex mali
 tianō debeat q̄s dimittere ope
 ra bona cō filij. Quia si p̄t ma
 litia taliū bona deberent semp
 obmitti. mali bona frequēter
 impediret a occasio daretur
 mal malignādi. v̄n hoc scāda
 lum est phariseoz. q̄s etiā cri
 st⁹ docuit non curare. V̄n pt⁹
 q̄ xps **Math. xv.** p̄ntib; scri
 bis a phariseis p̄dicass; xpo
 discipuli dixerūt. Scis q̄ pha
 risei audito hoc verbo. scanda
 lisati sūt. At ille respōdens ait
 omnis plāta cō quā nō plan
 tauit pater me⁹ celestis eradi
 cabitur. **¶** Simite illos. ceci sūt
 et duces cecoz. Cecus aut si ce
 co ac. **Racō** scēdi vic; q̄ vbi pi
 culū nō imminet. opa supero
 gacōis sūt differēda vel ocul
 tādā. p̄pter scandalū p̄ueiens
 ex ignorantia l' infirmitate quo

vsq; tales infōrmētur. a aliq̄
 modo cōfortentur. **Racō** inq̄
 est ista q̄ ex occultacōe op⁹
 superogacōis. v̄l ex dilacōe
 a p̄xim malū vitatur. q̄ infōr
 mabitur. a p̄xim bonum non
 minuitur. **¶** v̄n dic. ryc^h. super
 iij. di. xxxviii. Qd̄ tūc q̄s mei
 to p̄prio non p̄iudicat. q̄ sic
 op⁹ superogacōis inf̄mittere
 meretur eq̄le premiū. p̄mio de
 bito opi superogacōis q̄s
 obmittit vel mai⁹. **¶** V̄nde talis
 obmissio n̄l minuit de perfecti
 one caritatis. s; magis ad eius
 augmētū disponit. **¶** Dñ xpus
 hoc scādalū p̄uilloz **Math.**
 xviii. vitare iub; ut patuit su
 pra. **¶** Et **math. xvij.** ne scādali
 sar; didragma petentes: illud
 psoluit. **¶** Et idem supra patuit
 de ap̄lo **hō. xiiij.** Ex predictis
 p; q̄ frequēter amici qui scan
 dalisuntur. de ingressu alicui⁹
 i religionē. scādalu hēnt pha
 riseoz. propter qd̄ **Iero.** i. epi
 stola ad helyodoz dic. lic; in
 limine iaceat p̄. ficcis oculis
 ad vexillū crucis euola. solum
 gen⁹ pietatis ē i hac re eē cru
 delē. **¶** **Tercō** mō bō tpalia m
 quādo sint dimittēda ne alius
 scādalisetur. distinguēdum ē
¶ Alā bona tpalia s; m thō. aut
 non sunt n̄ra. s; nob; p̄re alijs
 cōmissa ad obseruādū a dispo
 nendū p̄ cōitate. sicut bona

eccleie committuntur p[re]latis. a reo-
rib[us] reipublice committuntur bo-
na co[m]mune reipublice. talia no[n] su[n]t
p[ro]p[ter] scandalu[m] dimittenda. Quia
taliu[m] co[n]seruac[i]o[n]e sicut a dep[os]i-
to[r]u[m] imminet hijs quib[us] sunt
omissa. ex necessitate p[re]cepti tu-
enda. Et ideo no[n] sunt p[ro]p[ter] scan-
dalu[m] dimittenda. sic nec alia bo-
na prima que sunt de necessitate
salutis. Vn[de] b[eat]us th[omas] c[on]tra he[n]ricu[m]
repeccat res eccleie cu[m] scandalo
regis. Aut bona t[er]p[er]alia su[n]t n[ost]ra
quor[um] nos sum[us] d[omi]ni. Tunc ite-
ru[m] distinguendum est. Quia cu[m]
ea dare no[n] volumus vel apud
aliu[m] de t[er]ra r[ati]o[n]em. Aut sca[n]-
dalu[m] oritur ex malicia alicu-
ius alienu[m] volentis. v[er]sup[er]pare
vel detinere. q[uo]d est scanda-
lu[m] phariseo[r]u[m]. Et illud scandalu[m]
no[n] est curadum. et bona tempo-
ralia t[un]c sunt repp[er]enda. Tu[m] q[uo]d
nocer[et] bono co[m]mune daretur enim
illis occasio rapiendi alie[n]a. Tu[m]
etia[m]: q[uo]d nocer[et] rapien[t]ibus. iniu-
sta rapiendo. vel retinendo alie-
num: peccaret. Vn[de] dicit g[regorius] i[n]
mora. loquens de rapti[us] ali-
eno[r]u[m]. Que[n]dam suata equita-
te p[ro]hibenda sunt. no[n] sola cura-
ne nostra subtrahantur. s[ed] ne ra-
pietes no[n] sua semetip[s]os p[er]dat
Aut scandalu[m] oritur ex ignorā-
cia vel inimizate alio[r]u[m] q[uo]d dicit
scandalu[m] pusillo[r]u[m]. Tu[m] p[ro]p[ter]
illud dimittenda sunt t[er]p[er]alia

ad temp[us]. quousq[ue] se det[ur] sca[n]-
dalu[m] p[ro] ammonicoem vel per
aliquem aliu[m] modu[m]. Vn[de] b[eat]us
aug[ustinus] i[n] s[er]mone d[omi]ni i[n]
monte d[omi]n[u]m est q[uo]d nec tibi
nec alie[n]i noceat. q[ui]ntum ab ho-
mine credi potest. et cum nega-
ueris q[uo]d p[er]tinet. i[n]dicanda est ei
iusticia. a meli[us] ei aliquid da-
bis cu[m] p[er]tent[ur] iniuste correxerit.
Si aut[em] post sufficite[m] ammo[ni-
co[n]e[m] a sufficite[m] i[n]structio[n]e[m]
scandalu[m] non sed a[ct]etur: p[er]fecti-
onis est si a dimittere. s[ed] no[n] e-
necessitate. Vn[de] Math[ew] .v. Si
quis vult tecum i[n] iudicio con-
tendere a tunicam tuam tolle-
re: dimitte ei. a pallium. et loq[ui]-
tur de o[mn]i[n]o. Et si sit p[re]ceptum
i[n]telligendu[m] est ut dicit Aug[ustinus].
s[er]m[one] p[re]p[ar]ac[i]o[n]em animi. s[ed] ut ho-
p[er]atus sit talia facere si hoc ipe-
diat p[ro]mocoem fidei. et bono[r]u[m]
morum. Sed dubiu[m] e[st] quo n[on]
modo p[re]dicato[r] p[re]dicando vel
princeps vel p[re]latus et eis simi-
les se debet habere circa malos
et scandalisatores bono[r]u[m] p[re]-
sertim q[ui]n multitudo e[st] i[n] causa
se. q[uo]d mali aliquando tolerandi
sunt. aliquando puniendi. Vn[de]
vl. li. vi. tracta. iij. q[ue]stio[n]e. viij.
assignat quatuor causas disti-
mulac[i]o[n]is circa peccata. i[n]iquo-
rum p[ro]p[ter] quas no[n] potest
vel non expedit z[er]ania euelli.
Vna est cum mali su[n]t occulti

nec pnt discerni a bonis. **A**lia causa est. si multitudo tanta est in causa. q non possit extirpari sine scismate ecclie. In quo etiam boni inuoluerentur. et sic eradicaretur etiam a triticum. **Vñ aug.** nos ad doctrinam sacram pertine arbitramur. ut et canes in ecclesia propter pacem ecclie tolleremur. vel si vnus solus est. vel paucissimi. hoc non potest fieri sine scandalo bonorum. eo quod eos latet crimen nocentis. **S**icut dñs nocentem Iudam vsq ad dignum exitum tolerauit. **Q**uoniam tñ multitudo est in culpa: pnt aliqui magis rei ex eis puri ad terrorem multitudinis. **V**el turba iniquorum cum facultas est in populis pro mendicis sermonem. generali oburgatione ferienda est ut dicit. **o Aug.** con pmeianu. **T**ercia causa est. qn pbabiliter presumitur de eorum correctione. eo quod peccat ex infirmitate vel ignorantia et non obstinata malitia. **S**i ei tales exterminarentur sepe eradicaretur triticum id est ipsi qui postmodum ouis fuerunt triticum factum. **S**ic patet de paulo. **Vñ** bñs dñi spū propheta. inter hereticos in gremio tradendos vnū fecit reseruari qui post multos annos ouerlus fuit. **Q**uarta causa si exeret ad bonos. profuit ecclie et non obstat. **T**unc ei tolerari pnt ne boni ocio tor-

peant in caritate et sic eradicet triticum. **Vñ** ps. dñs ostendit mihi super inimicos meos ne occidas eos. ne quando obliuiscantur populi mei. **Q**uod sñm **Bern.** ad lram hodie de iudeis potest intelligi. vñ etiam **Judicium** nō delebo gentes quas dimisit iosue. ut in ipso expiar israel hoc de vlr. **Ray.** addit quod si peccatum quod fatiunt auctoritate defendunt. quod non sit peccatum tunc non dicitur con tales dormire seu eis as discipline. **N**am tales etiam heretici possunt dici. **de pe. di. vi. ca. i.** in fine. **E**t sñm eundem videtur seruandum circa publicam delinquentem multitudinem vel principem predicacione. quod dictum est de correctione vel excommunicatione fatienda vel dissimulanda. **S**atis con cordare videtur **tho. 2. 2. q. c. viij.** **D**e materia scandalii tradit cana **ll. no. u.** quatuor regulas de floribus regulaz moralium. **P**rima. nullus agens bene sñm omnes circumstantias dici dicit dare scandalum alteri. quod tunc quod scandalizetur alius. **Q**uia scandalum est dictum vel factum minus rectum propter alteri occasionem ruine. **N**am in via oino recta si quis ceciderit: non ex scandalo vie sed ex proprio defectu proueniet. **S**ed a. solus ille scandalizatur active qui aduertens aut aduertere debet alios proiores

esse ad peccandum ex modo suo agendi. qui sibi non est in precepto. nihilominus ipse operari non desistit. Secus in casibus hic exclusis. ubi malitia propria est scandalum gratis acceptum. Ubi propterea non est aduertentia nec esse debet de scandalum alterius. et ubi quis ad illud operandum teneretur. Tertia regula Ille dicitur ex malitia sua peccare et scandalum accipere non ex actu alterius qui informatur sufficienter de veritate homini actus: nihilominus cadit in ruinam. ut si ex voto religionis emisso pentes post sufficientem de religionis perfectione informatio eius se scandalisari oquerantur. scandalum est hoc non iam pusilloz sed phariseoz: acceptum sed non datum. Quarta regula. Quilibet ab omni actu cui non est astrictus aliud tenetur desistere quod aut timet aut timere debet. Item vix mentem dicitur scandalum pusilloz quousque de illo compescendo diligenter compleuerit. nisi forte pro communi utilitate. unctio spiritus sancti doceat illud tunc agendum. ut christus fecit in publicatione veritatis sacramenti.

Capitulum. xiiii.

Deterea cum derisores seu irrisores magna mala faciunt in ecclesia occidentes conceptus spirituales bonorum operum. de irrisoris vicia tria

principaliter videnda sunt. Primo quale vitium sit. et quid sit irrisio. Secundo quod detestabile sit. Tercio Vtrum risus sit licitus. **Q**uatuor ad primum notandum est. quod in iuriis et iniustitiis sit verbum per quicquid vicia. Sunt enim quintuplicia bona hominis quantum ad proprium sufficit. vicia fama. honor. amicitia. gloria seu testimonium conscientie. et bona nature et fortune. Detractor famam recipere nititur. Contumeliosus seu conuicator honorem. Superbo amicitiam inter aliquos vult tollere. derisor ad confusionem conatur proximi. et eripere vult gloriam bonorum anime. Maledicens vero penam imprecatur. et si peccatum alicui optat: tamen illud facit in penam proximo. Et quatuor prima vicia eo ordine quo ponuntur se excidunt in malicia. Quia detractor est malus. peior otumeliosus inferens. quem excedit superbo. qui amicum recipere gestit. Et adhuc peior est irrisor. intellige semper. ceteris paribus. Sed etiam interdum pessimi sunt maledici. **Q**uale autem peccatum sit derisio: et ab alijs distinctum. Notandum secundo secundum theologia. ubi presertim. quod peccata verborum sunt proprie pensanda secundum intentionem proferentis

Et ideo s̄m diuersa que quis i
tēdit. cōn aliū loquēs. h̄mōi
peccā distinguūtur. **S**icut ei
aliquis cōuitādo intendit cō
uitati honore dēprimere. 7 de
tr̄hendo dīminuere famā. 7 su
furrādo tollere amicitā. Ita
eciam irridendo aliquis inten
dit. q̄ ille qui irridetur erube
scat. **P**ā de ope virtuoso aliq̄s
apud alios a reuerētā mere
tur. a famam. a apud sc̄ipm
bone cōscie glaz. a s̄m illd. ij.
Cor. i. gloria n̄ra h̄c ē testimo
nium cōscientie nostre. v̄n ecō
trario de actu turpi a vicioso
apud alios quidē tollitur ho
minis honore a fama. 7 ad h̄c
cōtumeliosus a detractor de
alio dicit. **A**p̄d sc̄ipm aut̄ per
turpia q̄ hic dicitur aliquis
p̄dit cōscientie gloriā p̄ q̄ndā
cōfusione a erubescētiam. a
ad h̄c turpia dicitur derisor. 7
q̄ hic est finis distinctus ab
alijs. **I**do etiā pecc̄m irrisiōnis
distinguit̄ ab alijs pecc̄is. **B**e
curitas enī cōscientie 7 quies il
li? magnū est bonū. s̄m illud
Ecc. xv. Secura mēs quasi iu
ge cōuiuū. **E**t ideo qui cōscie
tiam alicui? inquietat ofūde
do sc̄ipm: aliq̄s sp̄ale nocumē
tū ei infert. **Q**uā v̄ro sit pec
catum mōrle. **S.** ibid̄m sic. **I**r
risiō nō fit nisi de aliquo malo
vl defectu. **M**alū aut̄ si sit ma

gnū: non p̄ ludo accipitur sed
leriose. **V**n̄ si in ludū vl risū
vertatur. ex quo irrisiōnis vl
illusiōnis nomē sumitur. hoc
ē q̄ accipitur ut puū. p̄t au
tē accipi aliq̄s malū ut puum
dupliciter. vno mō s̄m se. **A**lio
modo racōe psone. **C**ū aut̄ ali
q̄s alteri? psone malū vl de
fectū i ludū vl risum p̄it q̄s
s̄m se puū malum ē: veniale ē
7 puū pecc̄m. s̄m genus suum.
Cū autem accipitur q̄si par
uum racōe psone. sicut defectus
puerorū a stultorū paz p̄dēā
re solem9. **S**ic aliquē illudē
vl irridere est eū oīno puipē
dere. a eū tā vilem estimare.
ut de eius malo nō sit curādū
sed sit quasi p̄ ludo habendus.
Et sic derisio ē peccatū mōrle
7 graui? q̄ cōtumelia que fili
ter est i manifesto. **Q**uia cōtu
meliosus videtur p̄cipe malū
alteri? leriose. **I**risor aut̄ illu
dit. a ita videtur eē maior cō
tempt9 a dehonoracō. **E**t s̄m
hoc illusiō est ḡue peccatum
a t̄nto graui? q̄ to maior reue
rētia datur psone q̄ illuditur.
Quā grauius est irride
re deū. a ea q̄ dei sunt s̄m illd.
psal. xxxvij. **C**ui exprobristi a
quē blasphemasti. a sup̄ quē
exaltasti vocē tuā: **E**t p̄t? sub
ditur. ad sanctū israhel. d̄ide
sc̄dm locū tenet irrisiō pentū

Dñ puer. xxx. Oculum q̄ sub
lannat p̄rem a despiciat ptum
matris sue effodiāt eū corui de
torrētibus a comedāt eum filij
aquile. Deinde iustoz derisio
gravis ē. qz honoz ē virtutis
p̄mium. Et contra hoc dī. **Job**
.xii. deridetur iusti simplicitas
Que q̄dē derisio valde nociua
est. qz p̄ hoc hoies a bene agē
do impediuntur s̄m illud **greg.**
qui in alioz actibz bona exori
ri aspiciunt: mox ea manu pesti
fere exprobratiois euellūt. Et
q̄uis ludus nō impozt; aliqd
cōtrariū caritati respectu ei⁹ cū
quo luditur. inter amicos em̄
interdū luditur. p̄t tñ impoz
tare aliqd cōtrariū caritati re
spectu ei⁹ de quo luditur p̄pter
cōtemptū ut dictū est. **1. cor. x.**
e **Quo** ad scūd p̄ncipale deri
sio ē valde detestabile vitū tri
plici de causa. **p̄rio** qz p̄ irriso
res dyabolus occidit. necat. ⁊
suffocat puulos ecclē. cū bonū
mchoatum p̄t eos dimittitur
⁊ interdū pl⁹ nocent q̄ hereti
ci. **Vñ** sunt sicut pharao. q̄ s̄b
mersiōe puuloz populū isra
hel delere voluit. **Exo. i.** Sūt si
cut herodes q̄ xp̄m puulū occi
dere voluit. et puulos postea
occidit innocentes. **Math. ii.**
Sed o irrisores malis aialibz
assimilantur ⁊ eis peiores sunt.
draco ei stetit **Apoc. xii.** añ mu

lierē q̄ eāt pitum. ut cū p̄pisset
deuozaret filiū eius. **Sz** irriso
res ptū m̄ris nō expectāt. vicz
ecclē fructū quē p̄posito bono
ocperūt ei⁹ fideles. Sūt vulpe
cule vmeam dñm demolientes
Can. ii. Capite nobis vulpca
las puulas q̄ demolūt vmeas
Sūt ec̄. bufones. q̄ nō p̄nt o
dore et flore bone vite sustine.
Tercō irrisoēs nocēt ml̄tis. ⁊
impij sūt i oēs. i dū qz rursus
crucifigūt filiū dei. **1. cor. vi.** Et
s̄m p̄s. sup̄ dolorē vulnez eius
addūt. dū aias p̄ q̄bus mortē
sustinuit ei auferūt. Sūt deri
soēs impij in p̄ximū dū vuln⁹
eius spūale iam p̄ p̄niam sana
tum. itez renouāt ⁊ cōcidūt.
Job. xli. Cōcidit me vulnere
sup̄ vuln⁹. Sunt impij in ma
trem eorū eccliam: tam in mili
tantem q̄ triūphantem dum
defraudant eā gaudio qd̄ ha
bere debuit de cōuersione pe
catorum. magna reuera crude
litas necare iniuste filium quē
mat̄ p̄pria genuisset magis
doloribus. **Vic** in proposito
magna ē crudelitas p̄nitentē
magnis fletibus ecclē con
uersum p̄uertē irrisioibus.
Nam Job. i. xvi. Mulier cum
parit tristitiam habet. Sunt
et impij in se. quia cū in mari
mūdi sez. naufragent p̄pter
peccā: tñ p̄nie tabulam scūd a

post naufragiū otēnūt vel vi
lipēdunt. **V**n̄ sacra scriptu
ra cōtr̄ irridetes graues penas
fulminatas cōmemorat. **E**lā
i. Regum. xxv. nabal verbanū
cior dauid deridēs ait. **Q**uis
est fili? **psal.** hodie increuerūt
fui qui fugiūt dños suos. vñ
post pauca misere mortu? est
deo eū necate. p̄us aut̄ dauid
iurauit eū ⁊ domum suā totā
interficere. **Sic.** ij. re. vi. postq̄
q̄ dauid luserat ante archa;
dñi ⁊ saltaueāt: egressa est in
occurfū dauid michol ei? vx
or ⁊ deridendo ei ait q̄ glorio
sus fuit rex israhel hodie disco
opiens se ante ancillas seruo
rū suor. ⁊ nudatus ē q̄si si nu
detur vn? de scurris. **I**gitur mi
chol filie saul non est nat? fili
us vsq; ad diē mortis sue. **E**t
iij. **Re. ij.** Cū descenderet hely
seus p̄ viam pueri pui egressi
sunt de ciuitate. ⁊ illudebāt ei
dicētes. **A**scende calue. ascende
calue. egressiq; sunt duo vñ
de saltu ⁊ lacerarūt ex eis. xliij.
pueros. **luc. xvi.** post q̄ xp̄us
p̄dicauit nemo pōt duobus
dñis seruire: nō potestis dō. serui
re ⁊ mānone. **H**e q̄tur. audie
bant aut̄ hęc oia pharisei qui
erāt auai ⁊ deridebāt eū. **E**t ait
illis ih̄us. **vs estis qui iusti
ficatis vs corā hoīb? de? aut̄
nouit corda vstra. vñ actū. ij.**

discipulis deuotissime sp̄m̄sā
ctū accipiētib? **A**lij eos irride
bāt. d. qz multo pleni sūt. **I**so
sp̄s sancto ceci manētes carue
runt. **Q**uo ad tertiu est du g
bū. vtrum ridere sit p̄c̄m. **h.**
fm alex. de hal. pte. ij. **Q**uidā
ē risus q̄ causatur ex iocū dita
te sp̄uali. ⁊ iste non est p̄c̄m
s̄ est meitorius v̄ effect? mei
torie oplacentie. **E**st enim fru
ct? sp̄s de quo ap̄ls ad gal.
v. loquūtur vbi numerat etiā
gaudiū. benignitatē. ⁊ alia. **E**t
phil. iij. gaudete in dño semp
iterz dico gaudete. de quo risu
etiā d̄r de muliere forti **p̄.**
xxi. ridebit in die nouissimo.
Hic risus nō est cum cachino
Dnde bt̄us benedict? **terciū**
gr̄dum humilitatis ponit nō
esse p̄mptū ad risū. **Sic** etiā
modest? risus in eutrapelia me
ritorie fieret. **Vñ alb. sup luc.**
vi. **v** vobis qui ridetis dic̄. to
nus homo nō cachinis s̄ mo
derate vix ridet. **E**t **Beii.** **S**c̄i
to qz vrū gaudiū seuera res ē
fm illud Ec̄. xxi. **f**atu? in risu
exaltat vocē suā. sapiens aut̄
vix tacite ridebit. **S**c̄d? est q̄
causatur ex māfuetudie natu
re. ⁊ est passiōis hūane p̄p̄ri?
effect?. ⁊ pōt fieri sine p̄c̄o. ⁊
merito. ut in dormiētibus i pu
eris. ⁊ in q̄busdā tam subito
ut racō p̄uere neq̄at sicut alie

Sextum Preceptum

quedā passiones. Tertius ē q̄
 proueit ex cordis lascīua seu
 ex inordiata delectacōne. Et si
 tūc hō delectatur ī creaturā p̄p̄t se
 et tibi constituitur vltim⁹ finis ho
 minis. sic dictū fuit supra p̄ce
 pto p̄mo. ca. v. b. tūc ē mōrle
 p̄ccm. Similiter si mōrse dele
 ctacōis cōsensū h̄z ī actu p̄ccī
 mōrle ut dicit ī penultio p̄
 cepto. **S**icut si op̄lac; delibeāte
 ī cogitacōib; . vrb; vel opib; .
 que alias sunt mortalia p̄ccā.
 de isto risu dic̄. x̄p̄s luc. vi. **V**e
 vobis q̄ nūc ridetis. q̄ flebitis
Ve aut̄ dicit p̄ccm mōrle. **S**i
 aut̄ ex surrep̄cōe quis rideret
 vel sine cōsensū ī mortale. h̄z tm̄
 ex quadā leuitate aī. vī ale h̄ei
 poss; **S**ic 3ara. gen. xviii. de p̄
 cōri risu qui ē peccatū mortale
 super illo luc. vi. **V**e vobis q̄
 nunc ridetis dicit̄ exposito res
 cōmunit̄. q̄ ridetis sc; p̄ ineptā
 leticiā ad p̄ccm mortale decli
 nantē. s̄m̄ illud p̄. ij. **Q**ui letā
 tur cū malefecerit. et exultāt ī
 reb; pessimis. **O**rdine ergo cō
 traio faciam⁹. mō lugēdo ut cō
 solemur. **N**ā ī malis p̄. xiiij.
 risus dolore miscēbitur et extre
 ma gaudij luct⁹ occupat. **S**;
 ī deuotis Math. v. beati q̄ fle
 tis quomā ridebitis. **E**t p̄. ait
Eutes ibāt et flebāt mittentes
 semina sua. vniētes aut̄ vniēt
 cū exul et. luc. xxiiij. nōne sic

Capitulum Primum

oportuit pati x̄p̄m et ita intrare
 ī gloriā suam. **Amen**

Sequitur. vi. p̄ceptū. Cap. p̄mū

Nunc de vi. p̄cepto
 occurrit dicend⁹. q̄
 s̄z non mechabeis
 Mechia aut̄ p̄p̄t s̄z
 adulteriū viri. **A**dulteriū v
 ro ē ois inordinatus ocubit⁹
 maris et feie. q̄ cōiugalis thoz⁹
 violatur. **I**n hoc ergo sexto mā
 dato dñs volēs phibere omnē
 inordinatū ocubitū nō dixit ge
 neralit̄. nō adulterab; h̄z sp̄alit̄
 nō mechabeis. **E**st ei p̄p̄rie me
 chia adulteriū viri. **Q**d de⁹ po
 suit p̄p̄t duo. **P**rimo ad signifi
 cādū q̄ adulteriū viri. ā alē ei⁹
 illicitus ocubit⁹ ē p̄mo a p̄nci
 palit̄ phibit⁹ tāq̄ illd̄ qd̄ de
 p̄ se ē maius p̄ccm q̄ mulieris
 adulteriū vel fornicacō. vir ei
 s̄m̄ Aug⁹. de adulterinis cōiu
 gijs est fortior ad resistendū
 cōcupiscētie: hab; ratinē ma
 iorē. a mulier est sibi ad regē
 dū cōmissa. **I**deo peccat directe
 a p̄ se graui⁹ fornicacō q̄ mu
 lier. lic; vtrūq; sit mōrle vic;
 viri et feie fornicacō. **D**icit̄ aut̄
 notāter directe a p̄ se. q̄ p̄ ac
 cidēs illicita mulieris fornicatio
 a maxie adulteriū fit gruior p̄
 ter ea q̄ nata sūt ex ea sequit̄ p̄
 lis occasio. impedicō cōceptus